

โพธิวิจัย

วารสารโพธิวิจัย : วารสารการพัฒนากฎมิต้องอย่างยั่งยืน

เพื่อเป็นพื้นที่ทางวิชาการ สำหรับบทความวิชาการ (Academic Article) ผลงานบทความวิจัย (Research Article) ที่เปิดโลกทัศน์ทางปัญญา ในศาสตร์ทุกสาขา รวมไปถึงองค์ความรู้ด้านชาติพันธุ์ ศาสนา การศึกษา ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เศรษฐกิจ สังคม ศิลปวัฒนธรรมและครอบคลุมเรื่องราวทางวัฒนธรรมในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านในประชาคมอาเซียน เพื่อทำให้เชื่อมโยงกับการขับเคลื่อนการพัฒนาทางเลือกอย่างยั่งยืนในทุกระดับ โดยมีเป้าหมายสร้างความเข้มแข็งและพึ่งตนเองของชุมชนและสังคมบนฐานความรู้และคุณธรรมในยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) โดยวารสารโพธิวิจัยพิมพ์เผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ คือ ในเดือนมกราคม - มิถุนายน และ กรกฎาคม - ธันวาคม จัดพิมพ์จากวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ISSN 2228-8341

โพธิวิชัย

วารสารโพธิวิชัย :
วารสารการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ ประเวศ วะสี
ศาสตราจารย์กิตติคุณ สรสวัสดิ์ อ่องสกุล
ศาสตราจารย์ ดร.วิรุณ ตั้งเจริญ
รองศาสตราจารย์ สมโชติ อ่องสกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลับพลึง คงชนะ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี กรรพุมมาลย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รวมพร ทองรัมย์

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

รองศาสตราจารย์ ดร.ชาคริต ชุ่มวัฒนะ
รองศาสตราจารย์ ดร.ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร
รองศาสตราจารย์ อำนาจ เย็นสบาย
อาจารย์ ดร.กัมปนาท บริบูรณ์

บรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.อัมพัลย์ วิศวรธีรานนท์

กองบรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.ธนกร ชันทเขตต์
อาจารย์ ดร.สิทธิธรรม โรหิตะสุข
อาจารย์วรพจน์ วิเศษศิริ

กองบรรณาธิการร่วมภายนอก

พระระพี นพพิสาโร, ดร

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วศิน ปัญญาวุธตระกูล

ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ณ์ เกษมผลกุล

สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ดร.เกรียงไกร ผาสุตตะ

สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

อาจารย์ ดร.ธิดานต์ ศรีนารา

ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อาจารย์ ดร.กฤษณะ ทองแก้ว

สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

อาจารย์สหภัต อินทรีย์

สาขาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

นายพัทธ์ แดงพันธ์

นักวิชาการศึกษา สถาบันอยุธยาศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

กองจัดการ

นางสาวศิริวรรณ มูลใจ

นางสาวศรจิตตรา ชูอินทร์

พิมพ์ที่

สันติศิริการพิมพ์ 1316 ซอยเจริญสุขนิทวงศ์ 57 แขวงบางบำหรุ

เขตบางพลัด กรุงเทพฯ โทร. 02-424-3975

ข้อเขียนหรือบทความใดๆ ที่ได้พิมพ์เผยแพร่ในวารสารโพธิวิชัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ฉบับนี้ เป็นความเห็นเฉพาะตัวผู้เขียนและกองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยและไม่มีความผูกพันด้วยประการใดๆ อนึ่งกองบรรณาธิการวารสารยินดีรับพิจารณาบทความจากนักวิชาการ นิสิตนักศึกษา ตลอดจนผู้อ่านและผู้สนใจทั่วไป เพื่อนำลงตีพิมพ์

บรรณาธิการแถลง

เนื่องในวาระครบรอบ 10 ปี ของการสถาปนาวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วันที่ 28 มกราคม 2561 ทางฝ่ายวิชาการของวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย จึงได้จัดทำ วารสารโพธิวิชัย : วารสารการพัฒนากฎมีสังคมอย่างยั่งยืน ขึ้นเพื่อเป็นการฉลองวาระสำคัญดังกล่าวนี้ โดยวารสารฉบับนี้ได้รับความอนุเคราะห์จากคณาจารย์และศิษย์เก่าของวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย ได้แก่ บทความเรื่อง *โพธิวิชชาลัยศึกษา (Bodhivijjalaya Studies)* โดย รศ.อำนาจ เย็นสบาย เป็นบทความพิเศษที่กล่าวถึงที่มาของการสถาปนาวิทยาลัยโพธิวิชชาลัยจนนำไปสู่การจัดองค์ความรู้เป็นรายวิชา “โพธิวิชชาลัยศึกษา” (Bodhivijjalaya Studies)

บทความเรื่อง *“ชุมชนบ้านภักดีแผ่นดิน : การเข้าร่วมพรรคคอมมิวนิสต์และพัฒนาชุมชนตามโครงการพระราชดำริ ช่วง 2507-2530”* ของ มนต์ศักดิ์ มหิงษ์ ซึ่งเป็นประวัติศาสตร์ชุมชนในยุคการเปลี่ยนแปลงภาครัฐสู่จังหวัดสระแก้ว โดยมีเป้าหมายเพื่อศึกษาเรื่องราวของชุมชนบ้านภักดีแผ่นดิน ในการเข้าร่วมพรรคคอมมิวนิสต์ในจังหวัดสระแก้วในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2507 - 2530

นอกจากนี้ยังมีบทความที่คัดกรองมาจากงานวิจัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการขับเคลื่อนเพื่อนำไปสู่พัฒนาอย่างยั่งยืน โดยมีเป้าหมายคือการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม ได้แก่บทความเรื่อง *“การศึกษาตลาดชายแดน กรณีตลาดลานคำ ไทย - กัมพูชาบ้านเขาดิน จังหวัดสระแก้ว”* ของ สุธมณกาญจน์ ชินฮาด ซึ่งเนื้อหาเกี่ยวกับตลาดลานคำชุมชนบ้านเขาดินเป็นจุดผ่อนปรนไทย - กัมพูชาที่มีการดำเนินการค้าในดินแดนประเทศไทยซึ่งเป็นการค้าที่สร้างคุณภาพชีวิตของผู้คนในบริเวณตลาดที่ได้จากการค้าและธุรกิจต่างๆ

บทความเรื่อง *“ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดี จ. นครนายก”* ของ กฤตชนพรพรณ ดินิสัย ซึ่งเป็นเกี่ยวกับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของสำนักงานอัยการในด้านต่างๆ ตามแนวคิดและแนวทางในการให้บริการแก่ประชาชนที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาประเทศไทย 4.0

ในการนี้ได้มีบทความจากศิษย์เก่าจากวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย คือ จรุงศักดิ์ จันทร์เปรียง ได้นำองค์ความรู้จากวิทยาลัยไปต่อยอดเพื่อเขียนบทความวิจัย ชื่อเรื่อง *“ชีวิตนักต่อสู้เพื่อที่ดินทำกิน หมู่บ้านแห่งหนึ่งในภาคเหนือ”* ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับผลกระทบจากการตัดสินใจของนักต่อสู้เพื่อที่ดินทำกิน โดยใช้แนวทางวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแนวทางหลักในการศึกษาภาคสนาม ทั้งวิธีศึกษาจากเอกสาร และจากบุคคลในหมู่บ้านศึกษา ซึ่งใช้การวิเคราะห์ตามเนื้อหาเชิงพรรณนา เป็นต้น

การจัดทำ *วารสารโพธิวิชัย : วารสารการพัฒนากฎมีสังคมอย่างยั่งยืน* มีวัตถุประสงค์หลักเป็นช่องทางการสื่อสารสาระทางการจัดการภูมิสังคมอย่างยั่งยืน ที่บูรณาการศาสตร์ทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี แล้ว ยังมีเป้าหมายการพัฒนางานวิชาการให้เข้าสู่ฐานข้อมูลของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI : Thai - Journal Citation Index Centre) จึงเปรียบเสมือนของขวัญทางวิชาการในโอกาสครบรอบ 10 ปี ของการสถาปนาวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย ทางกองบรรณาธิการต้องขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณากลับกรองงานวิชาการให้มีคุณภาพเพื่อการเผยแพร่ความรู้สู่พัฒนากฎมีสังคมอย่างยั่งยืนต่อไป

ดร.อัมพัลย์ วิศวาธีรานนท์

บรรณาธิการ

สารบัญ

โพธิวิชาลัยศึกษา อำนาจ เย็นสบาย	7
ชุมชนบ้านภักดีแผ่นดิน : การเข้าร่วมพรรคคอมมิวนิสต์ และพัฒนาชุมชนตามโครงการพระราชดำริ ช่วง 2507-2530 มนศักดิ์ มหิงษ์	15
การศึกษาตลาดขายแดนกรณีตลาดลานค้าไทย-กัมพูชา บ้านเขาดิน จังหวัดสระแก้ว สุมนกาญจน์ ชินฮาด	33
ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของสำนักงานอัยการ คุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดี จ.นครนายก กฤตนพรรณ ดินสัย	55
ชีวิตนักต่อสู้เพื่อที่ดินทำกิน หมู่บ้านแห่งหนึ่งในภาคเหนือ นายจรุงศักดิ์ จันทร์เปரியง	77
หนังสือโลกทัศน์ของคนพม่าจากภษิต สิทธิโชค อนุจันทร์	101

โพธิวิชาลัยศึกษา Bodhivijjalaya Studies

อำนาจ เย็นสบาย
Amnard Yensabai

โพธิวิชาลัยศึกษา bodhivijjalaya Studies

รศ.อำนาจ เย็นสบาย¹

คำนำ

28 มกราคม 2561 เป็นวันครบรอบ 10 ปี ของการสถาปนาวิทยาลัยโพธิวิชาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยกาเนิดขึ้นของ วิทยาลัยโพธิวิชาลัย มศว กล่าวได้ว่า เกิดจากการกำหนดให้มียุทธศาสตร์การบริหารงาน 9 ด้านในสมัยที่ ศาสตราจารย์วิรุณ ตั้งเจริญ เป็นอธิการบดี (พ.ศ. 2546 - 2554) โดยยุทธศาสตร์ทั้ง 9 ด้านประกอบด้วย

- (1) ยุทธศาสตร์ทางปัญญาและวิจัย
 - (2) ยุทธศาสตร์การจัดการความรู้เพื่อสังคม
 - (3) ยุทธศาสตร์การสืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรมและศิลปะ
 - (4) ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพนิสิต
 - (5) ยุทธศาสตร์การประกันคุณภาพการศึกษา
 - (6) ยุทธศาสตร์การพัฒนาสื่อการเรียนรู้เพื่อสังคม
 - (7) ยุทธศาสตร์การบริหารระบบบุคคล
 - (8) ยุทธศาสตร์การพัฒนาและบริหารทรัพยากร
 - (9) ยุทธศาสตร์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
- (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2550 : 40 - 41)

ยุทธศาสตร์ทั้ง 9 ด้าน แม้แต่ละด้านจะมีความชัดเจนในตัวของมัน แต่ในการขับเคลื่อน มีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกัน หนุนเสริมกันและกันทั้งนี้ หากเราไม่สามารถตอบคำถามได้ว่า เพราะเหตุใด ผู้บริหารมหาวิทยาลัยจึงกำหนดให้มีทิศทาง

การพัฒนา 9 ยุทธศาสตร์ ทั้ง 9 ยุทธศาสตร์เกี่ยวข้องกับปัญหาของมหาวิทยาลัย สังคมประเทศชาติ รวมทั้งระบบสังคมโลก วิกฤติโลก ก็จะเป็นเรื่องยากต่อการทำความเข้าใจวิสัยทัศน์ และระบบคิดของผู้บริหารมหาวิทยาลัย ณ ช่วงเวลานั้น อันส่งผลไปยังความเข้าใจในยุทธศาสตร์ที่ (2) ว่าด้วย ยุทธศาสตร์การจัดการความรู้เพื่อสังคม ที่ผู้เขียนได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรองอธิการบดีฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้ เป็นประธานโครงการจัดตั้ง มหาวิทยาลัยชุมชน มศว ตรอน พร้อมกับเทิดพระเกียรติ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเจริญพระชนมายุ 50 พรรษา และทรงสำเร็จการศึกษาคุณวุฒิปริญญาตรี สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์ 20 ปี : พุทธศักราช 2548 ที่จังหวัดอุดรดิตถ์ แต่ไม่ประสบความสำเร็จ โดยในเวลาต่อมาผู้เขียนได้รับการแต่งตั้งวิทยาลัยแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการผลิตบัณฑิตเพื่อชุมชน หรือวิทยาลัยโพธิวิชาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (มศว) สระแก้ว เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2550 และมีการขับเคลื่อนเพื่อการจัดตั้งวิทยาลัยโพธิวิชาลัย (มศว) สระแก้ว ซึ่งได้รับการสถาปนาขึ้นเมื่อในวันที่ 28 มกราคม 2551 หรือเป็นวันที่ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปเปิดวิทยาลัยโพธิวิชาลัย เนื่องในวันสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ครั้งที่ 21 ศาสตราจารย์วิรุณ ตั้งเจริญ ได้บันทึกเอาไว้ว่า

“สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีทรง เปิดวิทยาลัยโพธิวิชาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (มศว) สระแก้ว ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยของชาวบ้าน มหาวิทยาลัยต้นแบบ ที่น้อมนำพุทธธรรมและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสู่ภาคปฏิบัติ” (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2551 : 4)

ซึ่งเป็นการบ่งบอกฐานคิดของโพธิวิชาลัยอย่างชัดเจน แต่ใจความที่ชัดเจน ก็เป็นเรื่องที่จะต้องหาคำตอบว่า

ทำไมต้องเป็นมหาวิทยาลัยของชาวบ้าน
ทำไมโพธิวิชาลัยเป็นต้นแบบหรือเป็นนวัตกรรมทางการศึกษา
ทำไมโพธิวิชาลัยต้องเชื่อมโยงกับพุทธธรรม

1 คณบดีวิทยาลัยโพธิวิชาลัย

ทำไมต้องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และปรัชญาดังกล่าวนำไปสู่การปฏิบัติการเรียนการสอนได้จริงหรือไม่

ทั้งนี้การเกิดขึ้นของวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มศว สระแก้วหากนับจากปี พ.ศ. 2551 ถึง พ.ศ. 2561 ซึ่งเป็นเวลาครบรอบ 10 ปี มีเรื่องราวและเหตุการณ์ความล้มเหลวและความสำเร็จ ปัญหาและอุปสรรคเกิดขึ้นมากมาย ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา เรื่องราวและเหตุการณ์ต่างๆ นับวันจะเลือนหายไปกับกาลเวลาและบุคลากรที่หมุนเวียนเปลี่ยนไป ซึ่งส่งผลทำให้คนรุ่นหลังทั้งคณาจารย์ บุคลากรสนับสนุนวิชาการ นิสิตนักศึกษา ก็ยังหาเห็นข้อมูลทางประวัติศาสตร์ไม่เข้าใจฐานคิดกระบวนการปรัชญา ปณิธาน วัตถุประสงค์ขององค์วิทยาลัยโพธิวิชชาลัย หรืออีกนัยหนึ่งก็คือไม่เข้าใจรากเหง้าความเป็นมาในมิติต่างๆ ขององค์กรจนนำไปสู่การพัฒนาแบบไร้รากและโอนอ่อนไปตามกระแสสังคมหรือการพัฒนาไปความการจัดการอุดมศึกษากระแสหลักลอกเลียนแบบความสำเร็จ ติดกับดักอันดับโลก ฯลฯ ทั้งที่วิทยาลัยโพธิวิชชาลัยเกิดขึ้นและมีทิศทางพัฒนาแบบการจัดการอุดมศึกษาทางเลือก

ด้วยเหตุนี้เมื่อถึงวาระของพัฒนาปรับปรุงหลักสูตร ด้านเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา (สกอ.) คณะกรรมการบริหารหลักสูตรการจัดการภูมิสังคม วิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อได้ทำการวิเคราะห์แล้วจึงเห็นสมควรเพิ่มรายวิชา กงส 101 โพธิวิชชาลัยศึกษา (bodhivijjalaya Studies) ซึ่งเป็นหนึ่งในหลายๆ วิชาที่มีทั้งการเพิ่มรายวิชาและปรับปรุงเนื้อหาวิชาในวงรอบของการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรในครั้งนี้

การขับเคลื่อนมหาวิทยาลัยชุมชน มศว (จังหวัดอุดรดิตถ์) โครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยชุมชน มศว ทรอน เริ่มดำเนินอย่างเป็นทางการตั้งแต่อธิการบดี (ศาสตราจารย์วิรุณ ตั้งเจริญ) ทำหนังสือที่คืนถึงนายอำเภอทรอน เพื่อจัดตั้งมหาวิทยาลัยชุมชน มศว ทรอน ในวันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2547 และต่อมาวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2547 อธิการบดีได้ทำหนังสือขอใช้ที่ดินจัดตั้งโครงการฉบับที่ 2 ถึงผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรดิตถ์ จากนั้นโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยชุมชน มศว ทรอนฯ ได้ลงพื้นที่ขับเคลื่อนกิจกรรมและทำงานความคิดกับเครือข่ายชุมชนฐานรากในพื้นที่อย่าง

ต่อเนื่อง ตั้งแต่ พ.ศ. 2547 จนถึง พ.ศ. 2551 รวมโครงการกว่า 33 โครงการผลิตหนังสือสิ่งพิมพ์ 8 เล่ม โดยใช้งบประมาณโครงการบริการวิชาการแก่ชุมชนและงบประมาณจากกองทุนพัฒนามหาวิทยาลัย

ทั้งนี้โครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยชุมชน มศว ทรอน ผู้เขียนและคณะกรรมการโครงการได้นำเสนอแนวคิด 4 เสาหลักในการจัดตั้งมหาวิทยาลัยชุมชน มศว ทรอน ต่อชุมชนและหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่โดย 4 เสาหลักหรือ 4 ฐานคิดในการขับเคลื่อนดำเนินการได้แก่

- (1) ฐานคิดว่าด้วยกฎธรรมชาติ
- (2) ฐานคิดว่าด้วยจริยธรรม
- (3) ฐานคิดว่าด้วยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- (4) ฐานคิดว่าชุมชนและสิ่งแวดล้อม

ซึ่งทั้ง 4 ฐานคิดหรือทั้ง 4 เสาหลักทางความคิดในการจัดตั้งมหาวิทยาลัยชุมชน มศว ทรอน (หรือโพธิวิชชาลัยในเวลาต่อมา) ในช่วง พ.ศ. 2547 - 2551 นั้นได้รับผลกระทบมาจากแนวคิดในการจัดการอุดมศึกษาแบบทวนกระแสการจัดการอุดมศึกษามุ่งเน้นธุรกิจการศึกษา ที่เน้นผลกำไร เน้นรายได้แบบจ่ายครบจบแน่นอนการจัดการอุดมศึกษาเนื้อความเท่าทันต่อระบบทุนนิยมโลกาภิวัตน์ เท่าทันต่อสงครามระหว่างทุนไร้พรมแดน ต่อวิกฤตเศรษฐกิจ การติดกับดักลัทธิบริโภคนิยมสู่การหาทางออกและการเรียนรู้ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พึ่งตนเองที่เป็นปรัชญาเน้นความยั่งยืน ยึดโยงกับคุณธรรมจริยธรรม เห็นคุณค่าของมนุษยชาติเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หรือหากกล่าวให้ถึงที่สุด ก็สามารถกล่าวได้ว่า เป็นปรัชญาที่สร้างสันติภาพ ที่สวนทางกับปรัชญาที่สร้างสงครามและความขัดแย้งภายใต้กระแสนิยมโลกาภิวัตน์ที่ดำรงอยู่ ควบคู่ไปกับการต้องเผชิญกับวิกฤติความเหลื่อมล้ำระหว่างประเทศ และระหว่างคนรวยกับคนจนในประเทศที่นับวันก็ยิ่งเพิ่มมากขึ้น ไม่เพียงแต่เท่านั้นการที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงปาฐกถาเรื่อง “การศึกษาของผู้ด้อยโอกาส” ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2544 ที่ได้ทรงบรรยายถึงผู้ด้อยโอกาส 15 ประเภท และการจัดการโครงการ

เฉลิมฉลอง “48 พรรษา สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี 48 ปาฐกถา ภูมิปัญญานักคิดไทย” ในปีพุทธศักราช 2546 ได้เสริมสร้างฐานคิดและสร้างกระบวนการทัศน์ใหม่ในการจัดตั้งมหาวิทยาลัยชุมชน มศว ตรอนอย่างมีนัยยะสำคัญ แต่ที่ดังที่ใดกล่าวแล้วว่า การจัดตั้งมหาวิทยาลัยชุมชน มศว ตรอน (จังหวัดอุดรธานี) ก็ไม่สามารถทำให้แนวคิดในการจัดตั้งสถานศึกษาหรือการอุดมศึกษาทางเลือกให้เกิดขึ้นเป็นจริงได้ จึงเป็นคำถามและเป็นที่น่าศึกษาวิเคราะห์ว่า เพราะเหตุใดจึงไม่ประสบความสำเร็จ ความไม่สำเร็จมีบทเรียนอะไรบ้างที่มีคุณค่าต่อการก้าวเดินต่อไปสู่การขับเคลื่อนครั้งใหม่ในการจัดตั้งวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มศว สระแก้ว วิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มศว ตาก และโรงเรียนสาธิตชุมชนการเรียนรู้สมเด็จพระเจ้า วิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มศว แม่แจ่ม ในเวลาต่อมา

วิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (มศว) สระแก้วและตาก

ปัญหาอุปสรรคและความล้มเหลวในการจัดตั้งมหาวิทยาลัยชุมชน มศว ตรอน ถือเป็นบทเรียนที่มีคุณค่าต่อการจัดการอุดมศึกษาทางเลือก การปฏิรูปการศึกษาการสร้างโอกาสการเข้าถึงการศึกษา การช่วยแก้ไขปัญหาค่าธรรมเนียมล่าช้าบนฐานคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ บรมมณาทปิตโร ได้ทรงพระราชทานไว้ให้กับปวงชนชาวไทย ได้นำไปสู่การจัดตั้งวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่มีลักษณะพิเศษและมีความจำเป็นที่อาจารย์ผู้สอนนิสิตนักศึกษาที่เป็นผู้เรียนจะต้องมีความเข้าใจหรือสามารถตอบคำถามได้ว่า สังคมไทยมีความจำเป็นอย่างไรจึงต้องมีการปฏิรูปการศึกษา วิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มศว สะท้อนภาพการปฏิรูปการอุดมศึกษาและการศึกษาภาคบังคับ

ทำไมวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย จึงยังยึดหลักเสาหลักทางความคิด ทั้งเรื่องกฎธรรมชาติ วิถีจริยธรรม ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนและสิ่งแวดล้อม

ทำไมวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มศว จึงกำหนดพื้นที่การจัดการศึกษาใน 4 พื้นที่ภูมิศาสตร์ 4 จังหวัดชายแดนที่ติดกับ 4 ประเทศเพื่อนบ้าน (กัมพูชา เมียนมา มาเลเซีย และ สปป.ลาว) และจะส่งผลอย่างไร เมื่อรัฐกำหนดให้เป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษในเวลาต่อมา

ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นพหุวิทยาการ เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ในแบบของโพธิวิชชาลัย ทำไมโพธิวิชชาลัยทุกพื้นที่ จึงทำหน้าที่แตกต่างจากทุกคณะ โดยด้านหนึ่ง ปฏิบัติภารกิจทั้ง 4 ด้าน แต่อีกด้านหนึ่งทำหน้าที่บริการวิชาการที่ทุกคณะและชุมชน ด้วยการสร้างศูนย์ศึกษาพัฒนาจิตอาสาและกิจการเพื่อสังคม ทั้งศูนย์ศึกษาเกษตรทฤษฎีใหม่ ศูนย์ศึกษาพิพิธภัณฑ์เชิงนิเวศ ศูนย์ศึกษาชนเผ่าและชาติพันธุ์ ฯลฯ

ทำไมโพธิวิชชาลัย มศว จึงเน้นการจัดการเรียนการสอนที่ยึดโยงกับชุมชนแบบเข้าใจ เข้าถึง ก่อนพัฒนาชุมชน และทำไมโพธิวิชชาลัยจึงเน้นการเป็นวิทยาลัยเพื่อรับใช้ชุมชน สังคม โดยไม่ได้ใช้ชุมชนเป็นเครื่องมือเพื่อพัฒนาความมั่นคงในอาชีพของตนเอง ทั้งๆ ที่อาจารย์เป็นผู้อาศัยงบประมาณที่เป็นเงินภาษีของประชาชน ฯลฯ

คำถามเหล่านี้ ทั้งคณาจารย์และนิสิตจำนวนหนึ่ง ขาดโอกาสในการศึกษาเรียนรู้เพื่อการเข้าถึงรากเหง้าของโพธิวิชชาลัย จึงส่งผลทำให้เกิดรายวิชาใหม่ กจส 101 โพธิวิชชาลัยศึกษา (GSM 101 : Bodhivijjalaya Studies) ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์หรือจุดหมายของรายวิชาดังกล่าว 5 ประการคือ

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในบริบทสังคมและปัญหาที่เกิดขึ้นก่อนการก่อเกิดวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย
2. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในประวัติศาสตร์เชิงสัมพันธ์ แนวคิดอุดมการณ์ การขับเคลื่อน การสร้างเครือข่ายสู่การจัดตั้งวิทยาลัยโพธิวิชชาลัยในทุกพื้นที่
3. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในพัฒนาการของวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย สถานการณ์ปัจจุบันและทิศทางสู่นาคตของวิทยาลัยโพธิวิชชาลัยทั้ง 3 พื้นที่
4. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้ในรายวิชาต่างๆ และกิจกรรมต่างๆ กับปรัชญาและอุดมการณ์ของวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย ภายใต้วัตถุประสงค์ดังกล่าว ได้นำไปสู่การปรับปรุงรายวิชา ลักษณะและการดำเนินการ การพัฒนาการเรียนรู้ออนไลน์ การสอนและการประเมินผลเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว

สรุป โพธิวิชชาลัย มศว เป็นคณะวิชาเดียวของ มศว ที่ไม่มีอยู่ในทุกมหาวิทยาลัยของประเทศไทย ที่ประกาศตัวนำร่องการปฏิรูปการศึกษา การแก้ไขปัญหาค่าธรรมเนียมล่าช้า การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงลงสู่การปฏิบัติ เพื่อการพัฒนา

แบบยั่งยืน โดยตลอด 10 ปีที่ผ่านมา การพัฒนาวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มศว มีเรื่องราวการขับเคลื่อนที่เต็มไปด้วยปัญหาและอุปสรรคนานับประการ โดยตลอดระยะเวลา 1 ทศวรรษ (+4) หากไม่มีการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้บัณฑิตได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือผู้สอนที่จบจากสถาบันการศึกษาอื่น หรือจบจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ แต่ไม่เคยผ่านการศึกษาระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอกเพื่อมาศึกษาต่อที่วิทยาลัยโพธิวิชชาลัย เมื่อได้ศึกษาเรียนรู้ปรัชญาและแนวคิด ประวัติศาสตร์ความเป็นมา ก็จะส่งผลทำให้ผู้พัฒนาโพธิวิชชาลัย ไม่ลืมหักเหว่งและอุดมการณ์ของผู้ก่อตั้งและเครือข่ายเบญจภาคี โพธิวิชชาลัยศึกษา จึงมีความสำคัญและจำเป็นดังที่กล่าวมา

หมายเหตุ รองศาสตราจารย์อำนาจ เย็นสบาย เคยดำรงตำแหน่งประธานยุทธศาสตร์การจัดการความรู้เพื่อสังคม รองอธิการบดีฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้ ประธานโครงการจัดตั้งวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย และคณบดีวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย

ชุมชนบ้านภักดีแผ่นดิน : การเข้าร่วมพรรคคอมมิวนิสต์และพัฒนาชุมชนตามโครงการพระราชดำริ ช่วง 2507 - 2530

Baan Phakdeepandin Community: Collaboration with The Communist Party and The Community Development Under The Royal Initiative Project between 1964 - 1987.

มนักดี มหิงษ์
Manasak Mahing

**ชุมชนบ้านภักดีแผ่นดิน :
การเข้าร่วมพรรคคอมมิวนิสต์และพัฒนาชุมชน
ตามโครงการพระราชดำริ ช่วง 2507 - 2530**

**Baan Parkdeepandin Community : Participation
in The Communist Party and The Community
Development under The Royal Initiative
Between 1964 - 1987.**

มนศักดิ์ มหิงษ์¹

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีเป้าหมายเพื่ออธิบายประวัติศาสตร์ชุมชนที่ได้รับอิทธิพลจากการปกครองบางส่วนในยุคการเปลี่ยนแปลงภาครัฐสู่จังหวัดสระแก้ว โดยชุมชนเป็นภาพสะท้อนการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว มีเป้าหมายเพื่อศึกษาเรื่องราวของชุมชนบ้านภักดีแผ่นดิน ในการเข้าร่วมพรรคคอมมิวนิสต์ จังหวัดสระแก้ว ระหว่าง พ.ศ. 2507 - 2530 โดยอาศัยการเก็บข้อมูลชุมชนบ้านภักดีแผ่นดิน ในเขตอำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว

ผลการศึกษาพบว่าหมู่บ้านภักดีแผ่นดินเป็นหมู่บ้านเล็กๆ ที่ตั้งอยู่ตำบลหนองหมากฝ้าย อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว มีการพัฒนา 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2507 - 2519) เริ่มเกิดการรวมกลุ่มการตั้งหมู่บ้านอย่างไม่เป็นทางการ อาศัยการแผ้วถางป่าเพื่ออาศัย ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2520 - 2525) เกิดอิทธิพลพรรคคอมมิวนิสต์และชาวบ้านเข้าร่วมอุดมการณ์พรรค ตลอดจนถึงวาระการปราบปรามและการล่มสลายของพรรคคอมมิวนิสต์ ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2526 - 2530) เกิดการจัดสรร

ตั้งหมู่บ้านขึ้นอย่างเป็นทางการ และชาวบ้านเข้าร่วมโครงการพระราชดำริฯ สระแก้ว - ปราจีนบุรี ถึงปัจจุบัน ซึ่งในระยะที่ 2 และ 3 เกิดความขัดแย้งทางแนวคิดการพัฒนาประเทศโดยแนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยช่วงปี พ.ศ. 2516 ชุมชนเกิดมิติการปรับตัวต่อคตพรรคคอมมิวนิสต์ที่ส่งอิทธิพลอยู่ก่อน โดยพบการเปลี่ยนแปลงการดำรงอยู่ชุมชน วิถีชีวิต ผลการต่อสู้ของพรรคคอมมิวนิสต์ในพื้นที่ภาคอีสานและภาคตะวันออกบางส่วน ขณะนั้นมีมติรัฐมนตรีให้ดำเนินการจัดตั้งหมู่บ้านโดยสำรวจประชากรเพื่อดูแลความเป็นอยู่และเพื่อปราบปรามแนวคิดที่ขัดแย้งต่อการปกครอง ทางราชการจึงเปลี่ยนชื่อหมู่บ้าน “คลองเกลือ” เป็น “หมู่บ้านภักดีแผ่นดิน” และเข้าสู่โครงการพระราชดำริฯ เป็นหมู่บ้านต้นแบบการพัฒนาถึงปัจจุบัน โดยตั้งอยู่ตำบลหนองหมากฝ้าย อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว

คำสำคัญ: บ้านภักดีแผ่นดิน; พรรคคอมมิวนิสต์; โครงการพระราชดำริ

Abstract

This study was aimed at describing the history of the community that was affected by provincial governing in the transition period of changing to Sa Kaeo Province. This community reflected of such changing. The objective of studying on collaboration with the Communist Party of Baan Phakdeepandin Community during the year 1964-1987 based on data collection of Baan Phakdeepandin Community in Wattana Nakhon District, Sakaeo Province.

Result of studying was found out that there are 3 phases of development of Baan Pharkdeepandin, that is a small village located at Nong Mak Fai Sub-District, Watthana Nakhon District, Sa Kaeo Province. The three phases are: Phase 1, (1964-1976) informal gathering into a village by deforestation for dwelling; Phase 2 (1977-1982), influence of the Communist Party and villagers collaborated with the Party ideology

¹ รองคณบดีฝ่ายพัฒนาศักยภาพนิสิตและศิลปวัฒนธรรม รักษาการแทนผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพัฒนาจิตอาสาและกิจการเพื่อสังคม

including suppression and the fall of the Communist Party; and Phase 3 (1983-1987), formally formed into village and villagers joined in the Sa Kaeo - Prachin Buri Royal Initiative Project until present day. At Phase 2 and Phase 3, there was some controversial of democratic national development concept. In the year 1973, the community had adjusted itself from the previous influence ideology of the Communist Party and way of living was changed including consequence of the Communist Party Fighting in the area of Northeastern and partial of Eastern parts. At that time, there was a resolution of the ministry to form villages by population survey in order to taking care of people's living and suppressing governing concept that was contradicted. Hence, name of the village was changed from "Klong Glua" into "Baan Phakdeepandin" which then joined with the Royal Initiative Project and become master village of development until the present day.

Keyword: Baan Phakdeepandin village, Communist Party, Royal Initiative Projects.

คำนำ

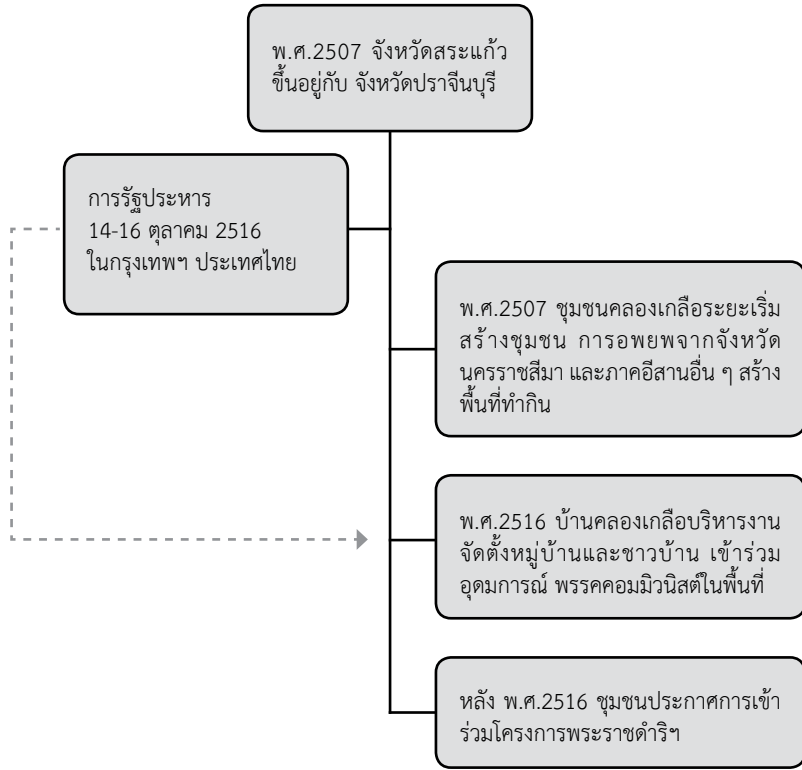
หมู่บ้านภักดีแผ่นดินเป็นหมู่บ้านที่ผ่านระยะความขัดแย้งทางการพัฒนาประเทศ ประมาณ พ.ศ. 2518 โดยที่หมู่บ้านภักดีแผ่นดินเป็นหมู่บ้านขนาดเล็กและยังขาดการพัฒนาหลายด้าน มีพื้นที่ 24 ตารางกิโลเมตร ตำบลหนองหมากฝ้าย อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว อาศัยข้อมูลจากการบันทึกอ้างอิงที่ได้จากประสบการณ์ตรงของชุมชน โดยลักษณะทางกายภาพมีเส้นทางเดินทางเข้าออกเพียงช่องทางเดียวลักษณะการดำรงอยู่ของชุมชนมีการอาศัยอยู่ไม่มาก แต่เพิ่มจำนวนประชากรมากขึ้นในปัจจุบัน แต่ในอดีตไม่พบการจัดตั้งหมู่บ้านอย่างเป็นทางการ หรือการบอกพิภคแบบระวางแผนที่ประเทศไทย เดิมบ้านภักดีแผ่นดินถูกเรียกจากชาวบ้านโดยใช้ชื่อว่า บ้านคลองเกลือ ที่มาของชื่อหมู่บ้าน โดยตั้งชื่อจากสภาพแวดล้อม สาเหตุ

เกิดจากแหล่งน้ำที่อยู่ในเขตบริเวณพื้นที่ เป็นดินโป่งจึงทำให้เกิดน้ำกร่อย น้ำในหมู่บ้านมีรสเค็ม ลักษณะกายภาพมีลำคลองน้ำเป็นคลองไหลผ่านหมู่บ้านลงมา

ชุมชนแห่งนี้มีลักษณะที่เกิดการอพยพจากคนถิ่นอื่น มาอาศัยอยู่ร่วมกันจึงเกิดการสร้างวัฒนธรรมจากพื้นที่ตั้ง ชุมชนบ้านคลองเกลือจึงมีลักษณะทางประวัติศาสตร์ของชุมชนที่ถูกเล่าเรื่องราวของตนเองผ่านกาลเวลาเป็นระยะๆ ตั้งแต่เริ่มต้น ผ่านช่วงสงครามระดมแนวคิดลัทธิคอมมิวนิสต์ จนเข้าสู่การร่วมกันสืบสานหมู่บ้านโครงการพระราชดำริ มีการกล่าวถึงการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ซึ่งกล่าวว่า ประวัติศาสตร์ในชุมชนเป็นการบอกเล่าถึงเรื่องราวความเป็นอยู่ของคน ชุมชนที่สามารถดำรงอยู่ได้หลายช่วงอายุคนและมีการพัฒนาของชุมชน “การเกิดประวัติศาสตร์ในชุมชนต้องมีเรื่องราวของชุมชนที่สามารถบอกสถานการณ์จากอดีตจนถึงปัจจุบัน” การบอกเล่าถึงเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและวัฒนธรรมชุมชน (ยงยุทธ ชูแว่น. 2551: 24 - 25)

สุพรรณณี คนชื่อ (2555: สัมภาษณ์) เกิดขึ้นในชุมชนแห่งนี้และได้ดำรงตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่ของชุมชน สิ่งที่เกิดขึ้นกับการเล่าเรื่องของหมู่บ้าน ที่สำคัญในช่วงนั้นมีผู้คนในชุมชนยังมีกรอยู่อย่างกระจัดกระจาย เช่น อาศัยการดำรงชีพตามเขา - ป่ารวมทั้งบริเวณใกล้เคียงที่สามารถเดินไปมาถึงกันได้ บริเวณที่ติดกันได้แก่ชุมชนหนองหมากฝ้ายมาจับจองพื้นที่ทำกินร่วมกับชุมชนในอดีต ซึ่งถือว่าในช่วงนั้นขึ้นอยู่กับการปกครองของผู้นำชุมชนบ้านหนองหมากฝ้าย ประมาณปี พ.ศ. 2507 จังหวัดสระแก้ว ยังขึ้นอยู่กับจังหวัดปราจีนบุรีด้วยสระแก้วเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัด และมีการกระจายตัวของคนในชุมชนเข้าไปอยู่ในพื้นที่ต่างๆ โดยเฉพาะที่หมู่บ้านคลองเกลือ และในช่วงนั้นชาวบ้านก็ได้ทำอาชีพการเกษตรกรรมเพื่อใช้ในการดำรงชีวิตอยู่ในพื้นที่นั้น ในระยะหลังมีประชาชนในเขตพื้นที่เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้อพยพเข้ามาในพื้นที่หมู่บ้านคลองเกลือเพิ่มมากขึ้นโดยเริ่มหาพื้นที่ทำกิน และไม่มีใครเป็นเจ้าของที่ดินอย่างถูกต้องตามกฎหมาย โดยคนในชุมชนสามารถรับรู้ที่ดินตรงไหนเป็นพื้นที่ทำกินของตนเองตามที่ตกลงกันในชุมชน

พ.ศ. 2516 หมู่บ้านคลองเกลือได้รับอิทธิพลจากผลกระทบการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ชุมชนได้รับการเปลี่ยนแปลงจากการเมือง ชุมชนได้ถูกตีกรอบภายใต้

การส่งเสริมระบบสังคมนิยมเป็นต้นมา ชุมชนจึงอธิบายประวัติศาสตร์ตนเองภายใต้การปรับตัวครั้งสำคัญในบทบาท เสรีภาพ การทำหน้าที่พลเมืองของประชาชนไทย ข้อมูลที่ได้จึงเป็นข้อมูลที่สำคัญเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ผลการศึกษาในพื้นที่ศึกษา โดยศึกษามิติของชุมชนที่เข้าร่วมกระบวนการพรรคคอมมิวนิสต์ในสังคมไทยและผลกระทบของแนวคิดคอมมิวนิสต์และกระบวนการชุมชนที่ส่งผลต่อชุมชน

วัตถุประสงค์การศึกษา

ศึกษาชุมชนบ้านภักดีแผ่นดินในยุคพรรคคอมมิวนิสต์กระจายอยู่ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว และการพัฒนาชุมชนด้วยโครงการพระราชดำริ ระหว่าง พ.ศ. 2507 - 2530

ภูมิสังคมบ้านคลองเกลือ จังหวัดสระแก้ว

ชุมชนบ้านคลองเกลือ ปัจจุบันเรียกตามการจัดตั้งชุมชนว่า “บ้านภักดีแผ่นดิน” ตำบลหนองหมากฝ้าย อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว มีจำนวนประชากรรวมทั้งสิ้นประมาณ 889 คนจำนวนครัวเรือน 238 ครัวเรือน (ข้อมูลเมื่อ พ.ศ. 2556 - 2558 จาก นางสุพรรณิ คนชื่อ ผู้ใหญ่บ้านภักดีแผ่นดินปัจจุบัน) อาชีพของชุมชนในช่วง พ.ศ. 2530 ที่ได้ทำชีพหลัก คือ ทำนา ทำสวนและอาชีพรอง คือ การรับจ้างและค้าขาย พิกัดชุมชนอยู่ระวางแผนที่ : 13.95367,102.35257 อยู่บนเส้นทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 3485 ถนนสระแก้ว - ปางสิตา ลักษณะเส้นทางการเข้าถึงชุมชน มีทางเข้าออกเพียง 1 เส้นทางจาก ถนนทางหลวงหมายเลข 3485 เข้าสู่ชุมชน ระยะทางประมาณ 7 กิโลเมตร ชุมชนมีแหล่งน้ำใหญ่หลังหมู่บ้าน โดยเกิดจากการเข้าร่วมโครงการพระราชดำริ ฟื้นฟูป่าต้นน้ำ โดยใช้ชื่อ “อ่างเก็บน้ำบ้านคลองเกลือ” เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ การจัดการชุมชน มีกลุ่มภูมิปัญญาทอผ้าไหม ผ้าฝ้าย เครื่องจักสาน และการแปรรูปอาหาร โดยการจัดตั้งกลุ่มภูมิปัญญาอย่างเข้มแข็ง ประกอบกับการส่งเสริมการศึกษาภายในชุมชนมีโรงเรียนบ้านคลองเกลือ ซึ่งอยู่ในระดับเขตการศึกษาพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 การกำกับดูแลของส่วนราชการอยู่ในการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองหมากฝ้าย อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว โดยการแบ่งการปกครองเป็น 8 หมู่บ้าน คือ หมู่ 1 บ้านคลองคันโท หมู่ 2 บ้านโคกสว่าง หมู่ 3 บ้านใหม่ศรีจำปา หมู่ 4 บ้านท่าช้าง หมู่ 5 บ้านหนองหมากฝ้าย หมู่ 6 บ้านหนองหมากฝ้าย หมู่ 7 บ้านหนองไธ และ หมู่ 8 บ้านภักดีแผ่นดิน

ชุมชนมีการดำรงอยู่ด้วยอาชีพ การค้า และการปกครองของหน่วยงานภาครัฐ บ้านคลองเกลือในช่วงหนึ่งมีการสร้างตนเองด้วยแนวความเชื่อที่เป็นประวัติศาสตร์ของชุมชน ด้วยการอธิบายหลักการของ อรรถจักร สัตยานุรักษ์ (2548: 7 - 42) แสดงความสำคัญถึงประวัติศาสตร์เพื่อชุมชน ถ้าความต้องการเรียนรู้ “ประวัติศาสตร์” เป็นความจำเป็นของสังคมมนุษย์เพราะ “ประวัติศาสตร์” เป็นเสมือน “ความจริงจรร่วมกันของสังคม” ที่ทำให้สมาชิกของสังคมหนึ่งๆ รับรู้ว่าจะไรคือความสำเร็จและความล้มเหลวในอดีตที่ผ่านมา สาเหตุคือปัจจัยความสำเร็จและความล้มเหลวเหล่านั้น

มีอะไรบ้างทิศทางที่สังคมได้ดำเนินมาแต่อดีตนั้นเป็นทิศทางที่เหมาะสมแล้วหรือไม่ เพียงใดและเป้าหมายที่สังคมกำลังดำเนินไปสู่คืออะไรและจะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้อย่างไร “ประวัติศาสตร์” จึงเป็นกลไกสำคัญในการก่อรูปลักษณะของสังคมทั้งในปัจจุบันและอนาคต การสร้างและการถ่ายทอดประวัติศาสตร์จึงเป็นพันธกิจของมนุษย์ในทุกสังคมเสมอมา

ปัญหาสำคัญที่ต้องทำความเข้าใจก่อนคือ กรอบของ “ความทรงจำร่วมกันของสังคม” นั้นไม่ได้เกิดขึ้นมาลอยๆ หากแต่ถูกกำหนดโดยสถาบันทางอำนาจในแต่ละยุคสมัย เพื่อที่จะให้ความหมายการดำรงอยู่ตลอดจนอุดมคติของสังคมหนึ่งๆ รวมทั้งในเรื่องของการจัดความสัมพันธ์เชิงอำนาจและการจัดสรรทรัพยากรที่สมาชิกของสังคมเห็นว่าถูกต้องเหมาะสม เมื่อใดที่สังคมเปลี่ยนไปจนเกิดความเปลี่ยนแปลงของสถาบันทางอำนาจ “ความทรงจำร่วมกันของสังคม” ที่ถูกสร้างขึ้นก็ย่อมเปลี่ยนแปลงไปด้วยในทางกลับกันหากสามารถปรับเปลี่ยน “ความทรงจำร่วมกันของสังคม” ได้ลึกซึ้งและกว้างขวางมากเพียงใด ก็ย่อมหมายถึงการที่จะสามารถปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์เชิงอำนาจและการเข้าถึงทรัพยากรของคนในสังคมได้มากเพียงนั้นเช่นกัน

การศึกษาพัฒนาของการเขียนประวัติศาสตร์ชุมชนคลองเกลือทำให้เข้าใจถึงพัฒนาการที่แตกต่างกันของการเขียนประวัติศาสตร์ในแต่ละยุคแต่ละสมัย เพื่อที่จะทำให้เข้าใจถึงความเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่นำไปสู่การปรับเปลี่ยน “ความทรงจำร่วมกัน” ในประวัติศาสตร์และแสวงหาแนวทางในการสร้างและสืบทอด “ความทรงจำร่วมกัน” ที่เหมาะสมต่อยุคสมัยของสังคม ผลการศึกษาแบ่งเป็นช่วงเวลาเพื่ออธิบายการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ และเชื่อมโยงการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ โดยเริ่มต้นของการเกิดขึ้นของชุมชน เข้าสู่ยุคอุดมการณ์พรรคคอมมิวนิสต์ และการเข้าร่วมของชุมชนจากโครงการพระราชดำริฯ โดยชุมชนบ้านคลองเกลือแสดงสถานภาพที่ได้เรียนรู้ดังนี้

พ.ศ. 2507 - 2519 จุดเริ่มต้นชุมชนคลองเกลือ

ในช่วงปี พ.ศ. 2507 - 2519 เป็นช่วงเหตุการณ์ที่ชาวบ้านในเขตพื้นที่หนองหมากฝ้าย ชุมชนบ้านหนองน้ำใสและประชาชนในจังหวัดนครราชสีมาเข้ามาในพื้นที่เพื่อที่จะหาพื้นที่ทำกินใหม่ในเขตคลองเกลือโดยที่เป็นการบุกรุกป่าเพื่อที่จะทำเป็นที่นาและที่ปลูกพืชในการเลี้ยงครอบครัวมีผู้คนบ้านหนองหมากฝ้ายย้ายเข้ามาเพิ่มเติมเพื่อที่จะมาหาพื้นที่ทำกินเพิ่มเนื่องจากพื้นที่หนองหมากฝ้ายมีพื้นที่ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตของชาวบ้านทั้งหมดในหมู่บ้าน จึงเป็นเหตุให้มีการบุกรุกพื้นที่ป่าของกรมป่าไม้ และในช่วงนี้เป็นการที่ใช้พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด โดยไม่มีพื้นที่เป็นที่อยู่อาศัยและในการทำอะไรทำนาก็เดินทางไปกลับระหว่างคลองเกลือและหนองหมากฝ้าย ซึ่งในขณะนั้นเป็นทางเกวียนและเป็นป่าเป็นส่วนใหญ่ พอชาวบ้านในชุมชนหนองน้ำใสได้รู้ข่าวถึงพื้นที่คลองเกลือสามารถเป็นพื้นที่ทำกินได้ จึงได้เข้ามาจับจองที่ดินเป็นของตัวเอง แต่ในครั้งนั้นการสร้างที่ทำกินไม่มีเอกสารสิทธิ์ในการครอบครองที่ดิน แต่ชาวบ้านที่มาทำด้วยกันรู้กันเองว่า เมื่อจับจองแล้วพื้นที่ตรงนั้นเป็นที่ดินของใครที่อาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกัน

เมื่อการสร้างพื้นที่ทำกินเป็นสมบัติของชุมชน จึงบันทึกความทรงจำของสิทธิ์ที่ตนเองทำอาชีพ สร้างครอบครัว หารายได้ อันเกิดจากการใช้พื้นที่สาธารณะส่งต่อรุ่น โดย ธีระ นุชเปี่ยม (2552: 11 - 13) แสดงความสำคัญของการบอกเล่าเรื่องราวของชุมชนจากความทรงจำโดยกล่าวว่า ประวัติศาสตร์รับใช้ความจริง ที่อดีตไม่มีเพียงแต่ให้ความสำคัญต่อมนุษย์ในแง่ความกระหายใคร่รู้เรื่องราวที่เกิดในอดีตกาลเท่านั้น หากเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างจินตนาภาพและจินตนาการที่ทรงพลังแก่มนุษย์ทุกชาติและทุกวัฒนธรรมโดยเฉพาะอดีตที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวความเป็นมาของตัวเอง

หลังจากนั้นชุมชนคลองเกลือในช่วงปี พ.ศ. 2509 ได้มีประชาชนในเขตจังหวัดนครราชสีมาอพยพลงมาจากพื้นที่ทำกิน ลงมาจับจองในเขตพื้นที่คลองเกลือและใช้ชีวิตในการทำสวนผัก ทำไร่ ทำนา ในการเลี้ยงชีพของตนเอง จนถึงประมาณ พ.ศ. 2519 มีกลุ่มประชาชนในชุมชนหนองหมากฝ้าย ชุมชนหนองน้ำใสเริ่มเข้ามาร่วมตั้งถิ่นฐานเป็นชุมชนที่ไม่ได้รับการจัดสรรที่ดินอย่างเป็นทางการ แต่ชาวบ้านก็สร้างที่อยู่อาศัยอยู่ในบริเวณดังกล่าว การปกครองยังเป็นการช่วยกันดูแลภายในชุมชนเอง

พ.ศ. 2520 - 2525 การเข้าร่วมพรรคคอมมิวนิสต์

พรรคคอมมิวนิสต์เป็นผลผลิตของการประสานแนวคิดลัทธิมาร์กซิสต์ - เลนินนิสต์กับการเคลื่อนไหวของชนชั้นกรรมาชีพแต่ละประเทศ ประเทศไทยเป็น กึ่งศักดินา ทูตต่างประเทศเริ่มเข้ามาทำอุตสาหกรรมตั้งแต่ 120 ปีก่อน จากนั้น ชนกรรมาชีพของไทยก็ได้กำเนิดขึ้นประมาณ พ.ศ. 2470 เริ่มมีกลุ่มลัทธิมาร์กซ์ เข้าไปเคลื่อนไหวในกลุ่มกรรมกรยากจนและนักเรียน ต่อมาก็ได้จัดตั้งพรรค คอมมิวนิสต์สยามขึ้นในปี พ.ศ. 2473 แต่หลังจากตั้งขึ้นแล้วก็ถูกรัฐบาลมีปฏิกิริยา ปราบปรามอย่างหนัก อย่างไรก็ตามชาวคอมมิวนิสต์รุ่นแรกของไทยได้วาง รากฐานให้แก่การสร้างพรรคการเมืองชนชั้นกรรมาชีพในระยะต่อมา จิตใจที่ปฏิวัติ การบุกเบิก กล้าทะลวงแนวปิดกั้นอันหนาแน่นเพื่อประกาศและเผยแพร่ลัทธิมาร์กซ์ ยืนหยัดยึดมั่นในอุดมการณ์ แม้จะถูกจองจำทรมาน พรรคคอมมิวนิสต์ แห่งประเทศไทยได้ก่อตั้งขึ้นแล้วตามคำเรียกร้องต้องการของประวัติศาสตร์ ก้าวขึ้น สู่วิถีการเมืองในฐานะพลังการเมืองที่เป็นอิสระของชนชั้นกรรมาชีพแห่งประเทศไทย ประกาศอุดมการณ์ของตนที่จะต่อสู้เพื่อเอกราชประเทศเพื่อประชาธิปไตยของ ประชาชนและสังคมนิยมอย่างเด็ดเดี่ยว

กระบวนการชุมนุมบ้านคลองเกลือ มีช่วงเวลาเหตุการณ์สำคัญโดยได้รับ ผลกระทบจากการเมืองของประเทศไทย ช่วงกรณี 6 ตุลาคม 2519 ที่ทำให้นิสิต นักศึกษา ปัญญาชนที่ต้องหนีเข้าป่า โดยมีข้อมูลของ สุธาชัย ยิ้มประเสริฐ (2551: 175 - 181) ได้กล่าวว่า กลุ่มทหารที่เรียกตัวเองว่า “คณะปฏิวัติ” ยึดอำนาจในวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2520 หัวหน้าของคณะรัฐประหารชุดนี้อย่างเป็นทางการก็คือ พล.ร.อ.สงัด ชลออยู่ และมีนายทหารร่วมคณะมี 24 คน กลุ่มยังเติร์ก² ได้ร่วมสนับสนุน การปราบปรามกระบวนการนักศึกษาและยึดอำนาจในวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519

2 กลุ่มยังเติร์ก หมายถึง กลุ่มทหารหนุ่ม ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีอำนาจและบทบาทอย่างสำคัญก่อนหน้า พ.ศ. 2522 การรวมกลุ่มของนายทหารเหล่านี้เกิดขึ้นจากความไม่พอใจในการแบ่งพรรคพวกและทำประโยชน์ส่วน ตัวในกองทัพ ต้องการให้ได้คนที่เป็นผู้นำกองทัพแบบใหม่ ไม่ต้องการเห็นความแตกต่างระหว่างเมืองกับ ชนบท ไม่ชอบการหาผลประโยชน์ของนักการเมือง แนวความคิดในการแก้ไขปัญหากลุ่มนี้คือ การมี ผู้นำที่เสียสละมีสะอาด รับผิดชอบและเอาใจจริงเอาใจเป็นแนวความคิดที่ยอมรับกันโดยทั่วไปของบรรดา นายทหารรุ่นหนุ่ม

เพื่อหลบหนีการปราบปรามอำนาจรัฐ พบว่าพื้นที่แถบภาคอีสาน โดยทั่วไป และมีการกระจายตัวมาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือบางส่วน บ้านคลองเกลือตั้งอยู่แถบเทือกเขา บรรทัดทำให้ลักษณะภูมิประเทศเป็นป่าเขา กลายเป็นพื้นที่ตั้งกองกำลังกลุ่มคอมมิวนิสต์ เข้ามาอยู่ในพื้นที่ของชาวบ้าน ลักษณะที่พบในการรวมกลุ่มของชาวบ้าน

เหมือน ทององค์ (2555: สัมภาษณ์) ในครั้งชุมชนเข้าร่วมอุดมการณ์พรรค คอมมิวนิสต์ โดยต้องหาพื้นที่สร้างศาลาส่งการติดต่อ เพื่อใช้การลำเลียงอาหาร และ ส่งเสบียงให้กับพรรคคอมมิวนิสต์ในปี ประมาณ พ.ศ. 2521 แกนนำชุมชนคลองเกลือ ในสมัยร่วมอุดมการณ์ คือ นายคำตัน ชมเทียม (1 ในแกนนำชุมชนบ้านคลองเกลือ ถูกรับเลือกเป็นผู้ประสานงานของชุมชนกับพรรคและเป็นผู้ติดต่อกับผู้นำอุดมการณ์ พรรคคอมมิวนิสต์) ซึ่งขณะนั้นจังหวัดสระแก้วยังเป็นอำเภอหนึ่ง ขึ้นกับจังหวัด ปราจีนบุรี

จากการกล่าวของ อิกานต์ ศรีนารา (2551: 56 - 59) กล่าวว่า การเกิดกรณี 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 ได้กลายเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้เกิดการหลั่งไหลของนักศึกษา ปัญญาชนจำนวนมากเข้าสู่เขตป่าเขา เอกสารของพรรคชื่อ “คำชี้แจงบางประการ เกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบันและงานสำคัญของพรรคในปี 2521” อธิบายสาเหตุ เป็นการจับกุมนักศึกษาและปัญญาชนเป็นจำนวนมาก การยึดอำนาจของ “คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน” การขึ้นสู่อำนาจและการดำเนินนโยบายการเมืองแบบ “ขวาจัด” ของธานินทร์ กรัยวิเชียร การประกาศใช้คำสั่งฉบับต่างๆ ของคณะปฏิรูป การปกครองแผ่นดิน ยกเลิกการเลือกตั้ง ยกเลิกพรรคการเมือง ยกเลิกทำกิจกรรม นักศึกษาทุกประเภททุกระดับ ปิดหนังสือพิมพ์ ควบคุมโทรทัศน์ วิทยุ และการดำเนิน นโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ทั้งในและนอกประเทศอย่างแข็งกร้าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตัดความสัมพันธ์กับประเทศคอมมิวนิสต์ในอินโดจีนทุกประเทศ การประกาศ ใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์และการ “ฟื้นฟูระบอบ เผด็จการฟาสซิสต์” อย่างเปิดเผยอีกครั้ง และการใช้เผด็จการไม่แน่ใจว่าบรรดา บุคคล พรรคการเมือง กรรมกร ชาวนา นักเรียน นักศึกษา ปัญญาชนและผู้รักประชาธิปไตย วงการต่างๆ ที่ว่านี้เข้าไปอยู่ในเขตงานใดของพรรคคอมมิวนิสต์บ้าง แต่เป็นไปได้ว่า ภายหลังกรณี 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 เขตงานของพรรคคอมมิวนิสต์ตามภาคต่างๆ

ซึ่งได้แก่ เขตงานภาคเหนือ เขตงานภาคใต้ เขตงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขตงานภาคกลางและเขตงานแนวร่วม นำจะมีนักศึกษาปริญญาชนเข้าไปอยู่เกือบทุกเขตงาน และในการทำงานทุกเขตจะมีแนวร่วมย่อยอีกหลายตำบล อำเภอ จังหวัด ในเขตพื้นที่ใกล้เคียง ภาคอีสานซึ่งเป็นเขตงานของพรรคคอมมิวนิสต์มากที่สุด แบ่งออกเป็นเขตอีสานเหนือและอีสานใต้ มีเขตงานย่อย 7 เขต ส่วนเขตอีสานใต้ครอบคลุม 5 จังหวัด คือ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ สุรินทร์ อุบลราชธานี และพื้นที่บางส่วนของปราจีนบุรี

เหตุการณ์ของชุมชนบ้านคลองเกลือในการเข้าร่วมพรรคคอมมิวนิสต์ซึ่งใช้ประชาชนที่อยู่ชายขอบ ปลูกฝังอุดมการณ์ โดยมีการกล่าวถึงคอมมิวนิสต์จากดินแดนอื่นๆ ที่มีลักษณะการปฏิบัติเช่นเดียวกัน โดย บุญศักดิ์ และระวี และแหว ศศิธร (2551: 261 - 266) อธิบายพรรคคอมมิวนิสต์ในดินแดนจีนที่แสดงอุดมการณ์ของพรรคคือ “ทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อมวลชนทุกสิ่งทุกอย่างอาศัยมวลชน มาจากมวลชนไปสู่มวลชน” เป็นแนวทางในการทำงานของมูลฐานของพรรคคอมมิวนิสต์จีน เป็นความชัดเจนอันทรงคุณค่าในการดำเนินการเคลื่อนไหวปฏิวัติของพรรคในสภาพแวดล้อมที่ยากลำบาก ซึ่งกำลังระหว่างเรากับข้าศึกแตกต่างกันอย่างมากมาย พรรคคอมมิวนิสต์จีนได้กำหนดไว้ตั้งแต่ตอนแรกที่ได้ออกตั้งพรรคขึ้นว่า ภาระหน้าที่ของพรรคคือต่อสู้เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนจีนอันกว้างใหญ่ไพศาลและถือเป็นการปลุกระดมมวลชน ดำเนินการเคลื่อนไหวมวลชนเป็นภาระหน้าที่ของตน ปี 1925 (พ.ศ. 2468) มติคณะกรรมการปฏิบัติงานขยายวงของศูนย์กลางพรรคชื่อว่า ชะตาในอนาคตแห่งการเคลื่อนไหวปฏิวัติของประเทศจีน คู่มือพรรคคอมมิวนิสต์จีนจัดตั้งมวลชน ชักนำมวลชนเป็นหรือไม่เป็น. ใน “รายงานสำรวจการเคลื่อนไหวชาวนาในมณฑลหูหนาน” เหม่าเจอตงได้ยกย่องชื่นชมพลังอันใหญ่หลวงของการเคลื่อนไหวชาวนาในระดับสูง ในระยะสงครามปฏิวัติภายในประเทศครั้งสองชาวพรรคคอมมิวนิสต์ได้นำเอาทัศนคติมวลชนเปลี่ยนแปลงวิธีการนำเป็นวิธีการทำงาน ก่อตัวเป็นแนวทางมวลชนของพรรคเป็นอันดับ แนวทางมวลชนเป็นแนวทางการทำงาน มูลฐานของพรรค เป็นเส้นชีวิตของพรรค ห่างเหินจากแนวทางมวลชนก็ไม่อาจจะเป็นแนวทางความคิด, แนวทางการเมืองและแนวทางการจัดตั้งที่ถูกต้องได้

อุดมการณ์มีทิศทางได้เคลื่อนไหวอยู่ในท้องถิ่น และในประเทศไทย ลักษณะของชุมชนริมเขา เขตพื้นที่คลองเกลือ ได้ชักชวนให้ร่วมกระบวนการทางสังคม อาศัยการเรียกร้องสิทธิ โดยมีการดำรงชีพอยู่ในพื้นที่ป่าหลังชุมชน โดยชาวบ้านได้ร่วมกระบวนการกับกลุ่มแนวทางคอมมิวนิสต์ประมาณในช่วง พ.ศ. 2520 โดยส่วนมากจะเข้าอุดมการณ์โดยเดินทางเข้าไปอยู่ในป่าด้วยเช่นกัน โดยมีการประสานกับกลุ่มที่เหลือให้เป็นหน่วยส่งเสบียงให้กับบุคคลที่อยู่บนเขา ในการส่งเสบียงจะสร้างศาลานัดพบเป็นจุดรับส่งเสบียง ซึ่งในการอยู่ของพรรคคอมมิวนิสต์ในพื้นที่ได้มีการทำกิจกรรมร่วมกันกับชาวบ้านในพื้นที่ อาทิ การรักษาพยาบาลให้ฟรีทำกิจกรรมกับชาวบ้านโดยการช่วยเหลือการลงแขกเกี่ยวข้าว มีการแลกเปลี่ยนอาหารซึ่งกันและกัน อีกทั้งมีการช่วยเหลือในเรื่องของแรงงานของชาวบ้านในพื้นที่ ซึ่งช่วงอยู่นั้นมีการอยู่ร่วมกันเหมือนพี่น้อง แต่ว่าบุคคลที่เชื่อในอุดมการณ์พรรคคอมมิวนิสต์นั้นจะประกอบอาชีพอยู่บนเขาเช่นกัน ซึ่งการอาศัยอยู่บนเขาจะมีการทำนา เพื่อเป็นการเลี้ยงชีพตัวเอง และยังยึดถือปฏิบัติตัวของบุคคลที่เป็นพรรคคอมมิวนิสต์ ซึ่งการดำรงอยู่ของกลุ่มนั้นเป็นการใช้กฎระเบียบร่วมกันทั้งหมด แม้กระทั่งชาวบ้านคลองเกลือที่เข้าไปเป็นคอมมิวนิสต์ในพื้นที่ต้องเรียนรู้และยึดมั่นในพรรคอย่างซื่อตรง มีข้อยกเว้นแต่ที่ชาวบ้านที่เป็นบุคคลส่งเสบียงไม่ต้องใช้กฎระเบียบของพรรค แต่ข้อมูลสำคัญของการอยู่ในพรรคเชิงบุคคลบังคับใช้ชื่อ - สกุลปลอม ทุกคน ซึ่งทางพรรคคอมมิวนิสต์มีการปิดไว้เป็นความลับ จะเปิดเผยเฉพาะชื่อป่าหรือชื่อรหัสเท่านั้น เช่น สหายมิตร สมานันท์ เป็นต้น และจะไม่มีการบอกสถานที่ตั้งของพรรค นอกเสียจาก คนที่อยู่ในพรรคจะทราบได้โดยอาศัยการติดต่อสื่อสาร ซึ่งมีอยู่ 4 วิธี คือ การไปพบกันซึ่งหน้าและไปพูดคุยกัน การเขียนจดหมายส่วนตัวให้คนถือไปส่งซึ่งคอมมิวนิสต์เรียก “เดินเมล์” การใช้รหัสตามเสียงเพลงที่กำหนดไว้ การเขียนข้อความไปวางไว้ ณ จุดนัดหมาย ซึ่งคอมมิวนิสต์เรียกว่า “จุดเดินเมล์”

การศึกษาของ ประสิทธิ์ ไชยทองพันธ์ (มปป: 115 - 141) ได้กล่าวว่า การประชุมของคณะกรรมการต่างๆ ภายใต้พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ส่วนใหญ่

3 จุดเดินเมล์ หมายถึง การเดินทางส่งจดหมายของกลุ่มพรรคคอมมิวนิสต์ในพื้นที่ที่มีระยะทางที่ไกล

แล้วจะมีการประชุมตามเขา ตามชนบทที่มีองค์กรแนวร่วมและบางองค์กรมีการจัดประชุมในเมือง แต่มีน้อยครั้งที่พรรคคอมมิวนิสต์จะทำเช่นนี้ การประชุมแต่ละครั้งจะมีการเปลี่ยนสถานที่ไปเรื่อยๆ ไม่อยู่ที่เดิม การประชุมที่สำคัญๆ ต้องไปประชุมนอกประเทศ เช่น ประชาธิปไตยประชาชนลาว ประเทศเวียดนามเหนือ เป็นต้น และการหารายได้เข้าพรรคหรือบำรุงพรรค

ประคอง สมัยกุล (2557: สัมภาษณ์) การปฏิบัติการทางการทหารของพรรคคอมมิวนิสต์ ยุทธศาสตร์การต่อสู้ของพรรคคอมมิวนิสต์ทางการทหาร คือ รุกทางด้านทหารล้อมปราบรบทำลายล้างรวดเร็ว การที่รัฐบาลกำหนดยุทธศาสตร์ทางการทหารไว้เช่นนี้ เพราะพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเริ่มดำเนินทางการทหารหรือกองกำลังติดอาวุธตั้งแต่มีคนเพียง 2 - 3 คน โดยไม่มีอาวุธเลย พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยต่อสู้ทางการทหารเพื่อที่จะให้ได้อำนาจรัฐ โดยมุ่งหวังที่จะได้กำลังอาวุธ กำลังคนจากฝ่ายรัฐบาลด้วยสงครามยืดเยื้อ การทำสงครามยืดเยื้อเท่านั้นที่พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยจะดำรงอยู่ได้และขยายตัวต่อไป

การศึกษาพบว่า การต่อสู้ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย นั้นจะเน้นหนักด้วยการปราบปราม โดยใช้กำลังทหารเพียงอย่างเดียวย่อมเกิดผลกระทบติดตามมา การที่พรรคคอมมิวนิสต์อยู่ในพื้นที่ชุมชนบ้านคลองเกลือก็ได้ถูกปราบปรามทางการทหารโดยรัฐบาล จึงเป็นการล่มสลายของพรรคคอมมิวนิสต์ในพื้นที่ชุมชนบ้านคลองเกลือ เมื่อปลาย พ.ศ. 2522 และต้น พ.ศ. 2523 ประชาชนที่เข้าร่วมอุดมการณ์พรรคคอมมิวนิสต์ที่อยู่ในพื้นที่ได้เข้ามาขอตัวกับทางราชการ และใช้ชีวิตอยู่ในพื้นที่คลองเกลือถึงปัจจุบัน

พ.ศ. 2526 - 2530 บ้านคลองเกลือเข้าร่วมโครงการพระราชดำริฯ

พ.ศ. 2525 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ บรมนาถบพิตร โดยเสด็จเยี่ยมราษฎร ณ ห้วยชัน จึงมีพระประสงค์ให้พื้นที่แห่งนี้ในบริเวณเดียวกัน เป็นพื้นที่ทำกินเพื่อเป็นแนวเขตไม้ให้ ประชาชนบุกรุกตัดไม้ทำลายป่า โดยมีพระราชดำรัสให้จัดสรรขึ้นเป็นพื้นที่โครงการพระราชดำริฯ โดยกำหนด เริ่มวางผังหมู่บ้านเมื่อ พ.ศ. 2528 มีหน่วยงานร่วมกันวางแผนผัง ดำเนินการโดยทางราชการ 3 หน่วยงานด้วยกัน คือ

1. หน่วยงานทหารพัฒนา (ทหารเสือนวมินทราชินี)
2. กรมพัฒนาที่ดิน
3. กรมป่าไม้

การจัดสรรแบ่งปันในระบบที่ทำกิน โดยกำหนดคือ 7 - 7 - 1 คือ ที่ทำกินเป็นทีนา 7 ไร่ ที่ทำสวน 7 ไร่ ที่อยู่อาศัย 1ไร่ รวมเป็น 15 ไร่ต่อครัวเรือน ประกาศให้ประชาชนเข้าอยู่ พ.ศ. 2529 จำนวน 150 ครอบครัวย โดยให้สิทธิเจ้าของที่ดินเป็นอันดับแรก ประชาชนเข้าอยู่เต็มสมบูรณ์ เมื่อ พ.ศ. 2530 ได้ทำพิธีเปิดป้ายหมู่บ้านอย่างเป็นทางการ ปลาย พ.ศ. 2530 และเกิดโครงการขึ้นโดยอยู่กับชุมชน คือ โครงการตามรอยพระราชดำริ อ่างเก็บน้ำคลองเกลือ จึงชื่อชุมชนเรียก “บ้านภักดีแผ่นดิน”

สุพรรณิ คนชื่อ (สัมภาษณ์) หลังกจากได้จัดตั้งหมู่บ้านอย่างเป็นทางการแล้ว ชาวบ้านในชุมชนได้เลือกตั้งผู้นำหมู่บ้านขึ้นมา โดยมีผู้นำหมู่บ้านคนแรก คือ นายทองอินทร์ โพธิรัตน์ เป็นผู้ดำรงตำแหน่งรักษาการแทนผู้ใหญ่บ้าน ในช่วง พ.ศ. 2507 - 2530 และในช่วงเวลาในการจัดตั้งหมู่บ้านขึ้นจึงร่วมกันพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนเป็นหมู่บ้านที่อยู่ในโครงการพระราชดำริ เช่น มีกลุ่มต่างๆ ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่บ้าน และมีกองทุนที่เข้มแข็งที่ได้จัดตั้งขึ้นในช่วงเวลานั้น ดังนี้ กลุ่มทอผ้า กลุ่มจักสานกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหม กองทุนผู้ใช้จ่าย กองทุนฌาปนกิจหมู่บ้าน

ในช่วง พ.ศ. 2530 เมื่อจัดตั้งหมู่บ้านอย่างเป็นทางการแล้ว โครงการตามแนวพระราชดำริทำให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของทหารที่มีหน้าที่รับผิดชอบในหมู่บ้านที่เป็นหมู่บ้านโครงการพระราชดำริทั้งหมด และมีการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านที่ชัดเจนขึ้น เพื่อที่จะให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มจากการทำไร่ ทำนา ทำสวน พัฒนาทักษะความรู้ทางด้านอาชีพ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เสริมสร้างความรักความสามัคคีในชุมชนโดยมีวัดเป็นศูนย์กลาง ร่วมกันขจัดปัญหาเสพติดให้หมดสิ้นจากหมู่บ้าน

สรุปผลการศึกษา

ในช่วงปี พ.ศ. 2507 - 2530 ชุมชนบ้านคลองเกลือ (ภักดีแผ่นดิน) เป็นพื้นที่ที่มีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองของประเทศไทย เมื่อ พ.ศ.

2516 ซึ่งเคยเป็นเขตพื้นที่สีแดง ที่พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้จัดตั้งเป็นฐานในการสู้รบกับทางรัฐบาลเป็นระยะเวลา 2 ปี ซึ่งได้ตรงกับกรอบแนวคิดในการศึกษาในกระบวนการ พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้ก่อตั้งขึ้นเพื่อเป็นอิสระของชนชั้นกรรมาชีพแห่งประเทศไทย ประกาศอุดมการณ์ของตนที่จะต่อสู้เพื่อเอกราชประเทศเพื่อประชาธิปไตยของประชาชนและสังคมนิยมอย่างเด็ดเดี่ยว และมีเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่ทำให้เป็นหมู่บ้านโครงการพระราชดำริขึ้น โดยจากสาเหตุความรุนแรงในพื้นที่และความมั่นคงของประเทศชาติ มีการจัดสรรตั้งหมู่บ้านขึ้น ซึ่งเป็นหมู่บ้านในโครงการพระราชดำริ หลังจากเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้นในพื้นที่ทำให้ชุมชนแห่งนี้เป็นชุมชนที่มีการจัดสรรขึ้นเป็นหมู่บ้านโครงการพระราชดำริ ซึ่งชุมชนแห่งนี้ยังมีการกระจายตัวของกลุ่มผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ในพื้นที่ประกาศการจัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2530 แต่โครงการพระราชดำริ เข้าสู่ชุมชนตั้งแต่ พ.ศ. 2521 เป็นไปด้วยความยากลำบาก เพราะมีกลุ่มชาวบ้านบางส่วนในพื้นที่ที่เป็นกลุ่มผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ไม่เห็นด้วยในการจัดตั้งหมู่บ้านใน พ.ศ. 2521 พอเหตุการณ์ในพื้นที่สงบลงใน พ.ศ. 2525 ก็สามารถที่จะจัดตั้งหมู่บ้านขึ้นได้ในปี พ.ศ. 2528 และเปิดป้ายอย่างเป็นทางการใน พ.ศ. 2530 ซึ่งหมู่บ้านแห่งนี้ก็ได้เปลี่ยนชื่อหมู่บ้านใหม่จากที่เป็นบ้านคลองเกลือก็กลายเป็นหมู่บ้านภักดีแผ่นดิน และในการจัดตั้งหมู่บ้านก็ได้มีการจัดสรรที่ดินทำกินและพื้นที่หมู่บ้าน โดยการจัดสรรนั้นได้แบ่งเป็นพื้นที่ทำกิน 14 ไร่ และที่อยู่อาศัย 1 ไร่ คือ ที่นา 7 ไร่ ที่สวน 7 ไร่ รวมทั้ง 15 ไร่ ชาวบ้านที่อยู่ในชุมชนบ้านภักดีแผ่นดินจะมีพื้นที่ทำกิน 14 ไร่ที่อยู่อาศัย 1 ไร่ ทุกครัวเรือนในช่วงปี พ.ศ. 2530 ในการจัดตั้งหมู่บ้านขึ้น และการเป็นหมู่บ้านโครงการพระราชดำริ ก็ได้มีกิจกรรมส่งเสริมรายได้ให้กับชุมชนที่มาจากแนวคิดโครงการพระราชดำริ คือกลุ่มทอผ้ากลุ่มจักรสานกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมซึ่งเป็นกิจกรรมที่ทำให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มหลังจากการทำไร่ ทำนา ทำสวน และเป็นการร่วมกลุ่มที่สามารถทำให้ชุมชนมีรายการเป็นของตนเองและทำให้ชุมชนเข้มแข็งขึ้นและเพิ่มทักษะในการเรียนรู้กระบวนการพัฒนาชุมชนโดยคนในชุมชนเองและการพึ่งพาตนเอง การสร้างภูมิคุ้มกันให้กับคนในครอบครัว ในช่วงเวลาหลายปีที่ผ่านมาเหตุการณ์ในพื้นที่ จึงทำให้ชุมชนบ้านภักดีแผ่นดินเป็นชุมชนที่เข้มแข็งและสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ในช่วง พ.ศ. 2530 จนถึงปัจจุบัน

จากการศึกษาชุมชนหมู่บ้านคลองเกลือ ตำบลหนองหมากฝ้าย อำเภอนวนคร จังหวัดสระแก้วเพื่อเป็นการศึกษาไกลและสถาบันทางสังคมและวัฒนธรรมจึงต้องใช้ความสำคัญกับมิติของความเคลื่อนไหวโดยไม่ยึดติดกับความหมายใดความหมายหนึ่งอย่างตายตัว แต่จะต้องพยายามแสวงหาความหมายของไกลและสถาบันที่เปลี่ยนแปลงไปผ่านรูปแบบที่หลากหลายและซับซ้อนที่พัฒนาขึ้นมาในแต่ละช่วงเวลา เพื่อจะได้มองเห็นความพยายามของกลุ่มชนต่างๆ ในกระบวนการดิ้นรนต่อสู้อย่างต่อเนื่องที่จะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนและการผสมผสานความสัมพันธ์ขึ้นมาใหม่ให้เป็นทางเลือกใหม่ของการดำรงชีวิตซึ่งเป็นการศึกษาความรู้สึกนึกคิดของกลุ่มชนต่างๆ ที่รวมอยู่ในกระบวนการเปลี่ยนผ่านนั่นเองซึ่งแสดงออกผ่าน คติความเชื่อ รูปแบบทางวัฒนธรรมต่างๆ และการสร้างความหมายใหม่ให้กับความสัมพันธ์ที่กำลังเปลี่ยนแปลงรูปแบบไป ซึ่งสอดคล้องกับ อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2544: 31 - 48) ได้กล่าวว่า การศึกษาหมู่บ้านไทยในเชิงประวัติศาสตร์ เกี่ยวพันอย่างใกล้ชิดกับกระแสของการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น แม้วงวิชาการไทยจะเพิ่งยอมรับการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นหลัง พ.ศ. 2516 มานี้เองเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง โดยพลังประชาชนธรรมดา ซึ่งทำให้เกิดแรงผลักดันที่ต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของสังคมในวงกว้างออกไปกว่าสังคมของผู้નાในส่วนกลาง แต่กระบวนการศึกษาเรื่องราวของท้องถิ่นได้ก่อตัวขึ้นมานานก่อนหน้านั้นแล้ว โดยเฉพาะนอกรวงวิชาการ ที่มีปราชญ์ท้องถิ่นเพียรพยายามเรียนรู้เกี่ยวกับรากเหง้าของตนเอง สำหรับแวดวงวิชาการนั้นส่วนหนึ่งพัฒนาขึ้นมาจากความพยายามในการศึกษาประวัติศาสตร์โบราณ ซึ่งจำเป็นทำความเข้าใจเอกสารท้องถิ่น

การเปลี่ยนแปลงของชุมชนมีความผูกพันกับเวลาและเหตุการณ์ที่ผ่านเข้ามาในความทรงจำของกลุ่มเขา ถึงแม้ว่าเหตุการณ์ในอดีตที่เกิดขึ้นกับมนุษย์จะมีมากมาย แต่การจำแนกระยะเวลาที่ได้รับผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทำให้ชุมชนมีความพร้อมต่อการพัฒนา เรียนรู้การปกครองบ้านเมืองด้วยข้อมูลที่ตนเองได้สัมผัสรับรู้ถึงการกระทำที่เผชิญอยู่ จนถึงการยกระดับคุณภาพชีวิตด้วยโครงการพระราชดำริ

บรรณานุกรม

- ธิกานต์ ศรีนารา. (2552). หลัง 6 ตุลาฯ ว่าด้วยความขัดแย้งทางความคิดระหว่าง ขบวนการนักศึกษากับคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ 6 ตุลารำลึก.
- ธีระ นุชเปี่ยมและคณะ. (2552). ประวัติศาสตร์ในมิติวัฒนธรรมศึกษายกเครื่องเรื่อง วัฒนธรรมศึกษา. กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- บุญศักดิ์ แสงระวี; แวว ศศิธร. (2551). วิวัฒนาการของลัทธิมาร์กซ์ก้าวไปพร้อมกับการเวลา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุขภาพใจ บริษัท ตาตาพับลิเคชั่น จำกัด.
- ประคอง สมัยกุล. (2557, 18 กันยายน). อายุ 50 ปี สัมภาษณ์โดย มนศักดิ์ มหิงษ์ ที่บ้านพักหมู่บ้านรักดีแผ่นดิน ต.หนองหมากฝ้าย อ.วัฒนานคร จ.สระแก้ว
- ประสิทธิ์ ไชยทองพันธ์. การต่อสู้ของพรรคคอมมิวนิสต์ไทย. ไม่ระบุปีที่พิมพ์: ไม่ระบุสำนักพิมพ์.
- สุธาชัย ยิ้มประเสริฐ. (2531). สายธารประวัติศาสตร์ประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสยามประชาธิปไตย
- เหมือน ทององค์ (2557, 18 กันยายน). อายุ 56 ปี สัมภาษณ์โดย มนศักดิ์ มหิงษ์ ที่บ้านพักหมู่บ้านรักดีแผ่นดิน ต.หนองหมากฝ้าย อ.วัฒนานคร จ.สระแก้ว
- อรรถจักร สัตยณรงค์. (2548). ประวัติศาสตร์เพื่อชุมชนทิศทางใหม่ของการศึกษา ประวัติศาสตร์. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2544). มิติชุมชนวิจิตรต้องถิ่นที่ด้วยสิทธิ อำนาจและการจัดการทรัพยากร. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

การศึกษาตลาดชายแดน กรณีตลาดลานคำไทย - กัมพูชา บ้านเขาดิน จังหวัดสระแก้ว

Border market study Thai-Cambodian Market Ban Khao DinSa Kaeo Province.

สุมนกาญจน์ ชินฮาจ
Sumanakarn Shinahaj

การศึกษาตลาดชายแดน กรณีตลาดลานค้า ไทย - กัมพูชาบ้านเขาดิน จังหวัดสระแก้ว

Border Market Study Thai-Cambodian Market Ban Khao Din Sa Kaeo Province.

สุเมธกาญจน์ ชินฮาต¹

บทคัดย่อ

ตลาดลานค้าชุมชนบ้านเขาดินเป็นจุดผ่อนปรนไทย - กัมพูชา การดำเนินการค้าในดินแดนประเทศไทยโดยมีการค้าที่สร้างคุณภาพชีวิตของผู้คนในบริเวณตลาดที่ได้จากการค้าและธุรกิจต่างๆ จึงเป็นประเด็นเรื่องสุขภาวะของสิ่งแวดล้อม สุขภาพ สังคมและวัฒนธรรมที่เกิดปฏิสัมพันธ์ทางสังคมโดยให้ความสำคัญไปในทิศทางของการค้าเป็นหลัก โดยกำหนดวัตถุประสงค์ในการศึกษา 1) เพื่อศึกษาความเป็นมาของพื้นที่และการดำเนินการจัดตั้งตลาดลานค้าชุมชนบ้านเขาดินโดยเป็นจุดผ่อนปรนไทย - กัมพูชา 2) เพื่อศึกษาศักยภาพการพัฒนากระบวนการพัฒนาในการดำเนินการของตลาดลานค้าชุมชนบ้านเขาดิน ตามมาตรฐานกรมอนามัย

วิจัยพบว่า ประวัติความเป็นมาตลาดลานค้าชุมชนบ้านเขาดินเกิดจากการรวมตัวของชาวบ้านบ้านเขาดินเพียงไม่กี่ราย เริ่มจากนำสินค้าภายในท้องถิ่นมาแลกเปลี่ยนซื้อขายกับชาวบ้านชาวกัมพูชา เริ่มต้นประมาณ พ.ศ. 2539 จากนั้นได้พัฒนาอย่างต่อเนื่องจนมาเป็นตลาดลานค้าชุมชน ตามนโยบายการประกาศช่วงสมัยของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ใช้แนวทาง “เปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้าชายแดน” ตลาดอยู่ภายใต้การรับผิดชอบของเทศบาลตำบลคลองหาด โดยเริ่มใช้นโยบายตลาดสดนำซื้อ ตามมาตรฐานพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 เป็นความ

ร่วมมือจากทุกฝ่ายให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน พบว่า ตลาดลานการค้าชายแดนมีสัญลักษณ์ตามมาตรฐานกำหนด 7 ข้อ โดยต้องปรับปรุง 6 ข้อ ด้านความปลอดภัยอาหารและการคุ้มครองผู้บริโภคมี 8 ข้อ สิ่งทีเทศบาลตำบลคลองหาดต้องปรับปรุง 7 ข้อ และเตรียมรับนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นพร้อมยกระดับความรู้ผู้ค้าให้เป็นตลาดสดนำซื้อในการเข้าร่วมประชาคมอาเซียน

คำสำคัญ: ตลาดชายแดน, จุดผ่อนปรน, ตลาดไทยและกัมพูชา, จังหวัดสระแก้ว

Abstract

The Khao Din Community Trade Market is a Thai-Cambodian relief point. The trading has created the quality of life to people in the commercial and business markets. It also affected a matter of environment, health, social and cultural health of which social interaction is focused on direction of trade. The objectives of research are 1) to study background of the area and establishment of a community trading market of Ban Khao Din at Thai-Cambodian relief point. 2) to study potentiality of hygienic development on community trading market of Ban Khao Din based on the standard of the Department of Health.

The research is found out that the background of the commercial market of Khao Din came from gathering of a few villagers of Baan Khao Din which was started from exchanging local products with Cambodian people in the year 2539. Then, it has continuously developed into a commercial trading community according to the government policy of General Chatchai Chunhavan of changing “the battlefield into a trading field”. This market is under the responsibility of the Khlong Hat Municipal District by applying policy of fresh product attracting market in accordance with the standard of the Public Health Act Year 1992 with

1 ผลงานชิ้นนี้เป็นผลงานภาคินิพนธ์จากนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาการจัดการภูมิสังคม วิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สาขาการจัดการภูมิสังคม โดยมีอาจารย์ ดร.มนศักดิ์ มิ่งษ์ เป็นที่ปรึกษาภาคินิพนธ์

the co-operation from all parties to make it up to the standard. It was found out that the hygienic of Khao Din Community Trade Market was in accordance with 7 standards, needed adjustment on 6 points of food safety and consumer protection, needed adjustment on 7 points from Khlong Hat Municipal District, and it should be ready to receive more ASEAN tourists including upgrade knowledge of trader to fresh product attractive market.

Keyword: border trade sources, relief point, Thailand and Cambodia market, Sa Kaeo Province

ความสำคัญ

ตลาดลานค้าชุมชนบ้านเขาดิน (จุดผ่อนปรนไทย-กัมพูชา) เป็นลักษณะตลาดสดที่กำลังมีสภาพตลาดไม่ถูกสุขลักษณะ เนื่องจากช่วงระยะแรกชาวบ้านบริหารจัดการกันเอง ภายหลังชาวบ้านได้มอบตลาดให้ทางเทศบาลตำบลคลองหาดเป็นผู้ดูแลบริหารจัดการ ประกอบกับตลาดลานค้าชุมชนบ้านเขาดิน เป็นตลาดที่ทำการค้าระหว่างประเทศไทยและราชอาณาจักรกัมพูชา มักพบปัญหาในการจัดระเบียบตลาดที่ไม่ได้มาตรฐานถูกสุขลักษณะสากล โดยเป็นผลจากการเดินทางข้ามไปมาของผู้คนทั้งสองดินแดนเป็นผลด้วยวัฒนธรรม ภาษา และวิถีการดำเนินที่แตกต่างกันระหว่าง 2 ประเทศ รวมถึงระบบการบริหารจัดการของเจ้าของตลาดซึ่งต้องการควบคุมให้เป็นพื้นที่ไม่เสี่ยงต่อการเกิดโรคระบาด

ผลกระทบจากตลาดที่ไม่ถูกสุขลักษณะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย ซึ่งอาจก่อให้เกิดการเจ็บป่วยด้วยโรคติดต่อทางเดินอาหารและทางน้ำได้ อันเกิดจากความสกปรกของตลาดที่มีสภาพการสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมที่ไม่ถูกต้องหรือไม่ถูกสุขลักษณะ หรือเกิดจากการสัมผัสโดยตรงของผู้ซื้อและขายในตลาดสด จนเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของสัตว์ แมลงนำโรคและกลายเป็นแหล่งแพร่เชื้อโรคเข้าสู่ผู้บริโภค จากปัญหาดังกล่าวจึงทำให้รัฐบาลกำหนดนโยบาย การส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาพดี รับประทานอาหารที่ปราศจากสารปนเปื้อนของเชื้อโรคและสารพิษตกค้างในอาหาร

ที่เกินมาตรฐาน ภายใต้โครงการอาหารปลอดภัย โดยกรมอนามัยจึงได้ทำโครงการตลาดสดนำซื้อ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 โดยกำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐานตลาดสดนำซื้อ 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม 2) ด้านความปลอดภัยของอาหาร และ 3) ด้านการคุ้มครองผู้บริโภค เมื่อเจ้าของตลาดที่เข้าร่วมโครงการฯ สามารถปรับปรุงพัฒนาตลาดได้ตามหลักเกณฑ์ จะได้รับป้ายรับรองตลาดสด นำซื้อ ซึ่งมีมาตรฐาน 2 ระดับ คือ ระดับดี (3 ดาว) และ ระดับดีมาก (5 ดาว) รวมถึงการให้อำนาจแก่ราชการส่วนท้องถิ่นในการออกข้อกำหนดท้องถิ่น เพื่อควบคุมกิจการตลาดในพื้นที่ และบังคับให้เจ้าของตลาดต้องขออนุญาตประกอบกิจการตลาดต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในข้อ กำหนดของท้องถิ่นโดยอาศัยพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 หมวด 8 มาตรา 34 ถึงมาตรา 37 (สำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ. คู่มือตลาดสด นำซื้อ. 2556: 2-3.)

จากปัญหาข้างต้น การวิจัยสุขภาวะของตลาดลานค้าชุมชนบ้านเขาดิน บริเวณจุดผ่อนปรนไทย-กัมพูชา เพื่อพัฒนาให้มีมาตรฐานถูกสุขลักษณะที่ดี ดังนั้นงานวิจัยในครั้งนี้ จึงเป็นการศึกษาความเปลี่ยนแปลงไปสู่การพัฒนาวิถีชีวิตโดยการค้าชุมชนบ้านเขาดิน ให้เป็นตลาดสดนำซื้อ ภายใต้โครงการตลาดสดนำซื้อโดยกรมอนามัย และการพัฒนาร่วมมือประชาคมเศรษฐกิจพิเศษร่วมกัน 2 ดินแดน

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาของพื้นที่และการดำเนินการจัดตั้งตลาดลานค้าชุมชนบ้านเขาดินโดยเป็นจุดผ่อนปรนไทย-กัมพูชา
2. เพื่อศึกษาศักยภาพการพัฒนาาระบบสุขภาวะของการดำเนินการของตลาดลานค้าชุมชนบ้านเขาดิน ตามมาตรฐานกรมอนามัย

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การศึกษากลไกสำคัญที่ขึ้นอยู่กับบริบทสังคมและวัฒนธรรมร่วมกันเพื่อทำการค้าภายในพื้นที่จำกัด ซึ่งเป็นกลไกการเกิดขึ้นของธุรกิจหลายระดับ การพัฒนาตลาดลานค้าชุมชนบ้านเขาดิน (จุดผ่อนปรนไทย-กัมพูชา) เป็นตลาดสดนำซื้อ ต้อง

อาศัยแนวคิดผู้นำการเปลี่ยนแปลง ระเบียบกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุขในการประกาศการควบคุมโรค มีการกำหนดนโยบายการพัฒนาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาการดำเนินการตั้งงบประมาณที่เพียงพอในการพัฒนา และการทำให้บุคคลภายในตลาดและในหน่วยงานมีส่วนร่วมในการพัฒนาร่วมกัน (ผลประโยชน์ร่วมที่มากกว่าการมองเรื่องรายได้ ให้พิจารณาสุขภาพมากขึ้น) รวมถึงการศึกษาแนวโน้มทางการตลาด เพื่อประกอบการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

วิธีการดำเนินการ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ กลุ่มผู้ประกอบการ และพ่อค้าแม่ค้าภายในตลาดลานค้าชุมชนบ้านเขาดิน อำเภอคลองหาด จังหวัดสระแก้ว ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 30 คน ประกอบด้วยนายกเทศมนตรีตำบลคลองหาด รองนายกเทศมนตรีตำบลคลองหาด ปลัดเทศบาลตำบลคลองหาด ผู้ทำการค้าขายตั้งแต่ พ.ศ. 2539 - ปัจจุบัน จำนวน 50 คน ซึ่งใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (Depth Interview) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation Observation) ให้ได้มาซึ่งข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากการทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หนังสือและข้อมูลจากเว็บไซต์

2) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จากการเข้าศึกษาในพื้นที่ และเก็บข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์นายกเทศมนตรีตำบลคลองหาด รองนายกเทศมนตรีตำบลคลองหาด ปลัดเทศบาลตำบลคลองหาด พ่อค้าแม่ค้าที่เข้ามาทำการค้าขายเริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2539 ภายในตลาดลานค้าชุมชนบ้านเขาดิน และบุคคลอื่นๆ เพิ่มเติมที่นอกเหนือกับการคัดเลือกแบบเจาะจงรวมถึงการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Method) ในเรื่อง(1) เพื่อศึกษาความเป็นมาของพื้นที่และการดำเนินการจัดตั้งตลาดลานค้าชุมชนบ้านเขาดิน โดยเป็นจุดผ่อนปรนไทย - กัมพูชา 2) เพื่อศึกษาศักยภาพการพัฒนาระบบสุขภาวะของการดำเนินการของตลาดลานค้าชุมชนบ้านเขาดิน ตามมาตรฐานกรมอนามัย และนำผลการวิเคราะห์ที่ได้กลับไปให้เทศบาลตำบลคลองหาดช่วยตรวจสอบ รายงานผลการวิจัย

ผลการศึกษา

ประวัติความเป็นมาของตลาดลานค้าชุมชนบ้านเขาดิน

การค้าภายในตลาดลานค้าชุมชนบ้านเขาดินแห่งนี้เริ่มจากการรวมตัวของกลุ่มชาวบ้านในชุมชนบ้านเขาดิน ในเขตอำเภอคลองหาดเพียงไม่กี่ราย รวมตัวกันเพื่อหาบเร่ขายสินค้าและแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างชาวบ้านพรมแดนไทย เช่น อำเภอคลองหาดและชาวบ้านพรมแดนกัมพูชา อำเภอสำเภาลูน จังหวัดพระตะบอง สถานที่ค้าขายในขณะนั้นยังไม่ได้มีลักษณะตลาด แต่เป็นแบบใครมีอะไรก็นำมาขายกันในตอนเช้า และขายอยู่บริเวณริมลำคลอง เบื้องต้นนั้นเป็นการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าในท้องถิ่น สินค้าที่นำมาขายส่วนใหญ่เป็นผลิตผลทางการเกษตรที่ปลูกกันเองจากในครัวเรือนและจากไร่ จำพวก พักทอง เผือก ฝัก มะละกอ และแตงกวา เป็นต้น

ประมาณปี พ.ศ. 2539 กิจกรรมการค้าเริ่มคึกคักมากขึ้นไม่เพียงแต่คนภายในชุมชนบ้านเขาดินจะขายสินค้ากันเองเท่านั้น แต่ยังมีคนจากชุมชนอื่นที่อยู่ภายในเขตอำเภอคลองหาด เริ่มนำสินค้ามาขายที่ตลาดด้วย และเริ่มมีพื้นที่ขายอย่างชัดเจน ไม่ได้ขายอยู่ริมคลองอีกต่อไป แต่ย้ายมาขายในบริเวณที่เป็นตลาดปัจจุบันเกิดการขยายเป็นการค้าระดับชุมชนมีจัดการสร้างอาคาร ลานจอดรถ ห้องน้ำ ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา สร้างเป็นตลาดเป็นกิจจะลักษณะ โดยสิ่งปลูกสร้างอาคารส่วนใหญ่เป็นของเก่าแก่จากตลาดโรงเกลือมาสร้างอาคารไว้สำหรับให้แม่ค้าพ่อค้าทั้งชาวฝั่งไทยและกัมพูชาได้เช่าขายของ การค้าขาย ณ จุดนี้จึงถือเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างท้องถิ่นทั้งสองประเทศได้เป็นอย่างดีตามนโยบายสมัยคณะรัฐบาล พลเอก

ชาติชาย ชุณหะวัณ ที่ได้ประกาศนโยบายเปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า ซึ่งในอดีตพื้นที่บริเวณตลาดลานค้าชุมชนบ้านเขาดินได้นั้น แต่เดิมเคยเป็นพื้นที่ของกองกำลังทหารบูรพาจังหวัดสระแก้ว ที่ได้ขอใช้พื้นที่ในแถบบริเวณคลองหาดทั้งหมดนี้ใช้ทำประโยชน์เป็นพื้นที่สนามรบและจัดตั้งเป็นหมู่บ้านป้องกันตนเอง เสริมสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดนบ้านเขาดิน ซึ่งกองกำลังทหารบูรพาได้แบ่งพื้นที่จำนวนส่วนหนึ่งให้กับชุมชนสร้างเป็นตลาดชุมชน เพื่อเสริมสร้างรายได้ ความมั่นคงในชีวิตให้กับคนในชุมชน

หลังจากที่ชุมชนปรับเปลี่ยนพื้นที่สร้างเป็นตลาดลานค้าชุมชนบ้านเขาดินได้ไม่นาน มีผู้นำสินค้าเข้ามาค้าขายเป็นจำนวนมาก มีทั้งสินค้าที่เป็นของชาวฝั่งไทยและสินค้าที่เป็นของชาวฝั่งกัมพูชา ได้แก่ พ่อค้าแม่ค้าโซนเนื้อสัตว์ จำพวก หมู ปลา ไก่ ไชนผัก ไชนผลไม้ ไชนเสื้อผ้า ไชนผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร รวมถึงของหนีภาษี จำพวก บุหรี่ เป็นต้น ทำให้เกิดปัญหาด้านการบริหารจัดการ ด้านความมั่นคงของชาติ เป็นเหตุทำให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้วและผู้ว่าราชการจังหวัดพระตะบอง แห่งราชอาณาจักรกัมพูชาจัดการประชุมหาข้อตกลง ถึงการกำหนดกฎระเบียบระบบการค้าขายภายในตลาดให้มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น โดยการประชุมในครั้งนั้นได้มี นายภูษงค์ รุ่งโรจน์ ผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้ว (ผู้นำฝ่ายไทย) และนายอุง ซามี ผู้ว่าราชการจังหวัดพระตะบอง (ผู้นำฝ่ายราชอาณาจักรกัมพูชา) ร่วมประชุมกัน เพื่อหาข้อตกลงถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และได้มีการประกาศใช้ข้อตกลงดังกล่าว เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2541 และในวันเดียวกันได้ทำการเปิดพื้นที่บริเวณตลาดลานค้าชุมชนบ้านเขาดินเป็นจุดผ่อนปรนนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2541 เทศบาลตำบลคลองหาดได้รับมอบตลาดลานการค้าชุมชนบ้านเขาดิน จากชุมชนและอำเภอคลองหาด ตามกฎหมายที่ว่าด้วยหากชุมชนหรือผู้ประกอบการตลาดสร้างตลาด บริหารตลาดการค้าชายแดนครบวาระ 3 ปีแล้วต้องโอนกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินดังกล่าวนั้นให้กับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเป็นผู้บริหารจัดการแทน ส่วนผู้ประกอบการที่เป็นเจ้าของทรัพย์สินเดิมจะมีฐานะเป็นผู้เช่าเท่านั้น เมื่อทางเทศบาลตำบลคลองหาดได้รับมอบตลาดลานค้าชุมชนบ้านเขาดิน จากชุมชนและอำเภอคลองหาดแล้ว ได้มีการขอใช้พื้นที่จากกองกำลังทหารบูรพาและ

กรมป่าไม้ เพื่อขอทำแผนที่แยกเป็นตลาดลานค้าชุมชนบ้านเขาดินโดยเฉพาะ และเทศบาลตำบลคลองหาดได้รับอนุญาตจากกรมป่าไม้ให้ใช้พื้นที่จำนวน 50 ไร่ เป็นตลาดลานการค้าชุมชนบ้านเขาดิน เมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 2551

ปัจจุบันเทศบาลตำบลคลองหาดได้บริหารจัดการ โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมและพัฒนาให้เจริญเติบโต สร้างรายได้ให้กับชุมชนและท้องถิ่น มีผู้ประกอบการทั้งชาวไทยและชาวกัมพูชา มาติดต่อค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าจำนวนมาก โดยเฉพาะปกติจะมีผู้มาติดต่อค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าวันละ 1,500 - 2,000 คน มีเงินหมุนเวียนแลกเปลี่ยนเฉลี่ยวันละ 5,000,000 - 6,000,000 บาท ซึ่งถ้าเป็นช่วงเทศกาลวันหยุดและฤดูกาลที่ผลผลิตทางการเกษตรออก จะมีผู้มาติดต่อค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าจำนวนมากถึง 2,000 - 3,000 คนต่อวัน มีเงินหมุนเวียนแลกเปลี่ยนเฉลี่ยวันละ 6,000,000 - 7,000,000 บาท ซึ่งถือว่าตลาดร้านค้าชุมชนบ้านเขาดิน เป็นแหล่งเศรษฐกิจที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ สร้างรายได้และสร้างอาชีพให้แก่ชุมชนได้เป็นอย่างดี

สภาพโดยรวมของตลาดลานค้าชุมชนบ้านเขาดิน

ตลาดลานการค้าชุมชนบ้านเขาดินประกอบด้วยพื้นที่ 7 ส่วน คือ ส่วนโซนเสื้อผ้าประมาณ 20 ร้าน โซนผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรประมาณ 7 ร้าน โซนเนื้อสัตว์จำพวกร้านขายหมูประมาณ 25 ร้าน ร้านขายไก่ 2 ร้าน ร้านขายปลาประมาณ 15 ร้าน ร้านขายเนื้อวัว 1 ร้าน โซนผักประมาณ 40 ร้าน โซนผลไม้ประมาณ 30 ร้าน และร้านขายของชำประมาณ 10 ร้าน ตลาดแห่งนี้จะเริ่มเปิดให้บรรดาเหล่าพ่อค้าแม่ค้าเข้าทำการค้าขายตั้งแต่เวลา 05.30 น. โดยเจ้าหน้าที่ทหารพรานที่ประจำอยู่ด้านบูรพาจะเป็นผู้ให้สัญญาณไฟในการเข้าค้าขายได้ วัฒนธรรมการค้าขายสินค้า ณ ตลาดแห่งนี้ในยามเช้ามีดจะใช้ไฟฉายในการเลือกซื้อของระหว่างกัน เมื่อรถสินค้าเข้าไปถึงในตลาด บรรดาเหล่าพ่อค้าแม่ค้ากัมพูชาจะพากันวิ่งมาดูสินค้าที่รถ บ้างก็วิ่งมากระโดดขึ้นรถเพื่อส่องไฟดูสินค้า เมื่อเห็นสินค้าที่ถูกต้องจะทำการหยิบของสินค้านั้นทันที เพื่อมาดูสินค้าของตนเอง หลังจากนั้นจะเป็นการต่อรองราคาสินค้า เมื่อราคาอยู่ในจุดที่ทั้งสองฝ่ายยอมรับกันได้ก็ตกลงทำการซื้อขาย โดยพื้นที่ของตลาดพ่อค้าแม่ค้า

ชาวไทยจะนำสินค้ามาขายให้ชาวกัมพูชาซื้อต่อและนำไปจัดแผงขาย ถ้าสินค้ายังขายไม่หมดพ่อค้าแม่ค้าชาวไทยก็จะขายต่อยังท้ายรถของตนเอง กล่าวง่ายๆ คือ คนไทยเป็นผู้ส่งสินค้า แต่ชาวกัมพูชาเป็นผู้ขายสินค้า หรือในอีกกรณีหนึ่งชาวไทยเป็นผู้ขายเอง โดยเสียค่าเช่าแผงวันละ 30 บาท ส่วนอาคารเช่าเสียจ่ายเป็นรายเดือนเดือนละ 3,600 บาท สำหรับผู้มาใช้บริการภายในตลาด ตลาดจะเปิดให้ผู้เลือกใช้ซื้อของได้ตั้งแต่เวลา 06.00 น. เป็นต้นไป

ที่มาของสินค้าและผู้ค้า

สำหรับสินค้าภายในตลาดแห่งนี้ ถ้าเป็นสินค้าประเภทเนื้อสัตว์อย่างเนื้อหมูจะมาจากฟาร์มหมูจังหวัดชลบุรีมีทั้งขนาดหมูเล็ก (ลูกหมู) หมูอ่อนขนาด 60 - 80 กิโลกรัม และหมูแก่ขนาด 100 กิโลกรัมขึ้นไป ส่วนใหญ่จะเป็นหมูพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์บ้างก็เป็นหมูเนื้อดี หมูตกเกรดในที่นี้ไม่ได้หมายถึงไม่ได้มาตรฐานในการเข้าโรงเชือด แต่เป็นหมูพิการที่เกิดจากอุบัติเหตุในขณะที่กินนม กินอาหาร หรือเป็นหมูแคะที่ไม่สามารถเลี้ยงให้โตได้อีก ประเภทที่รับมาจากตลาดไท ส่วนประเภทปลา มีมาจาก 2 พื้นที่คือ ปลาที่มาจากฝั่งไทย จำพวก ปลานิล ปลาสวาย ปลาดุก ซึ่งมาจากจังหวัดฉะเชิงเทรา ส่วนปลาน้ำจืด จำพวก ปลาช่อนเขื่อน ปลาช่อนนา ปลาเนื้ออ่อน ปลาชีวก้าว ปลากรด นั้นจะมาจากโดนเลสาบของทางฝั่งกัมพูชา สินค้าประเภทผลไม้จะมาจากตลาดไทเสียส่วนมาก ส่วนน้อยที่มาจากผลผลิตในท้องถิ่นอย่างลำไย (ของไทย) และมะม่วงแก้ว ขม้น (ของกัมพูชา) ถ้าเป็นสับปะรดและแตงโมนั้นจะมาจากทางชลบุรี ประเภทผักสดของตลาดแห่งนี้จะมาจากท้องถิ่นภายในพื้นที่ในเขตอำเภอคลองหาดเสียส่วนมาก รองลงมาจากตำบลศาลาลำดวน จังหวัดสระแก้ว และสุดท้ายผัก จำพวก แครอท (Carrot) กะหล่ำม่วง บ็อคโคลี่ (Broccoli) หัวหอมใหญ่ พริกหวาน เป็นต้น จะส่งพิเศษมาจากตลาดไทและสี่มุมเมือง ส่วนประเภทเสื้อผ้าจะรับมาจากประตูน้ำ อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ และตลาดโรงเกลือ ส่วนประเภทสินค้าในร้านขายของชำ บางส่วนแม่ค้าชาวไทยนำมาส่งให้และอีกส่วนนำมาจากกัมพูชา และประเภทสุดท้ายประเภทผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ซึ่งนำเข้าจากประเทศไทยโดยตรง โดยจะมีตัวแทนจำหน่ายสินค้าที่ผลิตกันต่างๆ นำมาส่งให้ถึงที่

สภาพปัญหาของตลาดลานค้าชุมชนบ้านเขาดินกับเกณฑ์ตลาดสดนำซื้อ

ตลาดลานค้าชุมชนบ้านเขาดินนี้ได้เปิดให้บริการตั้งแต่ พ.ศ. 2539 สภาพตลาดมักมีความเสื่อมโทรมไปตามกาลเวลา โดยเฉพาะสภาพอาคารสิ่งก่อสร้างที่มีการใช้งานอยู่ทุกวัน นอกเหนือจากสภาพที่เสื่อมโทรมนี้แล้ว ตลาดแห่งนี้ยังต้องได้รับการปรับปรุง พัฒนาให้เจริญก้าวหน้าอีกหลายด้าน เพื่อรองรับการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจในอนาคตข้างหน้า รวมถึงนักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการเมื่อถึงปี 2558 ของการเป็นประชาคมอาเซียน ประกอบกับรัฐบาลมีนโยบายให้ประเทศเป็นประเทศที่มีความปลอดภัยด้านอาหารเข้าสู่มาตรฐานระดับสากล และเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลกระทรวงสาธารณสุข กรมอนามัยจึงได้จัดทำโครงการตลาดสดนำซื้อตั้งแต่ พ.ศ. 2545 ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันโดยกำหนดรูปแบบการดำเนินงานแบบบูรณาการหลายๆ หน่วยเข้าด้วยกัน และบูรณาการองค์ความรู้ส่งเสริมให้มีความร่วมมือเป็นเครือข่ายทุกภาคส่วนและตั้งเป้าหมายการพัฒนาตลาดสดประเภทที่ 1 ทั่วประเทศทุกแห่งทั้งภาครัฐและเอกชนต้องผ่านเกณฑ์ตลาดสดนำซื้อขั้นพื้นฐาน 100% และผ่านเกณฑ์ตลาดสดนำซื้อระดับดีและดีมาก จึงมีผลทำให้องค์กรทุกองค์กรที่มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลตลาด ต้องนำหลักเกณฑ์ของเทศบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มาประกอบการร่างเทศบัญญัติประจำองค์กร ว่าด้วยเรื่อง “ตลาด” เทศบาลตำบลคลองหาดก็เช่นเดียวกันที่มีการนำหลักเกณฑ์ของเทศบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มาประกอบการร่างเทศบัญญัติประจำเทศบาล หากจำแนกประเภทสภาพปัญหาตามเกณฑ์ของตลาดสดนำซื้อ สภาพปัญหาภายในตลาดลานค้าชุมชนบ้านเขาดินจะถูกจำแนกสภาพปัญหาตามเกณฑ์ตลาดสดนำซื้อ 3 ด้าน คือ ด้านสุขลักษณะทั่วไป ด้านการจัดการสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม และด้านความปลอดภัยอาหารและการคุ้มครองผู้บริโภคแต่ละด้านมีสภาพปัญหา ดังนี้

ภาพปัญหาด้านสุขลักษณะทั่วไป

สภาพปัญหาด้านสุขลักษณะทั่วไปมี 7 ข้อ จากการศึกษาตามแนวทางของไชย์วัฒน์ ศุภกิจวัฒนา. (2553) ประกอบด้วย 1) โครงสร้างอาคาร พื้นและหลังคาของตลาด 2) แสงสว่างภายในตลาด 3) น้ำดื่มและน้ำใช้ 4) การจัดวางสินค้า วัสดุอุปกรณ์

5) การบำรุง ปรับปรุงโครงสร้างอาคาร 6) เครื่องมือเครื่องใช้ในการดับเพลิง 7) สถานที่จอดรถ จากการที่ผู้ศึกษาได้ไปสัมผัสตลาดลานค้าชุมชนบ้านเขาหิน จากการพูดคุย สัมภาษณ์บรรดาพ่อค้าแม่ค้าภายในตลาด รวมถึงการสังเกตจากตัวผู้ศึกษาเอง พบว่า ทั้ง 7 ข้อ มีสภาพปัญหา ดังนี้

ข้อที่ 1 โครงสร้างอาคาร หลังคาและพื้นของตลาด พบว่าด้านโครงสร้างอาคารและหลังคามีโครงสร้างที่แข็งแรงถาวร มีความมั่นคงดี สภาพพื้นตลาดยังคงจะพัฒนา โดย นายเปลี่ยะ ไตวฮา (2557: สัมภาษณ์) กล่าวว่า “...ขายปลาหลายปี เวลาบริการทำปลาสดให้ลูกค้าก็ทำพื้นที่แผงขาย บางครั้งไม่มีเวลาทำความสะอาด อาจจะมีเศษเกล็ดปลา เนื้อปลา ราดน้ำทำความสะอาด ถ้าต้องขัดพื้นตลอดเวลาไม่สามารถทำได้ เพราะพื้นที่ตั้งวางเป็นหลุมไม่ราบเรียบ จำหน่ายเรียบร้อยต้องกลับไปล้างสินค้าที่ฝั่งก็มาซัดต่อ และต้องเลยกลับบ้านพักผ่อน...”

ใจ โคนกระโทก (2557: สัมภาษณ์) กล่าวว่า “...พื้นตลาดที่นี่มีความสกปรก โดยเฉพาะพื้นตลาดบริเวณแผงขายเนื้อสัตว์ แผงขายปลาสด พื้นที่ดังกล่าวจะมีความชื้น ด้วยการทิ้งน้ำชะล้าง ทำให้เกิดน้ำทิ้งน้ำขัง เศษตกค้างจากซากสัตว์จะก่อให้เกิดกลิ่นเหม็น นำเสนอให้ขัดทำความสะอาดเป็นพิเศษ...”

พรชัย สร้อยนาค (2557: สัมภาษณ์) กล่าวว่า “...พื้นตลาดควรดำเนินการสร้างพื้นที่ด้วยการลาดซีเมนต์ทั้งหมด เมื่อเข้าฤดูฝนจะเป็นปัญหาเกือบทุกร้านค้า...”

ข้อที่ 2 แสงสว่างภายในตลาด มีจุดให้บริการแสงสว่างจำนวนไม่เพียงพอต่อผู้ใช้บริการ

ประสงค์ ภูไกรราช (2557: สัมภาษณ์) กล่าวว่า “...แสงสว่างภายในตลาดไม่เพียงพอ และมีน้อยเกินไป เกิดปัญหาเวลาขายของช่วงเช้ามืด ระยะเวลาตีห้าถึงหกโมงเช้า เกิดความลำบากหลายประการไม่สามารถให้ลูกค้าเห็นสินค้าได้ตลอด และกลัวการหยิบฉวยสินค้าจากผู้ไม่หวังดีแฝงตัวเข้ามา...”

ข้อที่ 3 น้ำดื่มและน้ำใช้มีปริมาณไม่เพียงพอกับการใช้ประโยชน์ และไม่เป็นไปตามที่ระบุไว้ในเทศบัญญัติว่าด้วยเรื่องตลาด หมวด 2 ข้อ 8 ความว่า ต้องจัดให้มีน้ำประปาหรือน้ำสะอาดแบบระบบท่ออย่างเพียงพอ สำหรับล้างสินค้าหรือล้างมือ

โดยต้องจัดให้มีที่ล้างสินค้าอาหารสดอย่างน้อย 1 จุดต่อทุกๆ 30 แผง โดยเฉพาะของ 30 แผง ถ้าเกิน 15 แผงให้ถือเป็น 30 แผง และในแต่ละจุดจะต้องมีก๊อกน้ำไม่น้อยกว่า 3 บริเวณ แต่สำหรับแผงขายอาหารสดจากสัตว์ชำแหละ หรือแผงจำหน่ายอาหาร ต้องมีก๊อกน้ำประจำแผง และมีการวางท่อในลักษณะที่ปลอดภัย ไม่เกิดการปนเปื้อนจากน้ำโสโครก ไม่ติดและทับกับท่ออุจจาระ และจะต้องจัดให้มีที่เก็บสำรองน้ำให้มีปริมาณที่เพียงพออย่างน้อย 5 ลูกบาศก์เมตรต่อจำนวนแผงอาหารสดทุก 100 แผง เศษของ 100 แผง ถ้าเกิน 50 แผงให้ถือเป็น 100 แผง และสะดวกต่อการใช้

ปทีป บุระณะ (2557: สัมภาษณ์) กล่าวถึง “...ที่ตลาดมีถังเก็บน้ำ การเดินระบบน้ำภายในตลาด แต่ไม่พอกับผู้ใช้ที่ส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการ รวมไปถึงการบริการให้ลูกค้าได้ชำระล้างมือ...”

ข้อที่ 4 การจัดวางสินค้า สิ่งของ วัสดุอุปกรณ์ตลาดลานค้าชุมชนบ้านเขาหินกับการจัดหมวดหมู่และระบบ เพื่อความสะดวกในการเลือกซื้อของ

สุชาติ พระพะไม้ (2557: สัมภาษณ์) กล่าวว่า “...สิ่งที่ตลาดนี้ต้องปรับปรุงมากที่สุด คือ การจัดระเบียบแผงขายสินค้าให้เป็นระบบ สินค้าไม่ควรปะปนกัน โดยเฉพาะการจัดระบบพ่อค้าแม่ค้าทั้งรายเก่ารายใหม่โดยแบ่งพื้นที่ให้เป็นสัดส่วน เพื่อป้องกันการแย่งชิงพื้นที่...”

แหวน ตรีอ่อน (2557: สัมภาษณ์) กล่าวถึง “...ร้านขายของไม่แยกเป็นสัดส่วน เห็นว่าขายปนกันหมด ร้านของชำ ร้านรองเท้า ร้านผักทำให้การจำหน่ายและการค้นหาสินค้าไม่พบตามที่ต้องการและทางเดินภายในควรปรับปรุงให้ผู้ซื้อเดินได้สะดวกขึ้น...”

ข้อที่ 5 การบำรุง ปรับปรุงโครงสร้างอาคาร ปัจจุบันทางเทศบาลมีนโยบายการสร้างอาคารสำหรับผู้ค้าจำหน่ายสินค้าภายในอาคาร การสร้างอาคารเพื่อรองรับ และปรับปรุงพื้นที่ตลาดใหม่ เพื่อให้มีความสะดวกในการซื้อขายสินค้าที่ถูกสุขลักษณะ อนามัย

เชิงโก สวาย (2557: สัมภาษณ์) เป็นผู้อยู่ในพื้นที่ศึกษาได้อธิบายว่า “...ที่ตลาดมีการปรับปรุงเรื่อยๆ ทั้งเทพื้นขายของเพิ่ม สร้างอาคารขายของเพิ่ม พออาคาร

สร้างเสร็จ ผมก็รีบไปจองแผงขายไว้เลย แต่เรายังไม่ได้เข้าไปขายในอาคาร เพราะมันมีปัญหาเรื่องแผงขายของมันมีพื้นที่น้อย ไม่ลงตัวกับของที่ขาย และจำนวนแม่ค้าพ่อค้า...”

ข้อที่ 6 เครื่องมือเครื่องใช้ในการดับเพลิง ซึ่งควรจะต้องเตรียมรับความเสี่ยงกับการเกิดอัคคีภัยโดยระวางป้องกันติดตั้งอุปกรณ์ที่อยู่ในพื้นที่ตลาด มองเห็นได้ชัด และการติดตั้งกล่องวงจรปิดให้ทั่วบริเวณ ซึ่งขณะนี้ได้ดำเนินการพัฒนาและอยู่ในระหว่างการติดตั้งเพิ่มเติม

ข้อที่ 7 สถานที่จอดรถ ณ ที่ตลาดชุมชนบ้านเขาดิน เพียงพอต่อการรองรับผู้มาใช้บริการ

ดังนั้นการวิจัยในการศึกษาพื้นที่กับการจัดการของตลาดลานค้าบ้านเขาดินพบว่า สภาพปัญหาด้านสุขลักษณะทั่วไปมี 7 ข้อ ตามมาตรฐานด้านสุขอนามัยในการดำเนินการเกี่ยวกับการตั้งตลาดสด ส่งผลให้นำเสนอเชิงพื้นที่ต่อเทศบาลตำบลล่องหาดต้องพัฒนาให้เป็นตลาดสดน่าซื้อประกอบด้วย 1) โครงสร้างอาคาร พื้นและหลังคาของตลาด 2) แสงสว่างภายในตลาด 3) น้ำดื่มและน้ำใช้ 4) การจัดวางสินค้า สิ่งของวัสดุอุปกรณ์ 5) การบำรุง ปรับปรุงโครงสร้างอาคาร 6) เครื่องมือเครื่องใช้ในการดับเพลิง และสิ่งที่ไม่ต้องปรับปรุง แต่ในอนาคตอาจต้องมีการพัฒนาหรือขยายเพิ่มเติมหากมีประชากรเข้าท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นนั้นก็ข้อที่ 7 ในเรื่องของสถานที่จอดรถ

แนวโน้มการพัฒนาตลาดลานค้าชุมชนบ้านเขาดิน ให้เป็นตลาดมาตรฐานจากการวิเคราะห์ปัจจัยที่สำคัญ

จากสภาพปัญหาด้านความปลอดภัยอาหารและการคุ้มครองผู้บริโภคมี 8 ข้อ จากการศึกษาตามหลักการของ สวท ศิลปะระยะ (2549) พบว่า สิ่งทีเทศบาลตำบลล่องหาดต้องปรับปรุงเพื่อพัฒนาตลาดให้เป็นตลาดสดน่าซื้อให้ได้จำเป็นต้องมีการปรับปรุง ด้วยกันทั้งหมด 7 ข้อ ประกอบด้วย 1) ตาซึ่งกลางมาตรฐานสำหรับบริการ 2) ที่วางอาหารสดและอาหารแห้ง 3) ป้ายติดราคาสินค้าและแผงขาย 4) การแต่งกายของผู้ขาย - ผู้ช่วยขายสินค้า 5) บอร์ดให้ความรู้แก่ผู้บริโภค 6) จัดจุดทดสอบสาร

ปนเปื้อนที่เป็นอันตราย 7) กล้องแสดงความคิดเห็น ให้ได้มาตรฐานและเป็นไปตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ที่ทางเทศบาลตำบลล่องหาดได้ร่างไว้ว่าด้วยเรื่อง “ตลาด และสิ่งที่ไม่ต้องปรับปรุง แต่ในอนาคตอาจต้องมีการพัฒนาเรื่องการเพิ่มเติม หากมีประชากรเข้าท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นนั้นก็ข้อที่ 8 คือ การจัดโครงการฝึกอบรมผู้ขายสินค้าและผู้ช่วยขายสินค้า ให้มีความรู้รายละเอียดด้านการพัฒนาให้เป็นตลาดสดน่าซื้อ ตามพระราชบัญญัติการดังกล่าว” เพื่อเป็นประโยชน์ให้เกิดการสร้างเสริมรายได้ของประชากรในชุมชน ยกกระดับด้านสุขภาพและพละนาถยของประชาชน ตามนโยบายการเป็นตลาดสดน่าซื้อและการเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนหรือ AEC ในปี พ.ศ. 2558 เป็นต้นไป โดยเชื่อมโยงการวิเคราะห์จุดแข็งของการจัดการตลาดในพื้นที่วิจัยดังนี้

1. ด้านภาวะผู้นำ

การบริหารโดยการกำกับดูแลภายใต้ผู้นำตลาดชุมชนบ้านเขาดิน ในพื้นที่บริหารจัดการตลาดลานค้าบ้านเขาดินในปัจจุบันได้อยู่ในการการดูแลของ นายสุเทพ มากสาคร นายกเทศมนตรีตำบลล่องหาด เป็นผู้นำที่เริ่มวางวิสัยทัศน์ สร้างสรรค์ โดยเฉพาะเรื่องการนำพาตลาดลานค้าชุมชนบ้านเขาดินให้มีความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมตลาดโรงเกลือ พัฒนาการตลาดให้เขาสู่มาตรฐานตลาดสดน่าซื้อ และเข้าสู่นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษรวม ถึงการทำให้ประชาชนในเขตอำเภอคลองหาดมีคุณภาพชีวิตที่ดี

2. ด้านการกำหนดแผนนโยบาย

เทศบาลตำบลล่องหาดกำหนดแผนระยะยาวเพื่อการพัฒนาตลาด โดยนำมาตรฐานตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มาวางโครงสร้างการบริหารจัดการ โดยมุ่งเป้าด้านสุขภาพที่ดี จากหลักการซื้อและขายสินค้าที่ได้จากตลาดลานค้าชุมชนบ้านเขาดิน เกิดรายได้ให้กับพื้นที่และประชากร และเข้าสู่นโยบายการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจการบริหารจัดการของเทศบาลตำบลล่องหาด เริ่มนโยบายเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหาห้องสุขาและวางระบายน้ำเสีย รวมถึงการจัดระเบียบการจำหน่ายสินค้าที่ได้จากตลาด เพื่อความสะอาดของผู้บริโภค สร้างภาพลักษณ์ที่ดีของตลาด

โดยสอดคล้องกับแนวทาง ณรงค์ สัจพันโรจน์ (2557: ออนไลน์) กล่าวถึง การที่จะจัดตั้งงบประมาณที่ดี จำเป็นต้องมีการวางแผนนโยบายที่ดีและชัดเจน เพื่อให้การจัดตั้งงบประมาณนั้นมีประสิทธิภาพที่สุด และนำไปให้หน่วยงานสามารถบรรลุผลสำเร็จหรือเป้าหมายตามแผนนโยบายที่วางไว้ได้

3. ด้านงบประมาณ

ปัจจุบันเทศบาลตำบลคลองหาดยังขาดงบประมาณที่จะนำไปใช้ต่อการพัฒนาตลาดลานค้าชุมชนบ้านเขาดินให้เป็นไปตามเทศบัญญัติเทศบาลตำบลคลองหาด พ.ศ. 2553 เนื่องจากเทศบาลตำบลคลองหาดเป็นเทศบาลขนาดเล็ก งบประมาณจึงจำกัดต่อการพัฒนาประโยชน์ในพื้นที่ ส่งผลต่อการวางแผนนโยบายปรับปรุงพัฒนาตลาดลานค้าชุมชนบ้านเขาดินมีผลกระทบต่อเนื่อง อีกทั้ง การสร้างจุดผ่อนปรน ไม่ใช่จุดผ่านแดนถาวรจึงมีผลเรื่องงบประมาณรายได้จากการจัดเก็บภาษี ไม่สามารถจัดเก็บได้

การวิจัยพบว่างบประมาณมีส่วนสำคัญอย่างมากในการพัฒนาตลาดลานค้าชุมชนบ้านเขาดินให้เป็นไปตามเทศบัญญัติเทศบาลตำบลคลองหาด พ.ศ. 2553 รวมถึงการพัฒนาตลาดลานค้าชุมชนให้เป็นตลาดสดน่าซื้อ โดยสอดคล้องกับบทความของ ศุภร์ ศรีชูเมือง (2556: ออนไลน์) ที่กล่าวถึง

“...งบประมาณมีความสำคัญต่อการดำเนินงานขององค์กรและต่อการพัฒนาประเทศอย่างมาก ถ้าขาดซึ่งงบประมาณในการบริหารจัดการก็ไม่สามารถนำพองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้...” ปัจจุบันตลาดลานค้าชุมชนบ้านเขาดินได้ยกระดับเป็นจุดผ่านแดนถาวร

4. ด้านการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนเพื่อร่วมกันพัฒนาตลาด เปิดโอกาสในการสร้างการประจุมอย่างมีส่วนร่วม โดยใช้การประจุมสร้างความเข้าใจถึงนโยบายที่ทางเทศบาลการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ร่วมคิดตัดสินใจจะส่งผลให้บุคลากรในองค์กรเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของในกิจกรรมมากขึ้นทำให้ประสบผลสำเร็จในการพัฒนาและนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายได้

5. ด้านการตลาด

แนวโน้มทางเศรษฐกิจเรื่อง การใช้พื้นที่จุดผ่านแดนเป็นตลาดระหว่างไทย - กัมพูชา ณ ตลาดลานค้าชุมชนบ้านเขาดินมีแนวโน้มที่ดี จากความร่วมมือของผู้นำทั้งสองประเทศ ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ร่วมมือเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศ ปัจจุบันอยู่ในช่วงการเจรจา ถึงข้อตกลงการแนวทางการพัฒนาตลาด โดยประเทศมีแผนกรอบความร่วมมือและความตกลงทางการค้าในรูปแบบต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มอนุภูมิภาค ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนมีส่วนช่วยส่งเสริมให้มูลค่าการค้าระหว่างกันเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยประโยชน์ที่เกิดจากส่วนหนึ่งของการค้าชายแดนส่งผลดีต่อผู้คนที่อาศัยอยู่ในบริเวณชายแดนเท่านั้น แต่ยังคงส่งผลกระทบต่อความร่วมมือระหว่างกันในด้านอื่นๆ มากขึ้นด้วย

สรุปผลการวิจัย

ประวัติความเป็นมาของตลาดลานค้าชุมชนบ้านเขาดิน

เริ่มก่อตั้ง ประมาณ พ.ศ. 2539 โดยชุมชนใกล้เคียงชายแดนไทยและกัมพูชา เขตอำเภอคลองหาดจากการนำของ มาแลกเปลี่ยน เป็นการขาย จากระดับเล็กจนเข้าสู่การพัฒนาการขายเป็นรูปแบบของตลาด ผลดังกล่าว เป็นเหตุให้เกิดการขยายตัวเป็นการค้าระดับชุมชน เกิดการจัดสรรการสร้างอาคาร ลานจอดรถ ห้องน้ำ ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา เป็นจุดเริ่มของการเป็นตลาดถึงปัจจุบัน สิ่งปลูกสร้างอาคารส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการรายใหญ่จากตลาดโรงเกลือได้มาลงทุน เพื่อการเช่าพื้นที่ขายของ โดยพื้นที่ทั้งสองกับการเดินทางข้ามดินแดนไปมา จึงเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างท้องถิ่นทั้งสองประเทศได้เป็นอย่างดี โดยนโยบายรัฐบาลของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ จังหวัดสระแก้วได้อาศัยกองกำลังทหารบูรพา แบ่งพื้นที่จำนวนส่วนหนึ่งให้กับชุมชนสร้างเป็นตลาดชุมชน เพื่อเสริมสร้างรายได้ ให้กับคนในชุมชน ในระยะหลังมีผู้ประกอบการนำสินค้าข้ามดินแดนมาจำหน่ายเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดปัญหา ด้านการบริหารจัดการ ด้านความมั่นคงของชาติ เป็นเหตุทำให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้ว และผู้ว่าราชการจังหวัดพระตะบอง แห่งราชอาณาจักรกัมพูชา จัดการประชุมหาข้อตกลง ถึงการกำหนดกฎระเบียบระบบการค้าชายภายในตลาดให้มี

ประสิทธิภาพที่ดีขึ้น ลงวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ.2541 เทศบาลตำบลคลองหาดได้
รับมอบตลาดลานค้าชุมชนบ้านเขาดิน

จากชุมชนและหน่วยงานอำเภอคลองหาด ได้รับอนุญาตจากกรมป่าไม้ให้
ใช้พื้นที่จำนวน 50 ไร่ เป็นตลาดลานค้าชุมชนบ้านเขาดิน เมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน
พ.ศ. 2551 ทำให้ตลาดลานค้าชุมชน เป็นตลาดการค้าสมบูรณ์แบบถูกต้องด้วยกฎหมาย
และภายใต้การรับผิดชอบของทางเทศบาลตำบลคลองหาดนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา
ปัจจุบันเทศบาลตำบลคลองหาดได้มีการกำหนดแผนระยะยาว ในการพัฒนาตลาด
จัดตลาดให้เป็นระบบ มีมาตรฐานตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535
เพื่อประโยชน์ด้านสุขภาพที่ดี จากการซื้อ-ขายสินค้าจากตลาดลานค้าชุมชนบ้าน
เขาดิน และสร้างรายได้ให้กับพื้นที่และประชากรในพื้นที่ ตามนโยบายพัฒนาพื้นที่
เขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว และพิจารณาเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหาท้องน้ำ
และวางระบายน้ำภายในตลาดรวมถึงการจัดระเบียบการค้าขายภายในตลาดใหม่ให้
เป็นระเบียบ หมดหนุง

ตามหลักการสภาพปัญหาด้านความปลอดภัยอาหารและการคุ้มครอง
ผู้บริโภคมี 8 ข้อ โดยตรงกับแนวทางการศึกษาของ กมลรัตน์ ขุนอ่อน. (2552) สิ่ง
ที่เทศบาลตำบลคลองหาดต้องปรับปรุง 7 ข้อ ประกอบด้วย 1) ตาซึ่งกลางมาตรฐาน
สำหรับบริการ 2) ที่วางอาหารสดและอาหารแห้ง 3) ป้ายติดราคาสินค้าและแผงขาย
4) การแต่งการของผู้ขาย - ผู้ช่วยขายสินค้า 5) บอร์ดให้ความรู้แก่ผู้บริโภค 6) จัดจุด
ทดสอบสารปนเปื้อนที่เป็นอันตราย 7) กล้องแสดงความคิดเห็น ตามพระราชบัญญัติ
การสาธารณสุข พ.ศ. 2535 หากมีประชากรเข้าท้องที่ยาวเพิ่มขึ้นควรเพิ่มข้อที่ 8 คือ
การจัดโครงการฝึกอบรมผู้ขายสินค้าและผู้ช่วยขายสินค้า ให้ความรู้รายละเอียดด้าน
การพัฒนาให้เป็นตลาดสดน่าซื้อ

อภิปรายผล

ตลาดลานค้าชุมชนบ้านเขาดิน มีความเป็นไปได้ในการพัฒนาให้เป็นตลาดสด
น่าซื้อได้ จากปัจจัย 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการมีภาวะผู้นำที่ดี ซึ่งท่านสุเทพ
มากสาคร ท่านนายกเทศมนตรีตำบลคลองหาด (ผู้รับผิดชอบตลาด) แห่งนี้ มีวิสัยทัศน์

กว้างไกล มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ในการพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญก้าวหน้า ตลอด
จนการที่ประชากรในท้องถิ่นให้การยอมรับนับถือ ให้การสนับสนุน และให้ความร่วมมือ
มือในการพัฒนา มีส่วนคล้ายๆ ด้านนโยบายและแผนมีความเป็นไปได้ เนื่องจากทาง
เทศบาลตำบลคลองหาดได้มีการกำหนดแผนระยะยาวในการพัฒนาตลาด จัดตลาด
ให้เป็นระบบ มีมาตรฐานตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 สอดคล้องกับ
วิสัยทัศน์ของผู้นำที่มีความมุ่งหมายที่จะพัฒนาตลาด พัฒนาเศรษฐกิจ พัฒนาท้องถิ่น
และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นให้มีความเจริญก้าวหน้า อยู่ดีกินดี
รองรับการเป็นประชาคมอาเซียน ด้านงบประมาณในปัจจุบันตลาดลานค้าชุมชนบ้าน
เขาดินได้ยกระดับเป็นจุดผ่านแดนถาวรทำให้มีรายได้เพิ่มจากการจัดเก็บภาษีอากร
เป็นผลทำให้ทางเทศบาลตำบลคลองหาดมีงบประมาณที่เพียงพอในการพัฒนาตลาด
สอดคล้องกับกับบทความของ ศุภร์ ศรีชูเมือง (2556) ที่กล่าวว่า “งบประมาณมีความ
สำคัญต่อการดำเนินงานขององค์กรและต่อการพัฒนาประเทศอย่างมาก
ถ้าขาดซึ่งงบประมาณในการบริหารจัดการ ก็ไม่สามารถนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ
ได้” ด้านความมีส่วนร่วมของบุคลากรในองค์กรและบุคคลภายในตลาด ทุกฝ่ายให้
ความร่วมมือเป็นอย่างดีในทุกกระบวนการของการพัฒนาตลาด ทั้งการมีส่วนร่วมใน
การคิด เสนอปัญหา แต่ยังไม่ได้มีส่วนร่วมกระบวนการร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ และ
ประเมินผล เพราะกำลังอยู่ในกระบวนการสำรวจสภาพปัญหาภายในตลาด และ
วางแผนนโยบายการพัฒนาตลาด ด้านการตลาดมีแนวโน้มที่ดีในด้านการค้าขายแดน
ที่ ตลอดระยะเวลา 1 - 2 ปีมานี้ ไทยมีรายได้จากการค้าขายแดนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง
ราวร้อยละ 80% ของมูลค่าการค้าระหว่างประเทศเพื่อนบ้านอยู่ในรูปแบบการค้า
ขายแดน สอดคล้องกับข้อมูลของธนาคารไทยพาณิชย์ของอัตราการเติบโตของธุรกิจ
การค้าขายแดน

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ ชุนอ่อน. 2552. *การจัดการแบบมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการในการพัฒนาตลาดสดนำซื้อตลาดเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี*. ปรินญาณีพนธ์/ส.ม. (บริหารจัดการระบบสุขภาพ). ม.ป.พ: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ใจ โคนกระโทก. (2557, 15 สิงหาคม). อายุ 48 ปี. ผู้ประกอบการค้าผักสด สัญชาติไทย สัมภาษณ์โดย สุมนกานญาณ์ ชินฮาด ที่ตลาดลานคำบ้านเขาดิน อ.คลองหาด จ.สระแก้ว
- ไชยวัฒน์ ศุภกิจวัฒนา. 2553. *แนวทางการพัฒนา เพื่อยกระดับของตลาดผู้ประกอบการตามโครงการตลาดสดนำซื้อ กรณีศึกษา : เทศบาลตำบลเขาบางแกรก อำเภอนองฆาง จังหวัดอุทัยธานี*. ปรินญาณีพนธ์/ร.ม. (การปกครองท้องถิ่น). ม.ป.พ:วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เชิงโก สวาย (2557, 19 สิงหาคม). อายุ 38 ปี. ผู้ประกอบการจำหน่ายผลไม้ สัญชาติกัมพูชา สัมภาษณ์โดย สุมนกานญาณ์ ชินฮาด ที่ตลาดลานคำบ้านเขาดิน อ.คลองหาด จ.สระแก้ว
- ณรงค์ สัจพันธ์โรจน์. 2538. *การจัดทำอนุมัติและบริหารงบประมาณแผ่นดิน ทฤษฎีและปฏิบัติ*. สืบค้นเมื่อ 7 ธันวาคม 2557, จาก <http://www.plan.rbru.ac.th>
- ปทีป บุระณะ. (2557, 18 สิงหาคม). อายุ 45 ปี. ผู้ประกอบการจำหน่ายอาหารตามสั่ง สัญชาติไทย สัมภาษณ์โดย สุมนกานญาณ์ ชินฮาด ที่ตลาดลานคำบ้านเขาดิน อ.คลองหาด จ.สระแก้ว
- ประสงค์ ภูไกรราช. (2557, 18 สิงหาคม). อายุ 47 ปี. ผู้ประกอบการจำหน่ายผักสด สัญชาติไทย สัมภาษณ์โดย สุมนกานญาณ์ ชินฮาด ที่ตลาดลานคำบ้านเขาดิน อ.คลองหาด จ.สระแก้ว

- พรชัย สร้อยนาค. (2557, 18 สิงหาคม). อายุ 49 ปี. ผู้ประกอบการจำหน่ายผักสด สัญชาติไทย สัมภาษณ์โดย สุมนกานญาณ์ ชินฮาด ที่ตลาดลานคำบ้านเขาดิน อ.คลองหาด จ.สระแก้ว
- เปลี่ยะ โตว. (2557, 19 สิงหาคม). อายุ 53 ปี. ผู้ประกอบการจำหน่ายพลาสติก สัญชาติกัมพูชา สัมภาษณ์โดย สุมนกานญาณ์ ชินฮาด ที่ตลาดลานคำบ้านเขาดิน อ.คลองหาด จ.สระแก้ว
- ศุภร์ศรี ชูเมือง. 2556. *งบประมาณ*. สืบค้นเมื่อ 28 พฤศจิกายน 2556. จาก <http://www.pt.tsu.ac.th>
- สวาท ศิลปะรายะ. 2549. *การจัดการแบบมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการ “โครงการตลาดสดนำซื้อ” จังหวัดนครพนม*. ปรินญาณีพนธ์/ส.ม. (บริหารจัดการระบบสุขภาพ). ม.ป.พ: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุชาติ พรพะไม้. (2557, 19 สิงหาคม). อายุ 60 ปี. ผู้ประกอบการจำหน่ายผลไม้ สัญชาติไทย สัมภาษณ์โดย สุมนกานญาณ์ ชินฮาด ที่ตลาดลานคำบ้านเขาดิน อ.คลองหาด จ.สระแก้ว
- สำนักงานสุขาภิบาลและน้ำ. 2556. *คู่มือตลาดสดนำซื้อ*. สืบค้นเมื่อ 11 ธันวาคม 2557. จาก <http://foods.anamai.moph.go.th>
- แหวน ตรีอ่อน (2557, 19 สิงหาคม). อายุ 50 ปี. ผู้ประกอบการจำหน่ายมะพร้าวชุด สัญชาติไทย สัมภาษณ์โดย สุมนกานญาณ์ ชินฮาด ที่ตลาดลานคำบ้านเขาดิน อ.คลองหาด จ.สระแก้ว

ความพึงพอใจของประชาชน
ต่อการให้บริการของสำนักงานอัยการ
คุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมาย
และการบังคับคดี จ.นครนายก

People's Satisfaction towards the
Service of the Office of Prosecutor
on People's Right Protection and
Legal Aid and Enforcement,
Nakhon Nayok Province

กฤตนพรรณ ดันีสัย
Kritanapan Deenisai

ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดี จ.นครนายก

People’s Satisfaction towards the Service of the Office of Prosecutor on People’s Right Protection and Legal Aid and Enforcement, Nakhon Nayok Province

กฤตชนพรพรรณ ตีนีสัย¹

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดนครนายก 2) ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชนผู้มารับบริการ และ 3) หาแนวทางในการให้บริการแก่ประชาชนที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาประเทศไทย 4.0 โดยกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ที่มารับบริการของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิฯ ในระหว่างเดือนมีนาคม - เมษายน 2560 จำนวน 113 คน โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert Scale) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .954 และแบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งผลการศึกษา พบว่า

1) ความพึงพอใจของประชาชนด้านการให้บริการของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดนครนายก พบว่า

ผู้รับบริการมีความพึงพอใจต่อการให้บริการของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.62 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านประกอบด้วย ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค ด้านการให้บริการที่ตรงเวลา ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า และด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ ทั้งหมด พบว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72, 4.69, 4.58, 4.56 และ 4.54 ตามลำดับ

2) ประชาชนผู้มารับบริการ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ มีบุคลิกภาพและอัธยาศัยที่ดี ส่วนการให้บริการนั้น พบว่า มีการให้บริการแก่ประชาชนที่ก่อให้เกิดประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ในด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า อาคารมีความสะอาดเรียบร้อย แต่คับแคบ และมีสถานที่จอดรถน้อย

3) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิฯ มีความเข้าใจกับแนวทางการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ในระดับหนึ่ง คือ การนำเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมมาขับเคลื่อนประเทศ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ส่วนการให้บริการของสำนักงานฯ ที่สอดคล้องกับแนวพัฒนาประเทศไทย 4.0 นั้น จะเป็นเรื่องของการนำระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในการให้คำปรึกษา มีเว็บไซต์ที่ทันสมัย ทำให้ประชาชนได้รับความสะดวกมากขึ้นแล้ว และควรมีการจัดโครงการให้ความรู้เรื่องกฎหมายเบื้องต้นแก่ประชาชนอีกด้วย

คำสำคัญ : ความพึงพอใจ การให้บริการ สำนักงานอัยการฯ จังหวัดนครนายก

Abstract

This research has objectives of studying (1) people’s satisfaction towards the service of the Office of Prosecutor on People’s Right Protection and Legal Aid and Enforcement in Nakhon Nayok Province, (2) opinion and suggestion of people who received service, and (3) searching for method in providing service to people be in accordance with the Development Plan of Thailand Model 4.0

1 ผลงานชิ้นนี้เป็นผลงานภาคนิพนธ์จากนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาการจัดการภูมิสังคม วิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยมีอาจารย์ ดร.อัมพวัลย์ วิศวธีรานนท์ เป็นที่ปรึกษาภาคนิพนธ์

The study group is 113 people who received service from the Office of Prosecutor on People's Right Protection and Legal Aid and Enforcement during March to April B.E. 2560 applied by Likert Scale questionnaire with confidence value equal to .954, the questionnaire was applied for collecting data and analyzed by descriptive statistics in term of percentage, average value, and standard deviation. The result of studying was found out that

1) The overview of people's satisfaction towards service of the Office of Prosecutor on People's Right Protection and Legal Aid and Enforcement in Nakhon Nayok Province was at the highest level with average value equal to 4.62 Furthermore, upon considering into detail of service, namely Equitable Service, Timely Service, Continuous Service, Progressive Service, and Ample Service ; level of satisfaction is at the highest with average of 4.72, 4.69, 4.58, 4.56, and 4.54 respectively.

2) The opinion of people who received service towards the officers, it was found out that they have good personality and courteous. Moreover, service rendering is of capability and effectiveness. Moreover, the office and facilities is in order and clean. However, space for servicing and car parking is less.

3) The administrative officers and personnel of the Office of Prosecutor on People's Right Protection and Legal Aid and Enforcement in Nakhon Nayok Province could comprehend with the Development Plan of Thailand model 4.0 at some level such as applying technology or evolution to advance the country in accordance with the National Economic and Social Development Plan. For service rendering of the Office in accordance with the Development Plan of Thailand Model 4.0 was to implement the information technology network to the

consultation service by providing modern website that made more convenient to people including organizing project of providing basic knowledge of legal matter for people.

Keywords: Satisfaction, rendering service, Office of the Prosecutor, Nakhon Nayok Province

บทนำ

การปฏิรูประบบราชการตามนโยบายรัฐบาลมีวัตถุประสงค์หลักในการให้บริการแก่ประชาชนผู้มาติดต่อราชการหรือผู้ที่มีรับบริการ การให้บริการขององค์กรหรือหน่วยงานในภาครัฐควรเป็นลักษณะงานที่ต้องมีการติดต่อประสานสัมพันธ์กับประชาชนที่ขอรับบริการโดยตรงเพื่อให้ประชาชนผู้ขอรับบริการได้รับ ความสะดวก รวดเร็ว ความเสมอภาค และเท่าเทียมในการรับบริการ เพื่อให้เกิดความพึงพอใจต่อประชาชนผู้มาใช้บริการ รวมทั้ง ผู้บริหารองค์กรควรมีแนวทางที่ดีที่เหมาะสมในการบริหารงานภายในองค์กร เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนรวมถึงต้องบริหาร การดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานให้มีความรู้ความสามารถ มีความพร้อมที่เพียงพอต่อการให้บริการ และสามารถปฏิบัติงานอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ ตรงตามหลักการบริหารประเทศของภาคีรัฐบาลซึ่งมีหน่วยงานหลากหลายหน่วยงาน โดยมีหน้าที่ในการขับเคลื่อนการบริหารประเทศที่แตกต่างกัน แต่มีจุดหมายปลายทางเดียวกันคือเพื่อพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าภายใต้หลักคุณธรรมจริยธรรม (สถาบันพระปกเกล้า. 2560) ซึ่งหลักเกณฑ์และวิธีการในการปฏิบัติราชการที่สำคัญ ตามมาตรา 3/1 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2545 ระบุว่า ทุกหน่วยงานราชการภายในประเทศล้วนมีหน้าที่หลักคือการใช้บริการประชาชนที่มีความต้องการหรือได้รับความเดือดร้อนที่แตกต่างกัน แต่ในการ ให้บริการของภาครัฐบาลนั้นได้มีการกำหนดขอบเขตหน้าที่ที่เหมาะสมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขของประชาชนภายในประเทศ ทุกหน่วยงานของภาครัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการประชาชนจะต้องตระหนักถึงความสุข ความสงบเรียบร้อย

และการอยู่ดีกินดีที่จะเกิดขึ้นกับประชาชนเป็นหลัก (มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. 2560) ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องปฏิบัติงานหรือให้บริการประชาชนอย่างเท่าเทียมเสมอภาค มีการให้บริการอย่างเพียงพอและเหมาะสมไปพร้อมๆ กับการแก้ปัญหาความเดือดร้อนและสนองความต้องการของประชาชนอย่างชัดเจนและตรงจุด รวมทั้งต้องพัฒนาองค์กรและบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถอย่างเพียงพออยู่เสมอ เพื่อตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของประชาชนและนำพาให้องค์กรมีความก้าวหน้า และสามารถทำงานได้อย่างเต็มที่ เมื่อประชาชนมีความสุข อยู่ดีกินดี องค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ มีการพัฒนาก้าวหน้ายิ่งขึ้น ก็จะสามารถเป็นตัวชี้วัดและเป็นตัวขับเคลื่อนประเทศชาติให้มีการพัฒนา มีความเจริญได้อย่างก้าวไกลมากยิ่งขึ้นด้วย

จากภารกิจหลักในการให้บริการประชาชน และตามหลักการบริหารราชการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนเพื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักการดังกล่าวนี้ การศึกษาความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อหน่วยงานในด้านของการให้บริการจึงเป็นเครื่องมือหนึ่งที่สามารถนำมาศึกษาผลการดำเนินการของหน่วยงาน รู้ถึงปัญหาและข้อเสนอแนะที่เกิดขึ้น เพื่อนำปัญหาหรือข้อเสนอแนะเหล่านั้นมาพัฒนาองค์กรได้อย่างตรงจุด และจะเป็นตัวช่วยในการดำเนินงานของหน่วยงานหรือการทำงานของเจ้าหน้าที่ได้อย่างมีคุณภาพ ส่งผลให้หน่วยงานมีการพัฒนาองค์กรและพัฒนาเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ความสามารถเพียงพอเพื่อสนองต่อความต้องการของประชาชนที่มาใช้บริการได้อย่างเต็มที่ ทำให้หน่วยงานนั้นประสบความสำเร็จในด้านของการให้บริการประชาชนอย่างแท้จริงและตามแนวทางการพัฒนาประเทศในรัฐบาลปัจจุบัน ได้วางนโยบายการพัฒนาประเทศไทย 4.0 อันเป็นวิสัยทัศน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยหรือโมเดลการพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาลภายใต้หลัก “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” โดยการนำวิทยาการ ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนามาต่อยอดในการพัฒนาด้านต่างๆ (สุวิทย์ เมษินทรีย์. 2559) ซึ่งแนวทางหนึ่งของการพัฒนาดังกล่าวคือการพัฒนากลุ่มดิจิทัล เทคโนโลยี อินเทอร์เน็ตที่เชื่อมต่ออุปกรณ์ต่างๆ ซึ่งนำมาใช้ในระบบการเชื่อมต่อในระบบราชการ และการให้บริการประชาชน เพื่อให้การบริการประชาชนเกิดความสะดวกรวดเร็ว และเป็นประโยชน์ต่อประชาชนมากยิ่งขึ้น

สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดนครนายก เป็นหน่วยงานหนึ่งของภาครัฐภายใต้การดูแลของกระทรวงมหาดไทย มีภารกิจและอำนาจหน้าที่ในการอำนวยความยุติธรรม รักษาผลประโยชน์ของรัฐ การคุ้มครองสิทธิ และช่วยเหลือกฎหมายแก่ประชาชน ภายในเขตพื้นที่จังหวัดนครนายก และดำเนินการตามนโยบายของสำนักงานอัยการสูงสุด รวมทั้งร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถแบ่งภาระงานออกเป็น 3 ประเภทดังนี้ 1) งานอำนวยความยุติธรรม มีอำนาจในการพิจารณาสำนวนคดีอาญาในฐานความผิดทุกประเภท 2) งานรักษาผลประโยชน์ ได้แก่การพิจารณาและให้คำปรึกษาด้านกฎหมายแก่ส่วนราชการ และ 3) การคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือกฎหมายแก่ประชาชน ดำเนินการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ โดยมีการทำงานและมีอำนาจครอบคลุมพื้นที่จังหวัดนครนายกซึ่งมีทั้งหมด 4 อำเภอ ดังนี้ อำเภอเมืองนครนายก อำเภอบ้านนา อำเภอปากพลี และอำเภอองครักษ์ (สำนักงานอัยการจังหวัดนครนายก. 2559) จากภารกิจในการให้บริการประชาชนในพื้นที่ หากสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดนครนายกมีการบริหารงานที่ไม่เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนผู้รับบริการ และขาดประสิทธิภาพ ผลการดำเนินงานของหน่วยงานก็จะไม่ประสบผลสำเร็จตามภารกิจในการบริการประชาชนของหน่วยงาน แต่หากสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดนครนายก มีการให้บริการที่ดี มีประสิทธิภาพ ก็จะทำให้การดำเนินงานขององค์กรเป็นไปอย่างราบรื่น และเกิดประโยชน์สูงสุด ประชาชนก็จะได้รับความช่วยเหลือตรงจุด และถูกสนองความต้องการได้อย่างตรงตามความต้องการของประชาชนก็จะส่งผลให้ประชาชนมีความสุขและประเทศมีการพัฒนา ดังนั้นในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและบังคับคดีจังหวัดนครนายก จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะส่งผลให้หน่วยงานสามารถรับทราบถึงปัญหาและรับรู้ถึงความต้องการของประชาชนที่มาใช้บริการได้อย่างแท้จริง

ด้วยเหตุความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความพึงพอใจของประชาชนของประชาชนต่อการบริการใน 5 ด้าน ตามแนวคิดของมิลเลทท์ (Millet.

1954 อ้างถึงใน โปศาล ประโทธิเทศ. 2547) ซึ่งมีเป้าหมายและหลักการที่สอดคล้องกับบริบทในการให้บริการ ประกอบกับผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจในด้านของการให้บริการ และแนวทางในการดำเนินการพัฒนาหน่วยงานที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาประเทศไทย 4.0 โดยจะนำผลที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้มาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่สำนักงานและเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการบริหารสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดนครนายก ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดนครนายก
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชนผู้มารับบริการมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการให้บริการของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดนครนายก
3. เพื่อหาแนวทางในการให้บริการแก่ประชาชนที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาประเทศไทย 4.0

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษา ดังนี้

1. ขอบเขตทางด้านพื้นที่ที่ทำการศึกษา
ประชาชนที่มารับบริการของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดนครนายก ทั้ง 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองนครนายก อำเภอองครักษ์ อำเภอบ้านนา และอำเภอปากพลี (สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดนครนายก. 2559: ออนไลน์)
2. ขอบเขตด้านประเด็นที่ศึกษา
ศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อการรับบริการของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดนครนายก ใน

5 ด้าน ประกอบด้วย 1) การให้บริการอย่างเสมอภาค 2) การให้บริการที่ตรงเวลา 3) การให้บริการอย่างเพียงพอ 4) การให้บริการอย่างต่อเนื่อง และ 5) การให้บริการอย่างก้าวหน้า

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

เก็บข้อมูลในช่วงเดือนมกราคม - เมษายน พ.ศ. 2560

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดนครนายก โดยใช้แนวคิดทฤษฎีความพึงพอใจในการให้บริการของมิลเลทท์ เนื่องจากข้อมูลมีความน่าเชื่อถือและได้รับการยอมรับ รวมทั้งเป็นที่รู้จักและสอดคล้องกับประเด็นที่ผู้วิจัยสนใจ จำนวน 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค (Equitable Service) 2) ด้านการให้บริการที่ตรงเวลา (Timely Service) 3) ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ (Ample Service) 4) ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง (Continuous Service) และ 5) ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า (Progressive Service) ประกอบกับทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการของหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน มาเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยนี้

วิธีการดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ที่เป็นทั้งข้อคำถามปลายปิดและข้อคำถามปลายเปิดซึ่งเป็นข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยมีกระบวนการดำเนินการวิจัย คือ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

ประชากร คือ ประชาชนทุกคนที่มาใช้บริการที่สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและบังคับคดีจังหวัดนครนายก จำนวนทั้งหมด 258,276 คน (กรมการปกครอง. 2559)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนที่มีความเกี่ยวข้องกับคดีความ ผู้ที่ต้องการขอความช่วยเหลือ ต้องการขอคำแนะนำทางด้านกฎหมาย ภายในเขตพื้นที่จังหวัดนครนายก ซึ่งผู้ที่เข้ามาติดต่อสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและบังคับคดีจังหวัดนครนายกมาด้วยความเต็มใจ ไม่ได้ถูกบังคับ ถือเป็นกลุ่มตัวอย่างแบบสมัครใจ (Volunteer sampling) ระหว่างเดือนมีนาคม - เดือนเมษายน 2560 จำนวน 113 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม ดังนี้

1. **แบบสอบถาม**ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นข้อคำถามปลายเปิดและปลายปิด แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ **ส่วนที่ 1** ข้อมูลทั่วไป **ส่วนที่ 2** ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและบังคับคดีจังหวัดนครนายก และ **ส่วนที่ 3** ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชนที่ใช้บริการของสำนักงานอัยการฯ
2. **แบบสัมภาษณ์**ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของพนักงานอัยการและเจ้าหน้าที่ที่มีความเกี่ยวข้องกับการให้บริการของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและบังคับคดีจังหวัดนครนายก ในประเด็นของการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศมาใช้ในการบริการประชาชนที่สนับสนุนการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาประเทศไทย ยุค 4.0

กระบวนการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยมีกระบวนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ การให้บริการ สภาพการดำเนินงานของสำนักงานอัยการฯ แนวคิดการพัฒนาประเทศไทย ยุค 4.0 และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัด

นครนายกตามขอข่าย และเนื้อหาที่กำหนดให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดและขอบเขตของการศึกษา โดยข้อคำถามในแบบสอบถามได้มาจากการ ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในข้อ (1)

3. นำแบบสอบถามที่พัฒนาจากข้อ (2) เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ที่มีความรู้และประสบการณ์ทางด้านการศึกษาให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน และผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการสร้างแบบสอบถาม เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับประเด็นความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดนครนายก ทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการให้บริการที่เสมอภาค 2) ด้านการให้บริการที่ตรงเวลา 3) ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ 4) ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง และ 5) ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า

4. ปรับปรุงข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า .6

5. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ ประชาชนผู้ที่มีบริการจากสำนักงาน ที่ผ่านการให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายแล้ว

6. สร้างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการให้บริการของสำนักงานที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศไทยยุค 4.0 และ เสนอผู้เชี่ยวชาญในข้อ (3) เพื่อให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อคำถามของการสัมภาษณ์

7. ดำเนินการสัมภาษณ์พนักงานอัยการและเจ้าหน้าที่สำนักงานที่เกี่ยวข้อง ในด้านการให้บริการที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาประเทศไทย 4.0

8. เมื่อดำเนินการเก็บข้อมูลแล้ว นำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับ

9. นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย โดยใช้โปรแกรมประมวลผลข้อมูลสำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ดังนี้

1. เมื่อได้ข้อมูลที่ครบถ้วนแล้ว นำข้อมูลมาทำการประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป
2. ประมวลผลข้อมูลตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาวิจัย ดังนี้
 - 2.1 แบบสอบถาม ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม หาค่าความถี่ ร้อยละ และข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถาม หาค่าความถี่ ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 - 2.2 แบบสัมภาษณ์ ดำเนินการจัดหมวดหมู่ของคำถามตามวัตถุประสงค์ การวิจัยข้อ 3 และตีความข้อสรุปจากข้อมูลที่ปรากฏโดยใช้แนวคิดการพัฒนาประเทศไทย ยุค 4.0
3. ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม นำมาจัดหมวดหมู่ของข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่างๆ แยกตามความพึงพอใจในแต่ละด้าน

ผลการวิจัย

1. ระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของสำนักงาน อัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดนครนายก สรุปได้ดังนี้

1.1 ระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของสำนักงาน อัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดนครนายก โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.62, S.D. = 0.41) เมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน โดยค่าคะแนนเฉลี่ยของความพึงพอใจในแต่ละด้านเรียงตามลำดับ คือ ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค (\bar{X} = 4.72, S.D. = 0.42) ด้านการให้บริการที่ตรงเวลา (\bar{X} = 4.69, S.D. = 0.44) ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง (\bar{X} = 4.58, S.D. = 0.51) ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า (\bar{X} = 4.56, S.D. = 0.51) และด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ (\bar{X} = 4.54, S.D. = 0.54) ดังตาราง 1

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของประชาชนด้านการให้บริการของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิ และช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดนครนายก รายด้านและภาพรวม

ความพึงพอใจ	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค	4.72	0.42	มากที่สุด
2. ด้านการให้บริการที่ตรงเวลา	4.69	0.44	มากที่สุด
3. ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ	4.54	0.54	มากที่สุด
4. ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง	4.58	0.51	มากที่สุด
5. ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า	4.56	0.51	มากที่สุด
รวม	4.62	0.41	มากที่สุด

1.2 ข้อมูลทั่วไปของประชาชนต่อการให้บริการของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดนครนายก พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 64.6 มีอายุ 51 - 60 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 29.2 มีสถานภาพสมรสมากที่สุด จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 55.8 มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรีเข้ามาใช้บริการมากที่สุด จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 37.2 อาชีพส่วนใหญ่ที่เข้ามาใช้บริการคือเกษตรกรหรือรับจ้าง จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 30.1 และลักษณะงานที่ประชาชนเข้ามาขอรับบริการที่สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดนครนายกมากที่สุดคืองานด้านการปรึกษาปัญหากฎหมาย จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 39.8

2. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชนผู้มารับบริการมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการให้บริการของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดนครนายก

2.1 ด้านเจ้าหน้าที่ ให้บริการดีมาก ให้ข้อมูลที่ชัดเจน พุดจาดี แนะนำดี บริการด้วยความเต็มใจ ยิ้มแย้มแจ่มใส ต้อนรับด้วยไมตรี สุภาพเหมือนญาติ บริการดีอารมณ์ดี มีความเหมาะสมกับการปฏิบัติงาน ให้บริการดี ให้บริการรวดเร็วและให้ความเข้าใจดี อธิบายดี

2.2 ด้านการให้บริการ ให้บริการและให้คำปรึกษาที่ดีเยี่ยม ให้บริการดีมาก รวดเร็ว กระชับ เข้าใจ สะดวกรวดเร็ว มีการแนะนำให้เข้าใจง่าย การบริการสอดคล้องกับข้อเรียกร้องของผู้รับบริการ ช่วยเหลือได้ตรงประเด็น รวดเร็วทันใจ

2.3 ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ที่ตั้งของสำนักงานไม่เป็นที่รับทราบโดยทั่วไป ทำให้เกิดความลำบากสำหรับบุคคลอื่นที่ต้องเข้ามาใช้บริการที่ไม่ใช่คนในพื้นที่ สถานที่จอดรถน้อยเพิ่มเติมที่จอดรถให้มากขึ้น ภายในสำนักงานสะอาดมีระเบียบเรียบร้อย โอโถง โปร่งตา มองแล้วเชื่อมั่น

2.4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โดยรวมแล้วการให้บริการของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดนครนายก ปฏิบัติได้ดีมากแต่มีที่จอดรถน้อย

3. แนวทางการให้บริการแก่ประชาชนที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาประเทศไทย 4.0

แนวทางการให้บริการของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิ ที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ตามความคิดเห็นทั้งระดับผู้บริหารและเจ้าหน้าที่สามารถสรุปได้ดังนี้

3.1 ประเด็นความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาประเทศไทย 4.0

ความเข้าใจของระดับผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาประเทศไทย 4.0 มีทั้งที่เข้าใจและไม่เข้าใจในรายละเอียดของแผนพัฒนาไม่มากนัก ซึ่งพบว่า ผู้บริหารระดับสูงคือพนักงานอัยการ มีความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาประเทศไทยว่าเป็นเรื่องของการนำ เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมเข้ามาขับเคลื่อนประเทศที่ระบบเศรษฐกิจและอื่นๆ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นแนวทางการพัฒนาประเทศโดยทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนคนไทย คือ เป็นการพัฒนาประเทศในระยะยาว แต่ในทางกลับกัน ก็ยังมีผู้บริหารหรือ

พนักงานอัยการบางท่านที่ยังไม่ค่อยมีความเข้าใจมากนักในเรื่องของความหมายของการพัฒนาประเทศไทย 4.0 เนื่องจากทราบจากข่าวเพียงว่า เป็นการใช้ระบบเทคโนโลยีมาใช้ในชีวิตประจำวันเท่านั้น ส่วนแผนการพัฒนาประเทศและสาระสำคัญของการพัฒนาประเทศโดยละเอียดนั้น ยังไม่ทราบข้อมูลที่แน่ชัด ส่วนเจ้าหน้าที่นั้นมีความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ว่าสามารถรับรู้ได้จากการอ่านหนังสือราชการที่ส่งมาที่สำนักงานเท่านั้น ประเด็นหลักสำคัญที่พอจะทราบเป็นแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศรูปแบบใหม่ของท่านนายกรัฐมนตรีนายกรัฐมนตรีคนปัจจุบัน โดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการเข้ามาช่วยกันเพื่อให้แผนนี้ประสบความสำเร็จ รวมถึงมีเจ้าหน้าที่บางส่วนที่ไม่ค่อยมีความเข้าใจเกี่ยวกับแผนนี้ เพียงแต่เคยได้ยินจากข่าวในโทรทัศน์เท่านั้น

3.2 ลักษณะการทำงาน การให้บริการในหน้าที่ความรับผิดชอบที่ได้ดำเนินตามแนวทางการพัฒนาประเทศไทย 4.0

ลักษณะการทำงาน การให้บริการในหน้าที่ความรับผิดชอบที่ได้ดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาประเทศไทย 4.0 นั้น พบว่า ระดับผู้บริหารคือพนักงานอัยการมีการนำแนวทางการพัฒนาประเทศไทย 4.0 มาใช้ในการให้บริการอยู่บ้างแต่ไม่มากนัก ลักษณะการทำงานก็ได้ดำเนินตามแนวทางการพัฒนาประเทศไทย 4.0 เพียงด้านข้อมูลสารสนเทศภายในองค์กร และในการให้คำปรึกษาและรักษาสิทธิประชาชน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจที่เป็นรากฐานของประเทศเท่านั้น ซึ่งมีความคิดเห็นไม่แตกต่างจากเจ้าหน้าที่ ที่ว่าลักษณะการทำงานและหน้าที่ความรับผิดชอบไม่ได้มีการนำแผนพัฒนาประเทศไทย 4.0 มาใช้ในการให้บริการ

3.3 แนวทางการพัฒนาประเทศไทย 4.0 มาประยุกต์ใช้กับการทำงานในอนาคต

แนวคิดที่จะนำแนวทางการพัฒนาประเทศไทย 4.0 มาประยุกต์ใช้กับการทำงานในอนาคต พบว่า ทั้งระดับผู้บริหารคือพนักงานอัยการและเจ้าหน้าที่ที่มีแนวคิดที่จะนำแนวทางการพัฒนาประเทศไทย 4.0 มาใช้ในการทำงานและการให้บริการในอนาคต คือพนักงานอัยการ สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดนครนายก พบว่า มีคิดไว้บ้าง แต่ยังไม่สามารถนำแนวทาง

การพัฒนา 4.0 มาใช้ได้ เนื่องจากลักษณะของงานต้องทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น เช่น ศาล และ เจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งต่างก็ยังไม่ได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีในระบบข้อมูล ด้านต่างๆ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานอย่างจริงจังต่อไป รวมถึงในบางครั้งลักษณะของการทำงานต้องมีระเบียบข้อบังคับของหน่วยงานที่จะอนุญาตหรือกำหนดให้ทำได้ จึงจะสามารถนำแนวทางการพัฒนาประเทศไทย 4.0 มาประยุกต์ใช้ได้ มิฉะนั้นอาจจะขัดต่อระเบียบปฏิบัติของทางราชการได้ และมีผู้บริหารบางท่านที่มีแนวคิดเกี่ยวกับการให้บริการที่สอดคล้องกับประเทศไทย 4.0 ที่คิดว่าในอนาคตมีแนวโน้มที่สามารถเป็นได้ คือการนำระบบเรื่องเน็ตเวิร์คเข้ามามีส่วนในการให้คำปรึกษา มีเว็บไซต์ที่ทันสมัยให้ประชาชนสามารถขอรับบริการและคำปรึกษาโดยไม่ต้องเดินทางเข้ามาที่สำนักงาน ทำให้ประชาชนได้รับความสะดวกและไม่ต้องเสียเวลา และยังให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการกระตุ้นรายจ่ายภาครัฐผ่านการทำโครงการฝึกอบรมให้กับประชาชนให้สามารถรู้กฎหมายเบื้องต้นเพื่อเป็นประโยชน์กับตนเองเมื่อเกิดปัญหา ส่วนเจ้าหน้าที่นั้นมีความคิดเห็นที่ว่า ปัจจุบันการทำงานหรือหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบอยู่ก็ไม่ได้มีการนำแนวทางการพัฒนาประเทศไทย 4.0 มาใช้ แต่ถ้าหากในอนาคตหน่วยงานจะต้องพัฒนาตามแนวทางประเทศไทย 4.0 ก็มีมุมมองแนวคิดที่จะพัฒนาในด้านความสะดวกสบายที่ประชาชนจะได้รับมากขึ้น คือประชาชนสามารถที่จะติดต่อกับเจ้าหน้าที่ได้ง่ายขึ้นผ่านทางหน้าเว็บไซต์ของสำนักงาน สามารถถามตอบกับเจ้าหน้าที่ได้ทันที หากประชาชนผู้มารับบริการไม่สะดวกเดินทางมาที่สำนักงาน หรือแม้กระทั่ง เจ้าหน้าที่สามารถบอกให้ประชาชนผู้มารับบริการเตรียมเอกสารที่มีความเกี่ยวข้องกับการมาขอรับบริการได้อย่างทันที โดยที่ประชาชนไม่ต้องเสียเวลาเดินทางมาที่สำนักงานหลายครั้ง ซึ่งทำให้ประชาชนประหยัดค่าใช้จ่ายในการเข้ามารับบริการ

อภิปรายผล

ผลการศึกษาวิจัย สามารถนำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดนครนายก เป็นไป

ตามแนวคิดของมิลเลทท์ (Millet. 1954 อ้างถึงใน ไพศาล ประโพธิเทศ. 2547) ที่กำหนดเป้าหมายของการให้บริการที่ประกอบด้วย การให้บริการอย่างเสมอภาค (Equitable Service) การให้บริการที่ตรงเวลา (Timely Service) การให้บริการอย่างเพียงพอ (Ample Service) การให้บริการอย่างต่อเนื่อง (Continuous Service) และ การให้บริการอย่างก้าวหน้า (Progressive Service) ซึ่งผลการวิจัยที่พบว่า ผู้มารับบริการมีความพึงพอใจต่อการให้บริการทั้งในภาพรวม และรายด้านทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งรายละเอียดของความพึงพอใจในแต่ละด้าน มีดังนี้

ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค ในภาพรวมประชาชนมีความพึงพอใจระดับมากที่สุด รายข้อในเรื่องของเจ้าหน้าที่ที่มีความเต็มใจในการให้บริการ รองลงมาคือเจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำชี้แจงเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินงานเป็นอย่างดี ให้บริการทุกคนอย่างเท่าเทียมโดยไม่เลือกปฏิบัติและระดับต่ำสุด คือมีการให้บริการเป็นไปตามลำดับก่อน - หลัง

ด้านการให้บริการที่ตรงเวลา ในภาพรวมประชาชนมีความพึงพอใจระดับมากที่สุด รายข้อในเรื่องของการให้บริการตรงตามเวลาราชการ คือ ช่วงเช้า 8.30 น. - 12.00 น. ช่วงบ่าย 13.00 น. - 16.30 น. รองลงมาคือ ให้บริการด้วยความรวดเร็วไม่ซับซ้อน มีเจ้าหน้าที่ให้บริการที่เพียงพอ ส่งผลให้ประชาชนไม่เสียเวลา และระดับต่ำสุดคือ ให้คำแนะนำคำปรึกษาที่กระชับเหมาะสมกับเวลา

ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ ในภาพรวมประชาชนมีความพึงพอใจระดับมากที่สุด รายข้อในเรื่องของแสงสว่างภายในสำนักงานเพียงพอ รองลงมาคือ อุดมภูมิสำนักงานมีความเหมาะสม มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอต่อการให้บริการ เช่น บริการน้ำดื่ม ห้องน้ำ เป็นต้น และระดับต่ำสุดคือ อาคารสถานที่มีความเหมาะสมแก่การให้บริการ ไม่คับแคบ

ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง ในภาพรวมประชาชนมีความพึงพอใจระดับมากที่สุด รายข้อในเรื่องของเมื่อมีปัญหาเจ้าหน้าที่สามารถให้คำแนะนำและจัดการกับปัญหาได้ทันที รองลงมาคือ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเป็นลำดับขั้นตอนต่อเนื่องตามหลักเกณฑ์ของสำนักงาน เจ้าหน้าที่ให้บริการข้อมูล คำแนะนำโดยไม่ติดขัดและเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และระดับต่ำสุดคือ มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิด้านกฎหมายให้กับประชาชนอย่างต่อเนื่อง

ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า ในภาพรวมประชาชนมีความพึงพอใจระดับมากที่สุด รายชื่อในเรื่องของการปรับปรุงและพัฒนาการให้บริการอยู่เสมอ เช่น เจ้าหน้าที่สามารถให้บริการประชาชนได้อย่างตรงจุดชัดเจน รองลงมาคือ มีผู้รับความคิดเห็น/ร้องเรียน/ร้องทุกข์ มีการบริการที่ทันสมัยเหมาะสมกับสำนักงาน และระดับต่ำสุดคือ มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้เพื่อการให้บริการ เช่น สามารถติดต่อกับเจ้าหน้าที่ได้ง่ายผ่านเว็บไซต์ของสำนักงาน

โดยผลการศึกษาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ในภาพรวมประชาชนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดนครนายกอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนะดา วีระพันธ์ (2555) ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเก่า อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี ซึ่งมีการให้บริการด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค ด้านการให้บริการที่ตรงเวลา การให้บริการอย่างเพียงพอ การให้บริการอย่างต่อเนื่อง และการให้บริการอย่างก้าวหน้า โดยรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีระยุทธ ปัตตาเสถัง (2552: 38) ที่ศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บริการต่อการให้บริการรับฝากไปรษณีย์ด่วนพิเศษกรณีศึกษาที่ทำการไปรษณีย์นครราชสีมา พบว่า ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการต่อการให้บริการรับฝากไปรษณีย์ด่วนพิเศษกรณีศึกษาที่ทำการไปรษณีย์นครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมาก

2. การพัฒนาสำนักงานอัยการคุ้มครองที่สอดคล้องกับแนวนโยบายการพัฒนาประเทศไทย 4.0

จากผลการศึกษาเพื่อหาแนวทางในการให้บริการแก่ประชาชนที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดนครนายก พบว่า ประเด็นความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาประเทศไทย 4.0 พนักงานอัยการมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาประเทศไทย 4.0 มากกว่าพนักงานด้านธุรการ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพนักงานอัยการอยู่ในสถานะผู้นำขององค์กร เป็นผู้ที่รับทราบนโยบายและการขับเคลื่อนหลักตามรัฐธรรมนูญเป็นผู้กำหนด ตลอดจนลักษณะของสำนักงาน

อัยการจังหวัดนครนายกมีลักษณะคล้ายกับหน่วยงานราชการทั่วไปที่มีการขับเคลื่อนนโยบายจากด้านบนสู่ด้านล่าง จึงส่งผลให้พนักงานได้บังคับบัญชาที่มีการรับรู้แนวทางการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ด้วยตนเองจากช่องทางการประชาสัมพันธ์และสื่ออื่นๆ ด้านลักษณะการทำงาน การให้บริการในหน้าที่ความรับผิดชอบที่ได้ดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาประเทศไทย 4.0 พบว่า พนักงานอัยการมีการนำแนวทางการพัฒนาประเทศไทย 4.0 มาใช้ในด้านข้อมูลสารสนเทศภายในองค์กร และในการให้คำปรึกษาและรักษาสติประชาชน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจที่เป็นรากฐานของประเทศเท่านั้น ซึ่งมีความคิดเห็นไม่แตกต่างจากด้านเจ้าหน้าที่ว่าลักษณะการทำงานและหน้าที่ความรับผิดชอบไม่ได้มีการนำแผนพัฒนาประเทศไทย 4.0 มาใช้ในการให้บริการ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ทางด้านราชการ โดยที่ทราบทั่วไป เช่น กระทรวงศึกษาธิการ มีการนำระบบ e-office มาใช้ในการส่งหนังสือราชการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นระบบที่เชื่อมโยงกับหน่วยงานต่างๆ ภายในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เช่น โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ และเชื่อมโยงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางการศึกษา ซึ่งแตกต่างจากสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดนครนายกที่มีภารกิจที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานด้านกฎหมายอื่นๆ เช่น ศาล หรือสถานีตำรวจ ดังนั้นการนำเทคโนโลยีดังกล่าวเข้ามาใช้ทางด้านราชการจึงมีข้อจำกัดจากเครือข่ายการเชื่อมโยงกับหน่วยงานอื่น การนำเทคโนโลยีดังกล่าวเข้ามาใช้ร่วมกันให้เกิดประสิทธิผลได้นั้น จึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจ และร่วมมือกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ เพื่อให้มีความสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาประเทศไทย 4.0 มาประยุกต์ใช้กับการทำงานในอนาคต ได้แก่ การนำระบบเรื่องเน็ตเวิร์คเข้ามามีส่วนร่วมในการให้คำปรึกษา มีเว็บไซต์ที่ทันสมัยให้ประชาชนสามารถขอรับบริการและคำปรึกษาโดยไม่ต้องเดินทางเข้ามาที่สำนักงาน โดยที่ประชาชนได้รับความสะดวก และไม่ต้องเสียเวลา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสำนักอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดี ควรมีการหารือร่วมกันเพื่อสร้างแนวทางการส่งต่อข้อมูล/เชื่อมโยงข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการให้บริการที่มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง
2. สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดนครนายก ควรส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริการข้อมูลข่าวสารให้แก่ประชาชนให้มากขึ้น ย่อมลดปัญหาด้านพื้นที่การให้บริการที่คับแคบและที่จอดรถที่ไม่เพียงพอได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจต่อแนวทางการพัฒนาประเทศไทยยุค 4.0 ที่สามารถนำมาใช้กับการดำเนินงานของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดนครนายก
2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาระบบสารสนเทศที่เหมาะสมกับสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดนครนายก

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของภาคนิพนธ์เพื่อสำเร็จการศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการจัดการ ภูมิสังคม ซึ่งมีระยะเวลาการวิจัยเพียง 1 ภาคการศึกษา โดยภาคนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีและเป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.อัมพัลย์ วิศวะธีรานนท์ และคณะผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือเพื่อรวบรวมข้อมูลวิจัย นายศานติ วะระรักษ์เลิศ อัยการจังหวัดนครนายก นางสาวศุภรัตน์ เอียดทองใส นิติกรปฏิบัติการ และอาจารย์ ดร.มนศักดิ์ มหิงษ์

บรรณานุกรม

- กรมการปกครอง. (2559). *ประชากรจังหวัดนครนายก*. สืบค้นเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2560 จาก http://www.nakhonnayok.m-society.go.th/?page_id=1049.
- ชนะดา วีระพันธ์. (2555). *ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการขององค์การบริหาร ส่วนตำบลบ้านเก่า อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี*. ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน. วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธีระยุทธ ปัตตาเทสัง. (2552). *ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการต่อการให้บริการรับฝากไปรษณีย์ด่วนพิเศษกรณีศึกษาที่ทำการไปรษณีย์นครราชสีมา*. ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.
- ไพศาล ประโทธิเทพ. (2547). *การศึกษาการดำเนินงานสำนักพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัดอุบลราชธานี*. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. (2560). *กรอบแนวคิดและหลักการการบริหารราชการที่ดี แนวทางสำหรับ ข้าราชการไทยยุคใหม่*. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2560 จาก <http://www.dusit.ac.th/department/about/mngood.html>
- สถาบันพระปกเกล้า. (2560). *การปฏิรูประบบราชการ*. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2560 จาก <http://wiki.kpi.ac.th/index>.
- สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดนครนายก. (2559). *พันธกิจ วิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ นโยบาย*. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2560 จาก <http://www.nkny.ago.go.th/nkny-lawaid/>

สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2559). ประเทศไทย 4.0 โมเดลพัฒนาเศรษฐกิจใหม่. สืบค้นเมื่อ
วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2560 จาก[http://www.drborworn.com/
articledetail.asp?id=16223](http://www.drborworn.com/articledetail.asp?id=16223)

ชีวิตนักต่อสู้เพื่อที่ดินทำกิน หมู่บ้านแห่งหนึ่งในภาคเหนือ

The Lives of Land Protestors in the Northern Thai Village

จรุงศักดิ์ จันทรเปียง
Jarungsak Janpriang

ชีวิตนักต่อสู้เพื่อที่ดินทำกิน หมู่บ้านแห่งหนึ่งในภาคเหนือ¹

The Lives of Land Protestors in the Northern Thai Village

จรุงศักดิ์ จันทร์เปரியง²

Jarungsak Janpriang

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบจากการตัดสินใจต่อนักต่อสู้เพื่อที่ดินทำกิน โดยใช้แนวทางวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแนวทางหลักในการศึกษาภาคสนาม (Field Research) ทั้งวิธีศึกษาจากเอกสาร (ชั้นทุติยภูมิ) และจากบุคคลในหมู่บ้านศึกษา (ชั้นปฐมภูมิ) ซึ่งใช้การวิเคราะห์ตามเนื้อหาเชิงพรรณนา ซึ่งพบว่าเมื่อนักต่อสู้เพื่อที่ดินทำกินถูกจำกัด ทำให้เกิดความเครียด ผลที่ตามมา คือ การไม่ยอมรับประทานอาหาร และการเข้าถึงระบบสุขภาพที่ไม่เอื้ออำนวยให้สะดวกต่อการรักษา รวมถึงการใช้ชีวิต ในเรือนจำไม่สอดคล้องกับข้อปฏิบัติตามวิถีชีวิตได้ถูกต้อง นอกจากนี้การใช้ชีวิตในเรือนจำ ยังขึ้นอยู่กับลักษณะครอบครัว เมื่อนักต่อสู้เพื่อที่ดินทำกินถูกจำกัดอิสรภาพ จะไม่มีใครดูแลสมาชิกที่เหลือ และยังต้องรับผิดชอบภาระ ค่าใช้จ่ายอื่นๆ หากในครอบครัวเหลือสมาชิกหลักที่รับผิดชอบอยู่คนเดียว ก็ยังทำให้นักต่อสู้เพื่อที่ดินทำกิน มีความกังวลใจและความเครียดมากขึ้นตามลำดับ

นักต่อสู้เพื่อที่ดินทำกิน ถูกจำกัดอิสรภาพ ได้มีผลกระทบในด้านเศรษฐกิจต่อสมาชิกในครอบครัว 2 ลักษณะ คือ (1) ครอบครัวที่มีนักต่อสู้ เป็นผู้ทำหน้าที่หลักในการดูแลสมาชิกภายในครอบครัว (2) ครอบครัวที่มีนักต่อสู้ ไม่ได้ทำหน้าที่หลักในการดูแลสมาชิกภายในครอบครัว ส่วนสภาพร่างกายและจิตใจของสมาชิกในครอบครัว พบว่า โดยส่วนใหญ่มีอาการอ่อนล้า ร่างกายผอมลง ซึ่งเป็นผลมาจากอาการเครียด จากความรับผิดชอบภาระในครอบครัว ที่มีมากขึ้น และสมาชิกสหกรณ์การเกษตรโคตรดชุมชน มีความรับรู้และเข้าใจว่านักต่อสู้เพื่อที่ดินทำกิน ทำเพื่อประโยชน์ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรโคตรดชุมชน และให้การช่วยเหลือนักต่อสู้เพื่อที่ดินทำกินผ่านสหกรณ์ฯ

การกลายเป็น “นักต่อสู้เพื่อที่ดินทำกิน” ทำให้ได้รับการชื่นชมในสายตาชาวบ้านว่า “เป็นคนเสียสละทั้งความสุขที่มีได้อยู่กับครอบครัว” จำเป็นต้องพลิกตัวเข้าร่วมการต่อสู้เคลื่อนไหว ผลักดัน ในเชิงสัญลักษณ์ ภายใต้ภาวะอันจำยอม ซึ่งได้รับความชื่นชมใน “บทบาทสำคัญ ที่ทั้งชีวิตที่มีความสุขกับครอบครัวไปติดคุกแทนชาวบ้าน” สะท้อนให้เห็นจากวันที่ได้รับอิสรภาพ ซึ่งเป็นวันที่สมาชิกสหกรณ์การเกษตรโคตรดชุมชนพร้อมใจกันไปต้อนรับด้วยการทำพิธีสืบทอด ทั้งนี้การกลายเป็นบุคคลสำคัญ ทำให้มีประเด็นที่แตกต่างจากผู้ถูกคุมขังของคดีอื่น ใน 3 ประเด็น ซึ่ง 1 ใน 3 คือ ความไม่เป็นธรรม เนื่องจากนักต่อสู้เพื่อที่ดินทำกิน ได้เข้าทำการปฏิรูปที่ดินจากเจ้าของกรรมสิทธิ์ จนนำมาสู่การพิพากษาจำคุก ซึ่งในมุมมองของชาวบ้านมิได้มองว่า “นักต่อสู้เพื่อที่ดินทำกิน” ทำผิดจารีตประเพณี จริยธรรม ศีลธรรมแต่อย่างใด เพียงกระทำการฝ่าฝืนกฎหมายบ้านเมืองที่ไม่ได้เป็นธรรม

คำสำคัญ: นักต่อสู้เพื่อที่ดินทำกิน, ผลกระทบจากการตัดสินใจ, การจำกัดอิสรภาพ

ABSTRACT

This research was aimed at studying the effects of the judgments case to the land protestors by using the qualitative method in field research, studying from documents (secondary level), and studying from

1 เป็นชื่อตำแหน่งพื้นที่ที่ผู้ศึกษาลงภาคสนาม ระหว่างการปฏิบัติงานสนามในช่วงของการศึกษา โดยไม่ระบุสถานที่จริง และชื่อบุคคลตลอดบทความนี้เป็นชื่อที่สมมติขึ้นเพื่อปกป้องสิทธิผู้ให้ข้อมูล

2 หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อาจารย์ที่ปรึกษาอาจารย์วิบูรณ์ วิสารทสกุล

the villagers (secondary level). By descriptive analysis, it was found out that the confinement in jail stressed out the protesters. The following results are the loss of appetite, and the lack of appropriate medical interaction. Moreover, when the protesters are in prison, there's no one left to take care of their families. The anxiety and stress level of the protesters are depended on the burden of their families.

The confinement to land protesters affected the economic situation of their family members in two different ways: 1. The family of land protesters had the protester as the main source of income. 2. The family members of the land protester that was not the main source of income, their mental and physical health were mostly exhausted and lost weight. The agricultural cooperative members of the communities understood that the protesters fight for their benefit, and help the protesters through the cooperative system.

Becoming the land protesters impressed the villagers that the protesters "sacrificed happiness of their family lives" and were forced to join the fighting movement and were imprisoned for all villagers, it reflected on the day they were released which all members of the Agricultural Cooperative mutually welcomed them as important person. Becoming the important people make the protesters be different from other prisoners in 3 ways, one of them is an unfair judgement because the protesters fight against the landlord for the sake of lands. The villagers don't see them as committed something wrong from the tradition or morality. They had just broken the injustice law of the country.

Keyword: Land protesters, Effects from case judgement, Confinement

บทนำ

เมื่อประมาณ พ.ศ. 2509 - 2513 กรมที่ดินได้จัดสรรที่ดินทำกินให้เกษตรกร ภายใต้โครงการจัดสรรที่ดินผืนใหญ่ จำนวนพื้นที่ 15,000 ไร่ ติดต่อกันเป็นผืนยาว ครอบคลุมหมู่บ้านที่ศึกษาและหมู่บ้านใกล้เคียง ซึ่งการจัดสรรที่ดินทำกินให้แก่เกษตรกร ได้รับอนุมัติเมื่อวันที่ 18 มกราคม 2509 โดยนายศักดิ์ ไทยวัฒน์ อธิบดีกรมที่ดิน (ในสมัยนั้น) โดยมีเป้าหมายจัดสรรที่ดินให้เกษตรกร ประมาณ 1,600 ครอบครัว (ธนากร อัครรัฐประดิษฐ์, 2559)

ในปี พ.ศ. 2527 กรมที่ดินได้ดำเนินการออกใบจองให้เกษตรกรไป จำนวนทั้งสิ้น 1,391 ครอบครัว แต่การจัดสรรแปลงที่ดินเกิดความผิดพลาด เกษตรกรไม่สามารถเข้าทำประโยชน์บนที่ดินที่ได้รับการจัดสรร เนื่องจากก่อนการจัดสรรไม่ได้มีการตรวจสอบสิทธิผู้ครอบครองเดิม ทำให้เกษตรกรที่ได้รับการจัดสรรที่ดินได้รับที่ดินที่ไม่เหมาะสมกับการทำการเกษตร พื้นที่บางแปลงมีผู้อื่นทำกินอยู่แล้วและพื้นที่ห่างไกลจากที่อยู่อาศัย เป็นต้น (ศราวดี วงษ์ฉิมกร, 2560) จนในที่สุดนำมาสู่การเพิกถอนและจำหน่ายใบจอง อย่างไรก็ตาม รัฐบาลสัญญาว่าจะมีการจัดสรรที่ดินใหม่ แต่เวลาก็ล่วงเลยมาจนถึง ปี พ.ศ. 2533 ก็ได้มีเกษตรกรไปร้องเรียนต่อจังหวัดแห่งหนึ่งในภาคเหนือ จนนำมาสู่การจัดประชุม โดยนายทวี ชูทรัพย์ อธิบดีกรมที่ดิน (สมัยนั้น) เมื่อวันที่ 11 เมษายน พ.ศ. 2533 ซึ่งมีมติที่ประชุมว่า "พื้นที่ส่วนราชการครอบครองทำประโยชน์อยู่ ให้แจ้งจังหวัดดำเนินการออกใบจองตามประมวลกฎหมายที่ดินต่อไป"

ในปีเดียวกันนั่นเอง กลุ่มนายทุนจากจังหวัดเชียงใหม่ ได้เข้ามากว้านซื้อที่ดินในพื้นที่ตามโครงการเร่งรัดออกโฉนดที่ดิน โดยการเดินสำรวจ ทั้งนี้ บริษัท อินทนนท์การเกษตรซื้อที่ดิน สค.1 และ นส.3 จากชาวบ้านบางส่วน แต่ฉวยโอกาสนำไปออกโฉนดที่ดินซึ่งครอบคลุมพื้นที่สาธารณประโยชน์ของหมู่บ้านที่ศึกษาทั้งหมดกว่า 600 ไร่ โดยชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่มีส่วนรู้เห็นการซื้อขายที่ดินแปลงดังกล่าว หลังจากนั้นบริษัทนำพื้นที่ทั้งหมดไปจัดสรรเป็นรีสอร์ท สวนเกษตรขนาดใหญ่เพื่อแบ่งแปลงขาย และยังมีกรมอบที่ดิน ที่กว้านซื้อให้ก่อตั้งศูนย์ราชการอำเภอแห่งหนึ่งในจังหวัดลำพูน เพื่อกระตุ้นการซื้อที่ดินในแปลงจัดสรรของบริษัท นอกจากนี้ บริษัท อินทนนท์การเกษตรยังนำโฉนดที่ดินจำนวนกับบริษัทเงินทุน หลักทรัพย์ และธนาคาร

กรุงเทพฯมูลค่าอย่างน้อย 40 ล้านบาท จนเมื่อเศรษฐกิจอยู่ในสภาวะวิกฤต ที่ดินดังกล่าวก็ถูกปล่อยทิ้งรกร้างว่างเปล่า (ธนากร อัญญาประดิษฐ์, 2559)

ช่วงปี พ.ศ. 2540 เกิดภาวะเศรษฐกิจซบเซา ชาวบ้านที่เคยออกไปทำงานรับจ้างนอกชุมชนทยอยกันกลับมาอยู่หมู่บ้าน เช่น กลุ่มชาวบ้านที่ไปเช่าที่ดินใต้เขื่อนภูมิพล อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อทำการเกษตร ก็ประสบปัญหา เพราะระดับการกักเก็บน้ำในเขื่อนสูงขึ้น จนกระทั่งน้ำท่วมพืชผลเสียหาย ราคาพืชผลตกต่ำทำให้ชาวบ้านเป็นหนี้ จึงพากันกลับบ้าน (บุญญภัศ กมลเนตร, 2558) และเข้ามาแผ้วถางพื้นที่ที่รกร้างเพื่อทำกิน แต่เมื่อลงมือเข้าทำประโยชน์ที่ดินกลับมีนายทุนมาแสดงความเป็นเจ้าของ กรณีที่เกิดขึ้นของชุมชนนำไปสู่การร่วมกันตรวจสอบการถือครองที่ดินเหล่านั้นของนายทุน และพบว่ากระบวนการออกเอกสารสิทธิ์ในที่ดินเหล่านั้นมิชอบด้วยกฎหมายจนเกิดข้อพิพาทระหว่างชาวบ้านกับนายทุน ชาวบ้านถูกฟ้องร้องดำเนินคดีและถูกพิพากษาจำคุกในเวลาต่อมา

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ชาวบ้านที่ได้รับการจัดสรรที่ดินทำกินได้เข้าร่วมเรียกร้องกรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกิน ขนาด 1 ไร่ 2 งาน หรือบางครอบครัวมีขนาดพื้นที่มากกว่านั้นเนื่องจากการเปลี่ยนการถือครองที่ดินภายในครอบครัวและภายในชุมชน ซึ่งหากนับเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เพื่อเรียกร้องกรรมสิทธิ์นั้น ใช้เวลาไปกว่าครึ่งก่อนชีวิต และในจำนวนนักต่อสู้เพื่อที่ดินทำกิน 10 คนที่ร่วมเรียกร้องนั้น ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุด ให้นักต่อสู้เพื่อที่ดินทำกิน จำคุก 1 ปี โดยไม่รอลงอาญาเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2559

ผู้ศึกษาได้เข้ามาปฏิบัติงานสนามเป็นระยะ 7 เดือน (ตั้งแต่วันที่ 7 เดือนพฤศจิกายน 2559 ถึงวันที่ 20 เดือนพฤษภาคม 2560) ได้รับมอบหมายจากมูลนิธิพัฒนาภาคเหนือให้ทำหน้าที่ติดตามครอบครัวของนักต่อสู้เพื่อที่ดินทำกิน ซึ่งทำให้มีโอกาสได้เข้าไปสัมผัสกับสภาพชีวิตของครอบครัว ซึ่งได้รับผลกระทบอย่างรอบด้านจากผลของการตัดสินใจ เนื่องจากชีวิตของนักต่อสู้เพื่อที่ดินทำกินทั้ง 4 ราย เป็นผู้หารายได้หลักของครอบครัว ฉะนั้น เมื่อขาดเสาหลักในการดูแลครอบครัวจึงประสบปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม ขณะเดียวกันบางครอบครัวก็ได้รับผลกระทบต่อจิตใจอีกด้วย

ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้วิจัยเฉพาะเรื่องฉบับนี้ จึงต้องการศึกษาค้นคว้า ทำความเข้าใจกับชีวิตหลังถูกจำกัดอิสรภาพของนักต่อสู้เพื่อที่ดินทำกิน และความคิดเห็น ความสัมพันธ์ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรโคตรชุมชนที่มีต่อนักต่อสู้เพื่อที่ดินทำกิน

คำถามการวิจัย

ผลกระทบต่อชีวิตนักต่อสู้เพื่อที่ดินทำกิน หลังการตัดสินใจ นั้นเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาผลกระทบจากการตัดสินใจต่อนักต่อสู้เพื่อที่ดินทำกิน

ขอบเขตการศึกษา

ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ศึกษาในครั้งนี้ คือ หมู่บ้านแห่งหนึ่ง ในภาคเหนือ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 9 พฤศจิกายน 2559 ถึงวันที่ 20 พฤษภาคม 2560 โดยศึกษาผลกระทบจากการตัดสินใจ คือ ระดับปัจเจก โดยนำเสนอผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของนักต่อสู้เพื่อที่ดินทำกิน ใน 5 มิติ ได้แก่ สภาพความเป็นอยู่ในเรือนจำ สุขภาพ สภาพอารมณ์ การแสดงออกทางพฤติกรรม และเกียรติภูมิแห่งตน จำนวน 4 คน ประกอบด้วย นางคำ (นามสมมุติ) นายขาว (นามสมมุติ) นายเขียว (นามสมมุติ) และนายแดง (นามสมมุติ)

แนวคิดในการวิจัย

ศูนย์วิจัยและพัฒนาอาชญาวิทยาและกระบวนการยุติธรรมคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2560, น. 22 - 25) ได้อธิบายผลกระทบของผู้ต้องขังได้รับผลกระทบจากการถูกคุมขังเป็นระยะเวลานานไว้ว่า การศึกษาผลกระทบของการถูกจำคุกที่มีต่อผู้ต้องขังที่ถูกจองจำในระยะเวลายาวนานนั้น มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องจำนวนมากที่จำเป็นจะต้องมีการทบทวนและนำเอามาเป็นปัจจัยประกอบในการวิเคราะห์และศึกษาผลกระทบในลักษณะดังกล่าว ปัจจัยที่เกี่ยวข้องอาจจะแยกเป็นส่วนใหญ่ๆ ประการแรกได้แก่ ปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบหรือส่วนบุคคลของผู้ต้องขังโดยตรง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้ต้องขังกล่าวได้ว่า เป็นปัจจัยส่วนตัว (Personal Factors) ของผู้ต้องขังแต่ละราย ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญ

ได้แก่ อายุ เพศ การศึกษา อาชีพ ศาสนา เชื้อชาติ พฤติการณ์ การกระทำผิด ฐานความผิด การกำหนดโทษ ตลอดจนปัญหาส่วนตัวของผู้ต้องขัง เช่น สภาวะทางด้านร่างกายและจิตใจ รวมทั้งปัญหาทางด้านพฤติกรรมต่างๆ เช่น พฤติกรรมการใช้ยาเสพติดหรือพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอบายมุขต่างๆ เช่น การเล่นการพนันหรือพฤติกรรมเบี่ยงเบนด้านอื่นๆ นอกจากนี้แล้ว ปัจจัยภูมิหลัง ด้านสังคม และเศรษฐกิจของผู้ต้องขังซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อ การถูกจองจำของผู้ต้องขัง ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านบุคลิกภาพ (Characteristics) ของผู้ต้องขัง โลกทัศน์การรับรู้ รวมทั้งสภาวะทางด้านอารมณ์และจิตใจของผู้ต้องขังอีกด้วย

ปัจจัยส่วนที่สองที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาผลกระทบของการถูกจองจำในเรือนจำ ได้แก่ ปัจจัยแวดล้อม (Environmental Factor) ของผู้ต้องขัง ปัจจัยแวดล้อมเหล่านี้เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตอยู่ในเรือนจำ (Prison Life) ของผู้ต้องขังซึ่งเป็นปัจจัยแวดล้อมที่แตกต่างไปจากสภาวะแวดล้อม ของคนที่อยู่ภายนอกเรือนจำ โดยทำให้ชีวิตของผู้ต้องขังโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ต้องขังที่ต้องโทษจำคุกเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน นั้นจะได้รับอิทธิพลของเรือนจำ ไม่มากนักน้อย อิทธิพลของปัจจัยแวดล้อมของเรือนจำ ได้มีการนำเสนอในรูปแบบแนวคิดทฤษฎีต่างๆ มากมายโดยเฉพาะแนวคิดทฤษฎีทางด้านสังคมวิทยาว่าด้วยการถูกจำคุกกักขัง อาจจะทำการศึกษาทบทวนโดยสรุปได้ดังนี้

แนวคิดเรื่องเรือนจำในบทบาทที่เป็นสถาบันเบ็ดเสร็จ แนวคิดดังกล่าวเชื่อว่า เรือนจำเป็นสถานที่ที่ควบคุมวิถีชีวิตและชะตากรรมของผู้ต้องขังโดยเบ็ดเสร็จซึ่งเป็นแนวคิดที่เสนอโดย Ering Goffman (1961) (อ้างถึงใน เดชา สังฆวรรณและคณะ (2547) ในหนังสือเรื่อง “Asylums Essays on the Social Situation of Mental Patients and other Inmates” ซึ่ง Goffman ได้เปรียบเทียบค่ายกักกันเชลยศึกของนาซี ค่ายกักกันทางทหารรวมทั้งเรือนจำ เป็นตัวอย่างสถาบันเบ็ดเสร็จ (Total Institution) ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นที่ควบคุมตัวที่มีผลกระทบต่อสภาวะจิตใจ (Mental Asylums) ของผู้ที่ถูกควบคุมในสถานที่แห่งนั้น ทั้งนี้ เนื่องจากผู้ที่มีชีวิตอยู่ในสถานที่ดังกล่าว ไม่มีอิสรภาพในการที่จะเข้าออก สถานที่ดังกล่าวได้ตามความต้องการและยังขาดความเป็นตัวของตัวเองจะต้องประพฤติปฏิบัติตามคำสั่งของผู้มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุม ถ้าละเลยหรือฝ่าฝืนคำสั่งดังกล่าว อาจจะนำไปสู่การถูกลงโทษทาง

วินัยที่หนักหรือเบาตามสถานการณ์ของการละเมิดหรือการกระทำผิดต่อกฎหรือระเบียบของสถานควบคุมดังกล่าว นอกจากนี้แล้วผู้ถูกคุมขังยังต้องทุกข์ทรมานทั้งทางจิตใจและร่างกาย ถูกผู้มีอำนาจทำการทรมานกรรม ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ในหลายรูปแบบและที่สำคัญ ผู้ถูกคุมขังอาจจะถูกทำโทษ ในลักษณะของกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความอับอายและอัปยศ ต่อเจ้าหน้าที่รวมทั้งผู้ถูกคุมขังคนอื่นๆ ด้วยกัน โดยการถูกลงโทษด้วยวิธีการต่างๆ ที่เข้าลักษณะของกระบวนการลด สถานภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเขาให้ต่ำลง (Degradation Ceremony)

สถานการณ์ที่ควบคุมวิถีชีวิตและกำหนดชะตากรรมของผู้ถูกคุมขังย่อมมีอิทธิพลโดยตรงต่อผู้ถูกคุมขัง อย่าง น้อยความเชื่อและค่านิยมต่างๆ ของผู้ถูกคุมขังที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมขณะที่การเรียนรู้ และการรับเอาค่านิยมและความเชื่อใหม่ๆ จากสถาบันดังกล่าวก็เกิดขึ้นไปพร้อมๆ กับระยะเวลาของการถูกคุมขัง สภาพแวดล้อมของสถาบันแบบเบ็ดเสร็จ อาจจะมีผลกระทบต่ออารมณ์ความรู้สึกของผู้ถูกคุมขังบางคนถึงขั้นที่ไม่อยากที่จะมีชีวิตอีกต่อไป ในขณะที่บางคนเกิดความทุกข์ระทมขมขื่น (Bitterness) และอาการของความรู้สึกแปลกแยก (Alienation) ออกจากสังคมหรือกลุ่มคนที่อยู่รอบข้าง โดยสรุปแนวคิดดังกล่าว เชื่อว่าหลังจากที่ได้เข้าไปมีชีวิตอยู่ในสถาบันเบ็ดเสร็จดังกล่าวสักระยะเวลาหนึ่งมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวบุคคลไปในทิศทางลบทั้งด้านสังคมและจิตใจทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของสถานการณ์ที่ถูกคุมขัง

สำหรับการศึกษาผลกระทบจากการถูกจองจำของผู้ต้องขังสามารถจำแนก โดยการศึกษาของปราโมทย์ พันธุ์สะอาด นำมาเป็นกรอบการศึกษา ซึ่งจำแนกผลกระทบจากการจองจำเป็น 4 ด้าน 1) ผลกระทบต่อตัวของผู้ต้องขัง ผู้ต้องขังที่ได้รับโทษและต้องโทษจำคุกเป็นระยะเวลานานนั้น จะมีความรู้สึกอึดอัด เครียด นอนไม่หลับ หรือความรู้สึกที่อยากจะหนีชีวิตที่ตนเผชิญอยู่ด้วยความตาย ภาวะอารมณ์ที่สะท้อนให้เห็นภาวะความเครียดและความกดทับทางอารมณ์ดังกล่าว อันทำให้ผู้ต้องขังมีความรู้สึกแปลกแยก รู้สึกไร้ซึ่งเกียรติภูมิและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ 2) ผลกระทบต่อตัวของผู้ต้องขังในทางบวก คือ ทำให้ผู้ต้องขังได้สำนึกถึงความผิดที่ตนได้กระทำลงและรับรู้ชีวิตของตนเอง ผู้อื่นมีคุณค่า เรียนรู้ถึงสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของตนเองมากขึ้น เนื่องจากว่า ผู้ต้องขังจากการที่ตนเองต้องมาใช้

ชีวิตอยู่ในสถานที่ที่ถูกควบคุมด้วยกฎระเบียบและการควบคุมทางวินัยและการดำเนินชีวิตอย่างเคร่งครัดซึ่งเรือนจำเป็นสถานที่ที่ควบคุมวิถีชีวิตและชะตากรรมของผู้ต้องขังโดยเบ็ดเสร็จ ส่งผลให้เกิดการขัดเกลาและควบคุมการแสดงออกและพฤติกรรมของผู้ต้องขังได้ค่อนข้างมีประสิทธิภาพไม่ว่าจะเป็นการทำให้ผู้ต้องขังระงับยารู้อิสระของตนเองเป็นคนสุขุมรอบคอบมากยิ่งขึ้น ควบคุมอารมณ์ได้ดียิ่งขึ้น หรือเข้าใจชีวิตและโลกดียิ่งขึ้น รวมทั้งเลิกข้องเกี่ยวกับสิ่งไม่ดี เมื่อเข้ามาใช้ชีวิตในเรือนจำ เดชา สังขวรรณ, 2547 (อ้างถึงใน ปราโมทย์ พันธสะอาด, 2547, น.18) 3) ผลกระทบต่อครอบครัวและความสัมพันธ์กับคนในชุมชน คือ ผลกระทบต่อครอบครัวและความสัมพันธ์กับคนในชุมชน ว่าการต้องโทษหรือการถูกจองจำของสมาชิกภายในครอบครัวนั้นส่งผลต่อสภาวะเศรษฐกิจภายในครอบครัว ทั้งนี้ เพราะบางคนเป็นหัวหน้าครอบครัว บางคนเป็นแกนหลักในการต้องรับภาระดูแลพ่อแม่ หรือญาติพี่น้อง สามี ภรรยา ลูก การถูกต้องโทษหรือถูกจองจำของสมาชิกคนใดคนหนึ่งของครอบครัวทำให้ครอบครัวขาดคนหารายได้ใน การดูแลครอบครัว อีกทั้งคนในครอบครัวจะต้องแบ่งปันรายได้แก่สมาชิกที่เป็นผู้ต้องขัง ส่งผลกระทบทำให้ครอบครัวเผชิญกับภาวะยากลำบากทางเศรษฐกิจ รวมถึงการต้องรับภาระการเลี้ยงดูบุตรของผู้ต้องขังอีก ซึ่งถือว่าเป็นภาระของครอบครัวที่ต้องรับภาระเป็นสองเท่า กรมราชทัณฑ์, 2553 (อ้างถึงในปราโมทย์ พันธสะอาด, 2556, น.18) และ 4) ผลกระทบทางเศรษฐกิจ คือ การที่สมาชิกภายในครอบครัวต้องโทษจำคุก ยัมนำมาซึ่งผลกระทบทางด้านสังคม กล่าวคือ ส่งผลกระทบทางลบ ต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว สะท้อนให้เห็นปัญหาความห่างเหินด้านความสัมพันธ์ในครอบครัวของผู้ต้องขัง รวมทั้งบางส่วนยังมองว่าการที่ตนเองถูกจองจำเป็นระยะเวลายาวนานส่งผลให้ครอบครัวไม่ได้การยอมรับของชุมชน และตัวของผู้ต้องขังเองก็ได้รับการตีตราจากสังคมเป็นคนไม่ดี

ระเบียบวิธีวิจัย

งานศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัย โดยใช้แนวทางวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแนวทางหลักในการศึกษาภาคสนาม (Field Research) เพื่อศึกษาผลกระทบของการตัดสินใจคดีที่มีผลต่อชีวิตของนักต่อสู้เพื่อที่ดินทำกิน โดยมีรายละเอียดของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. การศึกษาเอกสารเป็นขั้นตอนเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นทุติยภูมิ ซึ่งผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมจากเอกสาร ตำรา บทความ ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. การศึกษาภาคสนามเป็นการสังเกตวิถีชีวิตของคนในหมู่บ้าน รวมถึงการเข้าไปสัมพันธ์กับชีวิตนักต่อสู้เพื่อที่ดินทำกิน ครอบครัวและชุมชน เป็นเวลา 7 เดือน ตลอดการปฏิบัติงานสนาม

2.1 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (non-participant observation) เป็นการเก็บข้อมูลจากผู้ศึกษาไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นๆ เพื่อมองในมุมของคนภายนอก เพื่อสังเกตพฤติกรรมการประชุมทั้งการประชุมหมู่บ้าน การประชุมสหกรณ์ การเกษตรโฉนดในพื้นที่ปฏิบัติงานสนาม การแสดงความคิดเห็นของคนในชุมชน โดยไม่มีบทบาทในการร่วมแสดงความคิดเห็น พร้อมกันนี้ผู้ศึกษาใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมในการสังเกตชีวิตประจำวันของชาวบ้าน เช่น การประกอบอาชีพ อาหารการกิน การแต่งกาย รูปแบบการดำรงชีวิต เป็นต้น ข้อมูลที่ได้จะเป็นข้อมูลชุมชนในด้านต่างๆ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

2.2 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant observation) ผู้ศึกษาเก็บข้อมูลจากการเข้าไป มีส่วนร่วมกับกิจกรรมนั้นๆ โดยทำตัวกลมกลืนเข้าไปในฐานะลูกหลานของคนในชุมชน เพื่อสร้างความคุ้นเคยสนิทสนม เพื่อเข้าใจรายละเอียดของกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน ซึ่งกิจกรรมที่ใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ 2 ลักษณะ 1) กิจกรรม ของชุมชน ได้แก่ การเก็บลำไย การร่วมงานบุญ ประเพณีต่างๆ 2) กิจกรรมการเคลื่อนไหวของเครือข่ายสหพันธ์เกษตรกรภาคเหนือ (สกน.) ได้แก่ การประชุมคณะทำงานพิจารณาความเหมาะสมของที่ดิน และราคาที่ดินภายใต้โครงการนำร่องธนาคารที่ดินในพื้นที่นำร่อง 5 ชุมชน การประชุมสหกรณ์การเกษตรโฉนดชุมชน การยื่นหนังสือต่อหน่วยงานรัฐ การติดตามครอบครัวผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการตัดสินใจคดีที่ดิน และการขึ้นศาลร่วมกับเครือข่ายสหพันธ์เกษตรกรภาคเหนือ (สกน.) การเคลื่อนไหวภายในเครือข่ายที่เกิดขึ้น ผู้ศึกษามีส่วนร่วมในการติดตามสังเกต

2.3 การสัมภาษณ์เชิงลึกโดยจัดทำแนวคำถาม เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึกต่อนักต่อสู้เพื่อที่ดินทำกิน

ผลการวิจัย

ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อคุณภาพชีวิตของนักท่องเที่ยวเพื่อที่เดินทางใน 5 มิติ ได้แก่ สภาพความเป็นอยู่ สุขภาพ สภาพอารมณ์ การแสดงออกทางพฤติกรรม และเกียรติภูมิของตน

ชีวิตนักท่องเที่ยวเพื่อที่เดินทาง

กล่าวโดยภาพรวม นักท่องเที่ยวเพื่อที่เดินทางที่ศึกษา มีจำนวน 4 คน แบ่งเป็น หญิง 1 คนและชาย 3 คน มีอายุอยู่ระหว่าง 50 - 72 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 และประกอบอาชีพเกษตรกร โดย 2 ใน 4 นั้นทำหน้าที่เป็นเสาหลักของครอบครัว กล่าวคือ รับผิดชอบ ภาระหลักของครอบครัวทั้งนี้ นักท่องเที่ยวเพื่อที่เดินทาง ซึ่งมีอายุมากประกอบกับสภาพความเป็นอยู่ในเรือนจำที่แออัด การรักษาพยาบาลที่ไม่เอื้อให้รักษาอย่างถูกวิธี ทำให้มักเป็นโรคติดต่อทางเดินอาหาร และทางเดินหายใจ ส่งผลต่อปัญหาสุขภาพโดยรวมและนักท่องเที่ยวเพื่อที่เดินทาง มีโอกาสพบปะครอบครัว สักด่าห้ละ 2 ครั้ง ผ่านระบบการเยี่ยมของเรือนจำที่กำหนดวันและเวลาการเยี่ยม ซึ่งในการพบปะกับครอบครัว ส่วนใหญ่จะพบ สามเณร ภรรยา หรือลูกที่ทำหน้าที่เป็นเสาหลักแทนนักท่องเที่ยวเพื่อที่เดินทาง และญาติพี่น้อง ตามลำดับ และได้รับการช่วยเหลือเป็นของกิน เช่น กาแฟ นมกล่อง รวมทั้งการฝากเงินผ่านระบบการฝากเงินเข้าไปในเรือนจำ

สภาพความเป็นอยู่ในเรือนจำ

การใช้ชีวิตในเรือนจำโดยรวม เป็นไปด้วยความยากลำบาก แตกต่างจากชีวิตปกติมาก การกิน การนอน การใช้เวลาอยู่ภายใต้กฎระเบียบของเรือนจำ ไม่ได้มีอิสระที่จะทำตามความพอใจได้ การใช้ชีวิตอยู่ในภาวะจำยอม ยอมรับกินอาหารที่ไม่ถูกปากยอมทำอะไรก็ได้ ขอให้ญาติระเบียบ เพียงเพราะกลัวการทำคามผิด แล้วส่งผลต่อการอยู่ในเรือนจำนานกว่ากำหนดการพ้นโทษ

“เรือนจำ” เป็นสถานที่ควบคุมแบบเบ็ดเสร็จ ส่งผลให้เกิดการขัดเกลาควบคุมพฤติกรรมของผู้ต้องขัง ทำให้ผู้ต้องขังเกิด “ความกลัว”

“การดำเนินชีวิตเป็นไปด้วยความกลัว กลัวการกระทำคามผิดในสิ่งที่เขาห้าม เขาใช้ทำอะไรก็ทำ เพราะถ้าทำผิดก็กลัวต้องอยู่ต่อไปอีก”

นายเชียว (นามสมมุติ). (11 พฤษภาคม 2560).สัมภาษณ์.

“ถูกตัดขาดการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ทุกสิ่งทุกอย่างมีขอบเขตในการกระทำ ทำตามเขาบอกมา บางทีก็กินข้าว 11 โมง อยู่แบบจำยอม ตอนเช้าอาบน้ำ ก็ต้องเดินแก้ไปอาบน้ำ ระยะทาง 100 กว่าเมตร แรกก็มีอาการเงิน ใช้เวลาประมาณ 3 วัน จึงชิน”

นายแดง (นามสมมุติ). (13 พฤษภาคม 2560).สัมภาษณ์.

การใช้ชีวิตในเรือนจำ ช่วง 2 เดือนแรก ทางเรือนจำ จะนำผู้ต้องขังรวมกลุ่ม ยังไม่ได้จำแนกกลุ่มกัน ซึ่งแบ่งเป็นกลุ่มจักสาน ไม้กวาด ช่างไม้ และจะมีเวรดูแลเรือนจำ ตั้งนายแดง เล่าว่า เป็นคนสูงอายุ จะได้ทำหน้าที่อยู่กอง 2 ทำความสะอาด เก็บกวาดขยะ กวาดกันบุหรี โดยจะทำความสะอาดอยู่ 2 ช่วงเวลาแบ่งเป็นหลังเวลา 08.00 น. และก่อนเวลา 4 โมงเย็น

การกินข้าว ส่วนใหญ่เป็นอาหารประเภท แดงกวาง มะเขือ เช่น แดงแดงกวาง ผัดมะเขือ โดยกินอาหาร 3 เวลา แบ่งเป็น เช้า 7 โมง เที่ยง เวลาตั้งแต่ 11 - 12 น. และก่อน 4 โมงเย็น

การดำเนินชีวิตที่ขาดอิสรภาพ ภายใต้ “การจำคุก” ในเรือนจำ หากต้องการสิ่งของ เครื่องใช้ จำเป็นต้องมีการแลกเปลี่ยนสิ่งของระหว่างกัน หรือไม่มีสิ่งของแลกเปลี่ยนก็ต้องใช้กำลังร่างกายเพื่อทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดตามเจ้าของที่เราต้องการ จะแลกเปลี่ยนด้วย ดังนายขาว ว่า

“อาหารการกินเหมือนเปรด ที่ต้องรอส่วนบุญจากญาติ หากไม่มีครอบครัว คงลำบากมาก มีการกดขี่ต้องอยู่เวรนอน หากไม่อยู่เวรนอน ก็ต้องจำกัน ชั่วโมงละ 2 ของกาแฟ และรับจ้างซักผ้า เสื้อตัว กางเกง อย่างละ 1 ตัว ต้องใช้ 1 ของกาแฟต่อครั้ง”

ซึ่งบางครั้งนายขาว ก็ได้ให้ภรรยา นำเงินไปฝากไว้กับร้านกาแฟ ข้างนอกเรือนจำ ครั้งละ 100 บาท เพื่อให้เพื่อนที่รู้จักกันพ้นโทษออกมา จะได้มีค่าเดินทางกลับบ้าน หรือบางครั้งได้ขอเงินจากภรรยา เพื่อนำไปใช้หนี้เพื่อนในเรือนจำ

นายขาว (นามสมมุติ). (14 พฤษภาคม 2560).สัมภาษณ์.

ทั้งนี้ การควบคุมพฤติกรรมในเรือนจำ ก็ได้หมายความว่าไม่สามารถมีกิจกรรมผ่อนคลาย ดังนายเชียว เล่าว่า วันสงกรานต์ก็มีการจัดกิจกรรม รดน้ำดำหัว

เล่นน้ำกัน ซึ่งมองเห็นวัยรุ่นเล่นน้ำ แล้วมีความสุขร่วมด้วย แต่ด้วยสังขาร ก็ไม่ได้ร่วมเล่นน้ำ และพูดถึงกลุ่มวัยรุ่นที่ไร้ญาติ ไร้ที่พึ่งว่า “คุณ” เสมือนเป็นบ้านหลังหนึ่ง เป็นสถานที่น่าอยู่สำหรับกลุ่มคนที่ไม่มีครอบครัว ได้อาศัยเรือนจำ อยู่ไปวันๆ ไม่ได้มีภาระต้องคิดเรื่องอะไร การอยู่ในสภาพเช่นนี้ก็ทำให้เขามีความสุขได้

สุขภาพ

นักต่อสู้เพื่อที่ดินทำกิน มีปัญหาสุขภาพกันค่อนข้างมาก เนื่องจากเป็นกลุ่มคนที่อายุมาก ประกอบกับสภาพความเป็นอยู่ข้างในเรือนจำ มีสภาพความแออัด สามารถติดโรคได้ง่าย ดังนั้น นักต่อสู้ฯ ต้องรักษาตัวเองให้แข็งแรงอยู่เสมอ โดยการเคลื่อนไหวร่างกายบ่อยๆ และออกกำลังกายเบาๆ

ตั้งกรณี นายแดง (นามสมมุติ) ที่มีปัญหาสุขภาพ เนื่องจากปัญหาความเครียดอันเกิดจากถูกจำกัดอิสรภาพ ถูกควบคุมด้วยกฎระเบียบที่เข้มงวด ทำให้ช่วงแรกของการอยู่ในเรือนจำต้องสูบบุหรี่เป็นจำนวนมาก จนทำให้เกิดอาการหอบหืด การหายใจลำบาก และเป็นลมหมดสติ

“กว่าจะได้นำตัวส่งโรงพยาบาลเป็นเวลา 3-4 ชั่วโมง ซึ่งมีขั้นตอนมาก ตั้งแต่ทำชื้อกับหัวหน้าห้อง ส่งตัวให้หมอประจำเรือนจำ แจ้งไปยังโรงพยาบาล แล้วรอให้โรงพยาบาลตอบรับกลับ”

นายแดง (นามสมมุติ). (13 พฤษภาคม 2560).สัมภาษณ์.

รวมทั้งการรักษาสุขภาพตามคำแนะนำของแพทย์ จะต้องอยู่ภายใต้ข้อระเบียบของเรือนจำ อาทิ หลังกินข้าว 7 โมงเช้า จะต้องกินยาหลังอาหารทันที แต่ในเรือนจำต้องรอเบิกยา ตอน 9 โมงเช้า หรือกรณีที่ต้องกินอาหารที่ “แสดง” กับโรค แต่ก็ไม่สามารถเลือกได้ เป็นต้น

นายขาว (นามสมมุติ) ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ช่วง 2 เดือนแรกของการอยู่ในเรือนจำมีอาการเจ็บข้อเท้ามาก ซึ่งสามารถเข้าถึง “ยาพารา” เท่านั้นเพื่อบรรเทาอาการเจ็บปวด รวมถึงการไม่สามารถเลือกกินอาหารได้ ทำให้กินอาหารที่แสดงกับโรค

“เจ็บข้อเท้ามาก กินพาราประทังก่อน เพราะกว่าจะได้ยาก็หายแล้ว”

“ถ้าเราไม่สบาย เจ็บไขข้อได้ป่วย เราต้องกินยาพารา ระวังความเจ็บปวดจนหาย กว่ายาที่รักษาที่ถูกต้องจะมา หรือหากต้องการยาที่ถูกต้องที่จำเป็นต่อการรักษาโรคจากข้างนอกเรือนจำ เราต้องจ่ายเงินค่าธรรมเนียมและต้องใช้ขั้นตอนมากเช่นกัน”

การเข้าถึงบริการด้านสุขภาพในเรือนจำนั้น “ยาพารา” คือยาบรรเทาอาการเจ็บปวดเป็นเบื้องต้น และเป็นยาที่สามารถเข้าถึงได้เร็วโดยเล่าให้ฟังว่าการรับยาพาราเราจะต้องเข้าคิวรับยา จำนวน 2 เม็ด และต้องกินยา 2 เม็ดให้เจ้าหน้าที่พยาบาลเห็น ซึ่งในขั้นตอนการเอายาพาราเข้าปาก จะกินเพียง 1 เม็ด ซึ่งอีก 1 เม็ด จะแอบไว้ในกระเป่าเสื้อโดยเทคนิคการตบตาเจ้าหน้าที่ เพราะยาพาราแต่ละเม็ดในเรือนจำ มันมีราคา

การมีโรคประจำตัว สามารถขอยาจากสถานพยาบาลข้างนอกเรือนจำ แต่ต้องดำเนินการขอใบรับรองแพทย์ และเสียค่าธรรมเนียมให้กับเรือนจำ ซึ่งขั้นตอนการขอยาจากข้างนอกเรือนจำ และขอยาในเรือนจำ ต้องใช้เวลามากพอๆกัน

ดังนั้น การมีโรคประจำตัวควรอย่างยิ่ง “ต้องขอยาไว้ตั้งแต่เนิ่นๆ เพราะกว่ายาที่ต้องการจะมาถึง ก็กินยาพาราหายแล้ว”

สภาพอารมณ์

สภาพอารมณ์ของนักต่อสู้เพื่อที่ดินทำกิน พบว่า ช่วงแรกของการเข้าเรือนจำนั้น มีภาวะความเครียด กระวนกระวายใจ ต่อความหวังในการขอภัยโทษ แต่เมื่อเวลาผ่านไปเดือนเศษ ก็พบว่าไม่มีความหวัง จึงทำจิตใจให้ปลง และยอมรับต่อสภาพที่เป็นอยู่

“ช่วงแรกก็เกิดอาการเครียด มีต่อสุขภาพเห็นจากคนข้างใน ใครเครียดมากก็จะบ้า ถูกล้อโกซ่ บางครั้งโดนทำร้าย จึงทำให้ต้องทำใจจริงจัง ทำตัวสดใส”

นายแดง (นามสมมุติ). (13 พฤษภาคม 2560).สัมภาษณ์.

การเข้าสู่สถานจำกัดอิสรภาพ นักต่อสู้ มีความกังวลใจ เป็นห่วงครอบครัวที่อยู่ทางบ้าน ที่จะต้องรับผิดชอบหน้าที่ตนเอง ดังนายเขียว ว่า

“เป็นห่วงลูก ที่ต้องเดินทางไป - กลับโรงเรียน ฝนตก อากาศร้อน ก็ทำอะไรไม่ได้ แค่ส่งแม่ดูแลดีๆ”

นายเชียว (นามสมมุติ). (11 พฤษภาคม 2560).สัมภาษณ์

ทั้งนี้ จากการติดตามครอบครัวนักต่อสู้เพื่อที่ดินทำกิน ไปเยี่ยมนักต่อสู้ฯ ที่เรือนจำ ตลอดการอาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่ปฏิบัติงานสนาม พบว่า ทุกครั้งที่ผู้ศึกษาได้มีโอกาสพูดคุย ประมาณ 1-2 นาที เป็นเพียงระยะเวลาสั้นๆ มาก เพราะต้องแบ่งเวลาให้ครอบครัวคนอื่นฯ ด้วย ซึ่งทำให้เห็นสภาพอารมณ์ของนักต่อสู้ฯ ที่คิดถึงบ้าน โดยให้เราเล่าสถานการณ์หมู่บ้าน หรือชีวิตของวู้ ต้นมะม่วง ลำไย เป็นเช่นไรบ้าง?

ผู้ศึกษาเอง ได้รับการไหว้วานให้ช่วยเหลือ โดยการให้ไปถ่ายรูป “วู้” ซึ่งก็ได้ไปถ่ายรูป “วู้” นำไปปริ้นท์ และนำมาฝากให้กับผู้ดูแลในห้องเยี่ยมญาติของเรือนจำ ถึงกระนั้น สภาพอารมณ์ของนักต่อสู้ฯ ที่มีความคิดถึงบ้านและมีความหวังต่อการได้รับการปล่อยโทษ ทางฝั่งครอบครัวก็พยายามดำเนินการให้ได้รับการพ้นโทษ จนบางครั้งในการพูดคุย ผ่านระบบการเยี่ยมญาติที่มีข้อจำกัดด้วยเวลา จำกัดด้วยบุคคลที่มาติดต่อ ก็เป็นไปด้วยความลำบาก จำเป็นต้องมีญาติ ที่มีชื่อระบุไว้ในการเข้าเยี่ยม เป็นคนพาเข้าเยี่ยมได้

ระหว่างเข้าเยี่ยมนักต่อสู้เพื่อที่ดินทำกิน สมาชิกครอบครัวพูดคุยกับนักต่อสู้ฯ ผ่านระบบโทรศัพท์ของเรือนจำด้วยน้ำเสียงที่เสียงสั่นเครือ พร้อมทั้งน้ำตาว่า

“เราไม่ผิด คนจนแพ้เงิน กระบวนการยุติธรรมมีเฉพาะบางแห่ง”

นายขาว (นามสมมุติ). (14 พฤษภาคม 2560).สัมภาษณ์

อย่างไรก็ดี นักต่อสู้เพื่อที่ดินทำกินยืนยันหยัดว่าตนเองไม่มีความผิดต่อการบุกรุกที่ดินของนายทุน แต่นักต่อสู้เพื่อที่ดินทำกิน และชาวบ้านคนอื่นๆ ต้องยอมรับจำนวนด้วยคำตัดสินของกระบวนการยุติธรรมที่ตัดสินบนพื้นฐานเอกสาร ชาวบ้านเล่าให้ฟังว่า พื้นที่พิพาทระหว่างนายทุนกับชาวบ้านมีคำอธิบายชี้ชัดว่า การได้ที่ดินของนายทุนได้มาโดยไม่ชอบ “ที่ดินป่าข้าง (หน่วยงานที่ดินระดับอำเภอหนึ่งในภาคเหนือ) ยอมรับว่าพื้นที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ต้องมีการเพิกถอน” แต่ก็ไม่มีหน่วยงานใดดำเนินการ

การ ทั้งนี้ชาวบ้านอ้างว่า เป็นเพราะหน่วยงานในพื้นที่ก็เป็นคนของนายทุน โดยบอกมาให้ดูโต๊ะ เกาอี้ มีแต่ชื่อคนเดียว รวมทั้งที่ดินที่ตั้งหน่วยงานด้วย

การแสดงออกและพฤติกรรม

ข้อมูลการแสดงออกและพฤติกรรม ของนักต่อสู้เพื่อที่ดินทำกิน ทั้ง 4 คน พบว่า มีสภาพอารมณ์ พฤติกรรมการแสดงออกภายในเรือนจำ ซึ่งพวกเขาจำเป็นต้องเยียวจิตใจด้วยตนเองให้รู้สึกเหมือนเรือนจำเป็นบ้านหลังหนึ่ง ให้เร็วที่สุด เนื่องจากการใช้กำลังในการตัดสินใจกับปัญหา หรืออาการกระวนกระวาย เพื่อให้รู้สึกหลุดพ้นจากเรือนจำ ก็ไม่สามารถทำอะไรได้ จำเป็นต้องเรียนรู้ ใช้ชีวิตปล่อยตามสบาย ดังนายเชียวว่า

“ปลงกับการอยู่ในเรือนจำ ไม่คิดอะไรมาก คิดมากก็ไม่ได้ ออก แม้จะร้องให้เป็นสายเลือดก็ไม่ได้ออก จะต้องเป็นคน อยู่เป็น เย็นให้พอ รอให้ได้”

นายเชียว (นามสมมุติ). (11 พฤษภาคม 2560).สัมภาษณ์

ภายใต้ระเบียบที่เคร่งครัด เห็นคนที่ถูกคุมขังฝ่าฝืนกฎระเบียบก็เกิดความกลัวจึงต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบในเรือนจำ อย่างเคร่งครัด

“กลัวทำความผิด เพราะเราไม่ซั้วจากสันดาน” และ “กลัวความผิดพลาดในกฎ แล้วต้องกลัวอยู่นาน”

นายขาว (นามสมมุติ). (14 พฤษภาคม 2560).สัมภาษณ์

ทั้งนี้ การใช้ชีวิตในเรือนจำอยู่ในภาวะจำยอม ทำให้นักต่อสู้เพื่อที่ดินทำกินต้องปรับตัวให้ยอมรับภาวะที่เกิดขึ้น โดยการ “รอกอยเวลา” ให้ผ่านไป เข้า - เย็น การดำเนินชีวิตจะต้องไม่ต้องคิดมาก พะวงกับสิ่งใด หรือการใช้ความรุนแรง ต่างๆ เพราะการคิดมากในสถานจำกัคืออิสรภาพ จะไม่เป็นผลดีนัก

เกียรติภูมิแห่งตน

เกียรติภูมิแห่งตน ในที่นี้จะให้ความหมายครอบคลุมไปถึงสิ่งที่อันนำมาสู่ความภาคภูมิใจ ตั้งแต่สถานการณ์ที่มีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหว เรียกร้อง การผลักดัน

และการถูกตัดสินจำคุก ตลอดจนการเข้ามาของสถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน (บจธ.) เป็นต้น ซึ่งพบว่านักต่อสู้เพื่อที่ดินทำกินมี “ความภูมิใจ” ที่ได้ต่อสู้เอาที่ดินที่เคยทำประโยชน์ตั้งแต่บรรพบุรุษขึ้นมา ซึ่งสามารถช่วยชาวบ้านที่มีปัญหาข้อพิพาทที่ดิน ให้ได้มีกรรมสิทธิ์ในที่ทำกิน ภายใต้การเข้ามาของสถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน (บจธ.) ทำให้เกิดการไกล่เกลี่ยในชั้นศาล และได้ทำให้คดีที่เหลือ 1 คดีถูกยกฟ้อง และจะไม่ดำเนินการฟ้องร้องชาวบ้านอีก

กว่าจะดำเนินการจัดตั้งสถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดินชาวบ้านหมู่บ้านที่ศึกษาได้ผ่านประสบการณ์การต่อสู้ที่เข้มข้น เช่น การเรียกร้องต่อรัฐบาล การขี้อวด จักรยานยนต์ จากหมู่บ้านแห่งหนึ่งในภาคเหนือ ที่อยู่ห่างจากอำเภอเมืองจังหวัดลำพูน เป็นระยะทางไม่น้อยกว่า 45 กิโลเมตร ไปติดตามการแก้ไขปัญหาคดีที่ดินที่พิพาทระหว่างนายทุนกับชาวบ้าน โดยเดินทางเข้าพบนายกรัฐมนตรีหลายรัฐบาล ปักหลักที่ทำเนียบรัฐบาลก็หลายครั้ง ซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวที่ใช้เวลานานนับทศวรรษ ทำให้นายเขียวรู้สึกว้า

“เสียความรู้สึก เสียความตั้งใจกับการรับปากจากนายกขอลิต ทักซิณ ประชาธิปัตย์ จน ครม. ยุบสภา ก็เจียบเหมือนเดิม”

นายเขียว (นามสมมุติ). (11 พฤษภาคม 2560).สัมภาษณ์.

ที่ดินที่มี “ข้อพิพาท” ระหว่างชาวบ้านกับนายทุน นำมาสู่การถูกจำคุกในเรือนจำลำพูน เป็นเวลา 1 ปี ในข้อหาบุกรุกอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งภายหลังจากต่อสู้เพื่อที่ดินทำกินพันโททั้งสิ้น 7 คนโดยเมื่อเดือน 10 พฤษภาคม 2560 ปล่อยตัว จำนวน 3 คน และ 13 พฤษภาคม ปล่อยตัวจำนวน 1 คนและ 30 มิถุนายน 2560 ปล่อยตัวจำนวน 3 คน

นายแดง พุดกับผู้ศึกษา ในวันที่กลับสู่อ้อมกอดของครอบครัวว่า “เสียใจที่ติดคุกไม่เท่าไร แต่เสียใจให้กับความรู้ที่ไม่มี ที่ให้เขาหลอก”

การเข้าสู่สถานจำกัคดีสรภาพ เพราะข้อหาการบุกรุกที่ดินนายทุน จนถูกพิพากษาจำคุก 1 ปี โดยไม่รอลงอาญา และได้รับการพันโท ตลอดเวลาที่ต่อสู้กับความไม่ชอบธรรมของการถือครองกรรมสิทธิ์ ไม่ประสบกับชัยชนะ แต่การต่อสู้ครั้งนี้

นับว่าเป็นการแสดงถึงพลังของภาคประชาชนที่ลุกขึ้นมาตรวจสอบการถือครองที่ดินของนายทุน เปิดเผยข้อมูลจำนวนที่ดินที่ถือครอง ทำให้ประชาชนตื่นตัวต่อปัญหาการถือครองที่ดินของประเทศไทย ว่ามีกระบวนการฉ้อฉลของการออกโฉนดเกินกว่าพื้นที่ที่ซื้อ ทำให้ทับซ้อนกับพื้นที่การเกษตรของชาวบ้าน ซึ่งนายแดง หนึ่งในผู้ถูกข้อหาบุกรุกที่ดินนายทุน ได้เข้าร่วมการต่อสู้เคลื่อนไหว เรียกร้องต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องถึงกรรมสิทธิ์ที่ดินของพ่อตน ที่กล่าวได้ว่า ถึงแม้ตนเองติดคุก ลูกหลานจะดำหรือไม่ ก็ไม่สำคัญ เพราะถือได้ว่าทำเต็มที่แล้วถึงการยืนยันกรรมสิทธิ์ที่ดินของบรรพบุรุษ

“การถูกตัดสินจำคุกครั้งนี้ จะบันทึกไว้ว่าพ่อได้สู้ถึงที่สุดแล้ว ลูกหลานอยู่ข้างหลังจะได้ไม่ตำว่าเราไม่สู้”

นายแดง (นามสมมุติ). (13 พฤษภาคม 2560).สัมภาษณ์.

“หลังติดคุกแล้วสามารถทำให้ที่ดินเป็นของเราได้ ตอนนี้การติดคุกของเราไม่สูญเปล่า มีที่ดินไว้ให้ลูกหลานทำกิน ลูกหลานจะไม่ตำว่าเราไม่ทำอะไร”

นายขาว (นามสมมุติ). (14 พฤษภาคม 2560).สัมภาษณ์.

ทั้งนี้ นักต่อสู้เพื่อที่ดินทำกิน บอกว่า “ดีใจกับการต่อสู้เรื่องที่ดิน ไม่ใช่แค่ (หมู่บ้านที่ศึกษา) แต่ทั่วประเทศที่มีการต่อสู้ที่ดิน” รวมทั้งมีความมั่นใจต่อการกลับเข้าสังคมเช่นเดิม และสามารถเข้าไปทำงานในสถานที่เดิมโดยที่คนในชุมชน และคนรอบข้างเข้าใจสถานการณ์ดี

“ไม่อายในการบอกใครต่อใครว่า เราเคยติดคุกเพราะเรื่องบุกรุกที่นายทุน คนที่ฟังเราจะเข้าใจเอง คิดว่าการลงโทษของศาล เรามีความผิดที่บุกรุกกรรมสิทธิ์ของนายทุน เพราะศาลพูดตอนตัดสิน ว่าเอกสารโฉนดไม่เพิกถอน ถือว่ามีกรรมสิทธิ์เหนือเรา รัฐทำ รัฐต้องเพิกถอน”

นายขาว (นามสมมุติ). (14 พฤษภาคม 2560).สัมภาษณ์.

อย่างไรก็ดี นักต่อสู้เพื่อที่ดินทำกิน มีความภูมิใจที่ได้ทวงคืนที่ดินของบรรพบุรุษจากนายทุนสามารถมีที่ดินทำกินเป็นของตนเองจริง ซึ่งภายใต้ความภาคภูมิใจในนามแกนนำการต่อสู้ แต่ก็มีความรู้สึกกับคำว่าแกนนำ ว่า

“ไม่คิดว่าเป็นแกนนำ แต่คิดว่ารวมตัวชาวบ้านเพื่อเอาที่ดินมาให้พี่น้องทำกิน”

และนายเชียว พูดว่า “ตนเองก็ไม่ได้เป็นแกนนำหรือเป็นปากเป็นเสียงอะไรที่มีหมายจับตนเองก็เพราะเกลือเป็นหนอน” และเล่าต่อถึงเหตุการณ์วันที่ถูกตำรวจบุกจับพร้อมกับทหารหน่วยคอมมานโด สุนัขตำรวจ และรถห้องซัง เข้ามายังหมู่บ้านแห่งหนึ่ง ในเวลายามเช้าตรู่ โดยที่ไม่ทราบว่าเป็นใคร ชื่ออะไร หน้าที่ทำอะไร เป็นที่แน่ชัด

ขณะนั้นกำลังง่วนกับการเก็บผักต่าลิง ริมรั้วอยู่ ตำรวจนายหนึ่ง เดินตรงมายังตน และถามหา “ชื่อนายเชียว”

ผมก็บอกว่า “ไม่รู้ ผมชื่อแก้ว”

นายเชียว (นามสมมุติ). (11 พฤษภาคม 2560). สัมภาษณ์.

การจับกุมชาวบ้าน ในฐานะ “แกนนำ” เป็นปฏิบัติการตามมติคณะรัฐมนตรี 30 เมษายน 2545 มีสาระสำคัญ คือ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแห่งหนึ่งในภาคเหนือและผู้บังคับบัญชาการตำรวจในระดับจังหวัดดำเนินการอย่างเคร่งครัดต่อกลุ่มผู้ใช้ความรุนแรงและกระทำผิดกฎหมาย โดยมีมาตรการกดดันเพื่อยุติการบุกรุกที่ดินนายทุน 5 มาตรการซึ่งหนึ่งในมาตรการนั้นคือ ภารกิจตามสืบหาว่าใครเป็นแกนนำในพื้นที่แต่ละหมู่บ้าน

ปฏิบัติการตามมติคณะรัฐมนตรี เป็นการสะท้อนให้เห็นจุดยืนอย่างชัดเจนว่ายอมรับการครอบครองของนายทุนว่าถูกต้อง และสะท้อนการปฏิบัติงานโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ เมื่อ 21 พฤษภาคม 2545 ตำรวจกว่า 200 นาย บุกจับชาวบ้าน 7 คน ซื้อมาบุกรุกอสังหาริมทรัพย์ผู้อื่นในเวลากลางคืนโดยไม่ทราบตัวผู้กระทำความผิดมาก่อน และมีบุคลิกอย่างไร เพียงมีรายชื่อจากการระบุของคนที่ให้ข่าว การจับกุมครั้งนี้พบว่ามีการจับกุมคนที่ไม่เคยเข้าร่วมการเคลื่อนไหวมาก่อน แต่โดนจับเพราะชื่อคล้ายกัน

แม่สาย (นามสมมุติ) เล่าถึงแม่ที่ถูกจับกุม เพราะชื่อคล้ายกับอีกคนที่เข้าร่วมการปฏิรูปที่ดิน ทำให้กลายเป็นจุดเริ่มต้นของ “ผู้เสียสละ” ในสายตาของชาวบ้าน และจำเป็นต้องพลิกตัวเองเข้าร่วมการต่อสู้เคลื่อนไหว ผลักดัน ร่วมกับเครือข่ายที่ดินในเชิงสัญลักษณ์

แม่สายเล่าว่ามีการจับกุม “คนชื่อโล้ย จับพลัดจับผลู ยังไม่รู้ มาจับแม่โล้ย (นามสมมุติ) ที่ไม่ได้ปฏิรูปที่ดิน เลี้ยงน้องแซก (นามสมมุติ) อยู่บ้าน น่าจะตอนปฏิรูปที่ดิน ที่เรียกชื่อว่าโล้ยๆ นิ่งหลักเลยๆ (ลักษณะของการปักหลักเขตแดนที่ดิน) แต่โล้ย (นามสมมุติ) อีกคนที่เคยไปปฏิรูปจริงๆ แต่ตายแล้ว ตอนนั้นพ่อและแม่ไปปฏิรูปด้วย ไปจริงๆ แต่แม่โล้ย ไม่ได้ไป”

นางสาย (นามสมมุติ). (25 มิถุนายน 2560). สัมภาษณ์.

ทั้งนี้ ภรรยาของนายเชียวให้ข้อมูลว่า “ได้ขายที่ดินให้ลูกเรียนหนังสือ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 ซึ่งขณะนั้นมีคดีติดตัวแล้ว เลยต่อสู้” ทำให้จำเป็นต้องเข้าร่วมการต่อสู้เคลื่อนไหว มาจนปัจจุบัน (2559) ภายใต้ภาวะอันจำยอม จึงได้รับบทบาทว่าเป็นบุคคลสำคัญที่ทิ้งชีวิตที่มีความสุขกับครอบครัวไปติดคุกแทนชาวบ้าน

ภรรยา นายเชียว (นามสมมุติ). (19 เมษายน 2560). สัมภาษณ์.

กล่าวโดยสรุปสภาพความเป็นอยู่และสุขภาพนั้นมีผลกระทบต่อชีวิตนักต่อสู้เพื่อที่ดินทำกิน คือ สภาพจากการถูกจำกัดอิสรภาพ ตัดขาดจากการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางราชการหรือข่าวสารในสังคม สามารถรับรู้ได้เพียง “ภาพยนตร์” ให้ความบันเทิงเท่านั้น การถูกจำกัดอิสรภาพทำให้เกิดความเครียด และมีผลที่ตามมาคือการไม่ยอมรับประทานอาหาร เป็นต้น

การเข้าถึงระบบสุขภาพที่ไม่เอื้ออำนวยให้สะดวกต่อการรักษา และการใช้ชีวิตในเรือนจำไม่สอดคล้องกับข้อปฏิบัติตามวิธีใช้ยาที่ถูกต้อง

นอกจากนี้ การใช้ชีวิตในเรือนจำของนักต่อสู้เพื่อที่ดินทำกิน ยังขึ้นอยู่กับลักษณะของครอบครัว เนื่องจากเมื่อนักต่อสู้เพื่อที่ดินทำกิน ถูกจำกัดอิสรภาพ จะไม่มีใครดูแลสมาชิกที่เหลือ และสมาชิกต้องรับผิดชอบภาระค่าใช้จ่ายอื่นๆ เป็นต้น หากในครอบครัวเหลือสมาชิกหลักที่รับผิดชอบอยู่คนเดียว ก็ยิ่งทำให้นักต่อสู้เพื่อที่ดินทำกิน มีความเครียดและกังวลใจมากขึ้นด้วย

อภิปรายผล

ผลการศึกษา “ชีวิตนักต่อสู้เพื่อที่ดินทำกิน” พบว่า ชุมชนแห่งหนึ่ง ในภาคเหนือ มีความรู้และเข้าใจว่านักต่อสู้เพื่อที่ดินทำกิน ทำเพื่อประโยชน์ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรไร่นาชุมชน และชุมชนให้การช่วยเหลือผ่านสหกรณ์ฯ ระหว่างถูกจำกัดสิทธิ์ และหลังถูกจำกัดสิทธิ์ ซึ่งการยอมรับจากสมาชิกสหกรณ์การเกษตรไร่นาชุมชน และกลุ่มเครือข่ายที่ดินสามารถสะท้อนให้เห็นจากวันที่ได้รับอิสรภาพ ซึ่งเป็นวันที่ คนในชุมชนพร้อมใจกันไปต้อนรับด้วยการทำพิธีสืบชะตาอย่างแน่นขนัด ซึ่งขัดแย้งกับการอธิบายของเดชา สังขวรรณ (2547) และวิจัยเรื่องผลกระทบจากการถูกคุมขังของราชทัณฑ์ (อ้างอิงในปราโมทย์ พันธะสะอาด 2556, น.180) ในประเด็นว่าการต้องโทษจำคุกของผู้ต้องขังนั้นก่อให้เกิดรอยมลทินในตัวเอง แม้ว่าผู้ต้องขังจะต้องโทษจำคุกในระยะสั้นก็ตาม ผู้ที่เคยถูกจำคุกมาแล้วจะถูกมองจากสังคมว่าคนซึ่คุก ซึ่ตระกูล ไม่อยากคบค้าสมาคมหรือการทำงานทำเป็นไปด้วยความยากลำบาก เป็นต้น

ดังนั้น มุมมองผู้ศึกษาเห็นว่าประเด็น “การต้องโทษจำคุก” มีความแตกต่างกัน 3 ประเด็น (1) คดีที่แตกต่างกัน ซึ่งนักต่อสู้เพื่อที่ดินทำกิน ถูกพิพากษาจำคุกในคดีบุกรุกอสังหาริมทรัพย์ เป็นคดีที่เป็นกรจับกุม “แกนนำ” ที่ได้ชื่อว่าการกระทำเพื่อส่วนรวม จนนำไปสู่การถูกจำคุก ซึ่งแตกต่างกับงานศึกษาของปราโมทย์ พันธะสะอาด ที่เป็นคดีกระทำความผิดต่อพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ ซึ่งเป็นการกระทำของปัจเจกบุคคล ทำให้เมื่อถูกจำคุก จึงถูกสังคมตีตราว่าเป็นคนซึ่คุก ซึ่ตระกูล (2) เป็นบุคคลสาธารณะ เนื่องจากนักต่อสู้เพื่อที่ดินทำกิน เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง ทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ดังนั้น การถูกจำคุกทำให้ได้รับการชื่นชม ยกย่อง “เสียสละ” สามารถสะท้อนจากการร่วมต้อนรับวันที่ได้รับอิสรภาพ (3) กฎหมายที่ไม่ชอบธรรม เนื่องจากพบว่า ชาวบ้านในหมู่บ้านที่ศึกษา เข้าไปใช้ประโยชน์ที่ดินเดิม โดยในแง่สิทธิการครอบครองที่ดิน อาศัยการรับรู้ภายในหมู่บ้าน และร่องรอยการทำประโยชน์ เพียงแต่ระยะหนึ่ง “พื้นที่ป่าพะ” มีความสำคัญในการใช้ประโยชน์น้อยลง ร่องรอยการใช้ประโยชน์อันเป็นสัญลักษณ์สำคัญของการแสดงสิทธิการใช้ประโยชน์ และครอบครองที่ดินของชาวบ้านจึงสูญหายไป เป็นช่องว่างให้นายทุนเข้ามาแย่งชิงที่ดิน โดยกระบวนการออกเอกสารสิทธิ์ที่มีชอบ (กิ่งกาญจน์ สำนักวนเย็น, 2552, น.158)

ทั้งนี้ อकिन รพีพัฒน์, ม.ร.ว. (2552) ได้สรุปไว้ในหนังสือชาวบ้าน ชาวเมือง เรื่องความยุติธรรมในสังคมไทย ระบุว่า การถือครองที่ดินของประเทศไทยนั้นยึดมั่นอยู่กับแนวคิดเรื่องการใช้ประโยชน์ในที่ดิน การจับจองใช้ประโยชน์นำซึ่งสิทธิในการครอบครอง ความสำคัญอยู่ที่การใช้ที่ดินให้เป็นประโยชน์ ไม่ใช่การยึดถือเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์เก็บไว้เฉยๆ เพื่อเก็งกำไร ซึ่งปัจจุบันไม่มีประเทศใดในโลกที่ปล่อยให้มีการเก็งกำไรที่ดินดุเดือดเท่ากับไทย

การศึกษาชีวิตนักต่อสู้เพื่อที่ดินทำกิน พบว่า ภูมิใจที่ได้ต่อสู้เอาที่ดินบรรพบุรุษคืนมา ซึ่งสามารถช่วยชาวบ้านที่ไม่มีที่ทำกิน ได้มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง การติดคุกไม่สูญเปล่า มีที่ดินไว้ให้ลูกหลานทำกิน

ทั้งนี้ นักต่อสู้เพื่อที่ดินทำกิน ที่ไม่ได้ทำหน้าที่หลักในการดูแลสมาชิกภายในครอบครัว เมื่อถูกจำคุกก็ทำให้ภาระงานตกไปอยู่กับสมาชิกคนใดคนหนึ่งรับหน้าที่แทน ขณะเดียวกันรายได้ที่ได้รับก็ลดน้อยลง เนื่องด้วยต้องจ้างคนทำงานแทนนักต่อสู้ฯ ระหว่างที่ครอบครัวเข้าเยี่ยมนักต่อสู้เพื่อที่ดินทำกินและร่วมกิจกรรมเครือข่ายที่ดินทำงานชะงัก รวมทั้งสูญเสียเงินที่นำไปใช้จ่ายในการเข้าเยี่ยมนักต่อสู้ฯ ที่เรือนจำ

ทั้งนี้ การถูกจำคุก ของนักต่อสู้เพื่อที่ดินทำกิน ไม่เพียงมีผลกระทบเฉพาะทางเศรษฐกิจเท่านั้น ยังส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจของสมาชิกในครอบครัว คือ ภาวะเครียดจนต้องเข้ารับการรักษา ซึ่งใช้เวลาเยียวยาประมาณ 3-4 เดือน จึงกลับอยู่ในสภาพปกติ และสภาพร่างกายผอมกว่าปกติ ซึ่งสาเหตุเกิดจากการรับประทานอาหารได้น้อย ประกอบกับภาวะเครียด ซึ่งเกิดจากภาระงานที่ต้องทำรับผิดชอบแทน ได้แก่ เรื่องค่าใช้จ่ายที่ต้องหาเงินจืดครอบครัวให้ได้เท่าเดิม และต้องทำงานเลี้ยงดูครอบครัวแทนนักต่อสู้ฯ สอดคล้องกับการศึกษาของปราโมทย์ พันธะสะอาด (2556, น.179) ที่พบว่า การถูกจำกัดอิสรภาพ ทำให้บางครอบครัวนั้นเกิดปัญหาความเครียด ปัญหาทางด้านอารมณ์ ภายในครอบครัว นักต่อสู้เพื่อที่ดินทำกินแย่ง ซึ่งสอดคล้องกับ เดชา สังขวรรณ, 2547 และกรมราชทัณฑ์, 2553 (อ้างอิงในปราโมทย์ พันธะสะอาด 2556, น.179) ที่ระบุว่า การต้องโทษจำคุกทั้งในระยะสั้นและระยะยาวปัญหาที่เกิดขึ้นต่อความสัมพันธ์ภายในครอบครัวนั้น คือ ปัญหาที่เกิดจากความเครียดและอารมณ์ ซึ่งนำไปสู่ปัญหาทางด้านสุขภาพของคนในครอบครัวตามมาด้วย

ข้อเสนอแนะ

ผู้ศึกษาเห็นว่า ควรมีการดำเนินการวิจัยเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับ “แกนนำ” “ครอบครัวแกนนำ” แม้กระทั่งชุมชนเอง ที่ต้องศึกษาในประเด็น ทุณรอน องค์การพี่เลี้ยง สำหรับการเตรียมตัวที่มีกรณีการต่อสู้ในชั้นศาล ที่เสี่ยงต่อการถูกดำเนินคดี

เอกสารอ้างอิง

- กึ่งกาญจน์ สำนวนเย็น, (2552). เจื่อนไขความสำเร็จ/ล้มเหลวของยุทธวิธีขบวนการ เคลื่อนไหวทางสังคม:ศึกษากรณีขบวนการต่อสู้เพื่อสิทธิในที่ดินจังหวัด ลำพูน. *ฟ้าเดียวกัน*, 7 (2), 156.
- เดชา สังฆวรรณและคณะ. (2547). *ผลกระทบที่ผู้ต้องขังได้รับจากการถูกคุมขังเป็น ระยะยาว*. (รายงานการวิจัย) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ศูนย์วิจัยและ พัฒนาอาชญาวิทยาและกระบวนการยุติธรรม.
- ปราโมทย์ พันธสอาด. (2556). *โทษจำคุกกับรูปแบบและผลกระทบต่อครอบครัว ผู้ต้องขัง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา.
- ธนากร อัญญาประดิษฐ์. (2559). *ข้อมูลสรุปคดีที่ดินบ้านแห่งหนึ่งในภาคเหนือประสาน งานพื้นที่จังหวัดลำพูน สหพันธ์เกษตรกรภาคเหนือ* (สทน.)
- ปณัญภัต กมลเนตร. (3 มิถุนายน 2560). *ย้อนรอยคดีที่ดินลำพูนสู่แก้วฟุ้งฟูกับชาวบ้านแพะใต้ 7 รายชะตากรรมจากผู้บุกเบิกกลายเป็นผู้บุกรุกสืบค้นจาก* <http://www.landjustice4thai.org/article.php?id=18>
- ศราววุฒิ วงษ์นิกร. (3 มิถุนายน 2560). *การแก้ไขปัญหาที่ดินโดยชุมชน/บ้านมั่นคง ชนบท*. สืบค้นจาก <http://www.codi.or.th/index.php/2015-08-04-10-17-08/8532-2013-06-16-07-23-00>
- อคิน รพีพัฒน์, ม.ร.ว. (2552). *ชาวบ้าน ชาวเมือง เรื่องความยุติธรรมในสังคมไทย*. เชียงใหม่: วนิดาการพิมพ์.

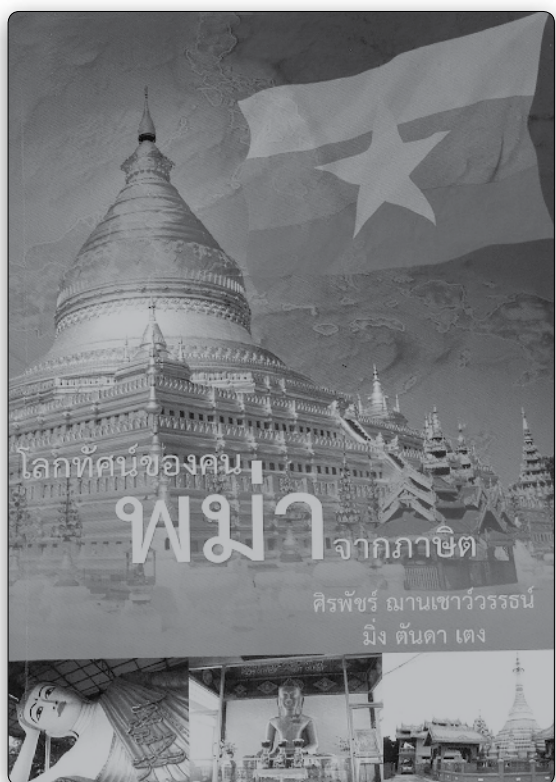
หนังสือโลกทัศน์ของคนพม่าจากกาชาด

The Wordview of Myanmar from Proverb

สิทธิโชค อัญจันทร์
Sitichok Anuchan

บทวิจารณ์หนังสือ หนังสือโลกทัศน์ของคนพม่าจากภาคใต้

สิทธิโชค อนุจันทร์¹

บทนำ

เมื่อกล่าวถึง “ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน” แน่แน่นอนว่า ประเทศในสมาชิกอาเซียนจะต้องเตรียมความพร้อมเพื่อเรียนรู้ต่อการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ที่ส่งผลโดยตรงเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของประเทศ การสร้างประชาคมอาเซียนให้เข้มแข็งได้นั้นจะมุ่งเน้นพัฒนาเพียงด้านเศรษฐกิจ หรือด้านใดด้านหนึ่งไม่ได้ จำเป็นต้องพัฒนาประชาคมอาเซียนด้วยความเข้าใจองค์แท้ หากพิจารณาตามหนึ่งในเสาหลักของประชาคมอาเซียน คือ ด้านประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างอัตลักษณ์อาเซียน อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมอาเซียน และการส่งเสริมการสร้างสรรควัฒนธรรมอาเซียน จะเห็นว่าวัฒนธรรมนั้นเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่ง ทำให้สังคมมีความเข้มแข็งและเจริญมั่นคงได้เช่นนี้แล้ว การสร้างความเข้าใจคนอาเซียนจริงๆ จึงต้องเข้าใจวัฒนธรรมและเครื่องมือที่จะทำให้เราเข้าถึงความคิดและหลักการดำเนินชีวิตของคนประเทศนั้นๆ และภาคีซึ่งเป็นสิ่งที่ตกผลึก และสะท้อนอัตลักษณ์ตัวตนและความเป็นชาติของกลุ่มชาติพันธุ์ได้เป็นอย่างดี

ข้อมูลเบื้องต้นของหนังสือ

หนังสือโลกทัศน์ของคนพม่าจากภาคใต้ ผู้เขียนคือ ดร.ศิริพัชร์ ฌานชาวรรธน์ อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาตะวันตก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร และ มิ่ง ต้นดา เตง (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า ผู้เขียน) จัดพิมพ์โดย มหาวิทยาลัยนเรศวร จำนวน 213 หน้า

โครงสร้างของหนังสือ

โครงสร้างของหนังสือมีจำนวน 6 บท คือ บทที่ 1 บทนำ มีเนื้อหาจำนวน 11 หน้า บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีเนื้อหาจำนวน 12 หน้า บทที่ 3 โลกทัศน์เกี่ยวกับมนุษย์ มีเนื้อหาจำนวน 58 หน้า บทที่ 4 โลกทัศน์เกี่ยวกับธรรมชาติ มีเนื้อหาจำนวน 30 หน้า บทที่ 5 โลกทัศน์เกี่ยวกับศาสนาและสิ่งเหนือธรรมชาติ มีเนื้อหาจำนวน 29 หน้า และบทที่ 6 บทสรุป มีเนื้อหาจำนวน 5 หน้า

1 นักวิชาการอิสระ

นอกจากนี้ผู้เขียนได้จัดทำภาคผนวกซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ส่วน คือ ภาคผนวก ก ประวัติผู้วิจัย/ผู้เขียน ภาคผนวก ข ตารางปีวรรตภาษิตพม่าเป็นภาษาไทย และภาคผนวก ค สรุปภาพรวมเนื้อหา ภาคภาษาอังกฤษ

ประเด็นสำคัญของหนังสือ

หนังสือเรื่อง “โลกทัศน์ของคนพม่าจากภาษิต” (The Worldviews of Myanmar from Proverbs) ภายใต้แผนงานวิจัยชุด โลกทัศน์ของอาเซียนจากภาษิต (The Worldviews of ASEAN from Proverbs) เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยที่มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาโลกทัศน์ (worldview) ของคนในประเทศเมียนมาร์ ผู้เขียนได้รวบรวมเอกสารจำนวน 960 สำนวนเพื่อทำการวิเคราะห์ความหมาย และคำอธิบาย จนได้ข้อสรุปที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งว่า โลกทัศน์ของคนพม่า อยู่ในช่วงระหว่างความคิดใหม่และความคิดเก่า สำนวนภาษิตทั้งหลายสะท้อนโลกทัศน์เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของคนพม่า ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้จะทำให้ประเทศอื่นๆ หรือผู้ที่สนใจวัฒนธรรม ประเพณี และชีวิตของคนพม่าได้เข้าใจและเห็นความหลากหลายอันนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์อันดีและการสร้างประชาคมอาเซียนที่ยั่งยืนต่อไป

ผู้เขียนได้ใช้แนวคิดวรรณกรรมกับบริบททางสังคมวัฒนธรรมเป็นกรอบในการศึกษา ผู้เขียนได้ตีความวรรณกรรมในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 และประยุกต์แนวคิดของนักวิชาการฝรั่งเศส คือ เฌราร์ด เฌต เน็ต (Gérard Genette) ที่แสดงทัศนะว่า การอ่านวรรณกรรมให้เข้าถึงแก่นแท้ นั้น แม้จะเห็นด้วยกับการเริ่มศึกษาวรรณกรรมในฐานะที่เป็นตัวบท (text) แต่ควรขยายขอบเขตการศึกษาเพื่อให้เข้าใจตัววรรณกรรมอย่างถ่องแท้ในฐานะที่เป็นผลงาน (“oeuvre” - work) ของนักเขียนหรือนักประพันธ์ ซึ่งมีชีวิตจิตใจและตัวตนอยู่ในสังคมวัฒนธรรมนั้น ได้สร้างสรรค์ผลงานขึ้นมา หมายความว่า ปัจจัยแวดล้อมภายนอกตัวบทมีความสำคัญเช่นกันในการศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรม

การศึกษาชีวิตของคนพม่าด้วยการใช้ภาษิตตามกรอบโลกทัศน์ที่เป็นตัวกำหนดค่านิยมบรรทัดฐานความคิดของบุคคลและสังคมนั้นๆ จึงทำให้เราได้เห็นพม่าในอีกมุมหนึ่งที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งในระดับปรัชญา อภิปรัชญา และญาณวิทยา สำนวน

สุภาษิตเชิงคำสอนต่างๆ ได้สะท้อนถึงสังคมของพม่าได้เป็นอย่างดี ในหนังสือเล่มนี้ผู้เขียนได้แบ่งกรอบแนวคิดออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. โลกทัศน์เกี่ยวกับมนุษย์
2. โลกทัศน์เกี่ยวกับธรรมชาติ
3. โลกทัศน์เกี่ยวกับศาสนาและสิ่งเหนือธรรมชาติ

1. โลกทัศน์ของเกี่ยวกับมนุษย์

ผู้เขียนได้ศึกษาด้วยการแยกแยะภาษิตต่างๆ ออกเป็น 9 หมวดหมู่ ดังนี้

- 1) โลกทัศน์เกี่ยวกับบุคคลตามเพศสภาพ
- 2) โลกทัศน์เกี่ยวกับบุคคลตามสภาพของวัย
- 3) โลกทัศน์เกี่ยวกับจิตใจ ตามอารมณ์ ความรู้สึก และความนึกคิด
- 4) โลกทัศน์เกี่ยวกับเกียรติยศ ชื่อเสียง และศักดิ์ศรี
- 5) โลกทัศน์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ในสังคม
- 6) โลกทัศน์เกี่ยวกับชาติพันธุ์และอาชีพ
- 7) โลกทัศน์เกี่ยวกับเศรษฐกิจ
- 8) โลกทัศน์เกี่ยวกับการดำเนินชีวิต และ
- 9) โลกทัศน์เกี่ยวกับการศึกษา ความรู้และสติปัญญา

ในบทนี้ สำนวนภาษิตพม่าสะท้อนว่า สังคมพม่าให้ความสำคัญกับระบบอาวุโส การเคารพผู้ใหญ่ เชื่อมมั่นในประสบการณ์ของผู้สูงอายุ ซึ่งมักมีจิตใจเอื้อเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลผู้น้อย และถือว่าคนรุ่นใหม่จะมีพัฒนาการที่ดีกว่ารุ่นพ่อแม่ และศิษย์ต้องเก่งกว่าครู ส่วนเรื่องในเรื่องของโลกทัศน์ทางเพศ สรุปจากสำนวนภาษิตได้ว่า คนพม่าให้สิทธิพิเศษกับเพศชายเหนือเพศหญิงในทุกสถานภาพ ดังนั้นสำนวนภาษิตที่สะท้อนอย่างชัดเจนว่า สามีย่อมมีบทบาทและอำนาจเหนือกว่าภรรยา ลูกชายมีคุณค่ามากกว่าลูกสาว แม้สำนวนภาษิตจะสะท้อนว่า แม่มีความใกล้ชิดและมีบทบาทสำคัญต่อลูกๆ มากกว่าพ่อ แต่ก็มักกล่าวถึงหน้าที่และภาระอันหนักอึ้งของผู้เป็นแม่มากกว่าการยกย่องให้เกียรติอย่างเสมอภาค ในภาพรวม สังคมมีความคาดหวังให้ผู้ชายเป็นผู้นำในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัวถึงระดับชาติ นอกจากนี้ยังเชื่อมโยงไปสู่ ความเชื่อทางพระพุทธศาสนา กล่าวคือ การบวชลูกชายจะได้บุญมาก และชายที่บวชเรียนแล้ว จะมีคุณธรรมในการครองชีวิต แม้ว่าจะไม่ปรากฏแนวคิดเช่นนี้ใน

สำนวนภาษิตอย่างตรงไปตรงมา ดังนั้นสังคมพม่าเป็นสิ่งที่มีระเบียบแบบแผนในดำเนินชีวิต ทั้งในด้านที่เกี่ยวกับการกระทำและการพูด จึงมีสำนวนภาษิตเปรียบเทียบเพื่อสอนใจให้ทำดีและพูดให้ถูกกาลเทศะ ตามฐานะที่ควร นอกจากนี้ยังมีสำนวนสะท้อนให้เห็นถึงการรู้จักประนีประนอมของคนพม่าและระมัดระวังรอบคอบในการใช้ชีวิตด้วย สำนวนภาษิตส่วนมากมีความสอดคล้องกับความเชื่อทางศาสนา สรุปลงในภาพรวมสำนวนภาษิตของคนพม่าได้สะท้อนว่า หน้าที่ของคนต้องปฏิบัติอย่างไร กล่าวคือสอนให้รู้จักการดำรงชีวิตของตนในเกิดประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่นนั่นเอง

2. โลกทัศน์เกี่ยวกับธรรมชาติ

ในบทนี้ ผู้เขียนได้แบ่งหัวข้อการศึกษาออกเป็น 3 ประเด็น คือ 1) เกี่ยวกับภูมิศาสตร์ 2) เกี่ยวกับพืช 3) เกี่ยวกับสัตว์ ความใกล้ชิดของคนกับธรรมชาติได้สะท้อนผ่านประสบการณ์ด้วยการนำลักษณะพิเศษของธรรมชาตินั้นๆ เพื่อเป็นอุปการะในการนำเสนอสิ่งที่ต้องการอธิบาย

สำนวนภาษิตสะท้อนให้เห็นว่า คนพม่ามีความใกล้ชิดและเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติอย่างสอดคล้อง และเป็นสุข รวมทั้งการรู้จักนำพืชสมุนไพรมาใช้ประโยชน์ ซึ่งเป็นวิถีชีวิตของคนส่วนใหญ่ของประเทศ เนื่องจากประชากรส่วนมากประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมเป็นหลัก สำนวนภาษิตยังสะท้อนให้เห็นว่าคนพม่ามีความสามารถในการเชื่อมโยงคุณลักษณะตามธรรมชาติของสิ่งต่างๆ มาเปรียบเทียบกับนิสัยใจคอของมนุษย์ และนำไปใช้เตือนสติและสอนใจได้อย่างแยบคายและลึกซึ้ง

3. โลกทัศน์เกี่ยวกับศาสนาและสิ่งเหนือธรรมชาติ

ทุกชนชาติศาสนาย่อมมีลัทธิความเชื่อที่แตกต่างกันออกไป ส่วนคนพม่านั้นได้ขึ้นชื่อว่าเป็นพุทธศาสนิกชนที่เคร่งครัดและยึดมั่นในจารีตแบบพระพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น สำนวนสุภาษิตของคนพม่าจึงได้รับอิทธิพลแนวคิดมาจากพระพุทธศาสนา ในหนังสือเล่มนี้ผู้เขียนจึงได้จำแนกศึกษาวิเคราะห์หรือออกเป็น 2 หัวใหญ่ คือ

3.1 โลกทัศน์เกี่ยวกับศาสนา ที่มุ่งเน้นศึกษา ใน 3 ประเด็น คือ

- โลกทัศน์เกี่ยวกับหลักคำสอน
- โลกทัศน์เกี่ยวกับนักบวชในพระพุทธศาสนา
- โลกทัศน์เกี่ยวกับศาสนสถาน

สำนวนภาษิตสะท้อนให้เห็นว่า คนพม่ามีศรัทธาในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าและน้อมนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต บางสำนวนภาษิต ยังคงคาถาภาษิตบาลีตามที่ปรากฏในพระไตรปิฎก ในภาพรวม ปรากฏอิทธิพลของพระพุทธศาสนาอย่างเด่นชัด ผู้เขียนยังพบว่า สำนวนภาษิตพม่าสะท้อนให้เห็นถึงความเข้าใจแก่นธรรมอย่างครบถ้วนบริบูรณ์ ในแง่ประวัติศาสตร์ พระพุทธศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นิกายเถรวาท มีบทบาทอย่างมากในการสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นตั้งแต่สมัยอาณาจักรพุกาม ทำให้ความศรัทธาที่มีต่อพระพุทธเจ้าและการตรัสรู้ได้ด้วยพระองค์เอง มีส่วนทำให้สำนวนภาษิตส่วนหนึ่งมีลักษณะเป็นมนุชยนิยม ดังปรากฏในสำนวนภาษิตที่กล่าวถึง ความเพียรพยายามแบบพระพุทธเจ้า การแสวงหาและใช้ปัญญาในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง การพึ่งพาตนเอง ซึ่งมีความหมายว่าไม่ต้องการอาศัยอำนาจหรือคุณวิเศษจากเทพเจ้าหรือพลังจากภายนอก สำนวนภาษิตในส่วนนี้ มักปรากฏในรูปของวาทกรรมเชิงวิภาษ กล่าวคือ มุ่งการโต้เถียงปรายเพื่อนำเสนอสิ่งใหม่

3.2 โลกทัศน์เกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติ หากกล่าวถึงสิ่งลึกลับ คนพม่ามีความเชื่อที่คล้ายคลึงกับคนไทยภาคเหนือ กล่าวคือความเชื่อเรื่อง “ขวัญ” โดยมีความเชื่อ

เชื่อว่า หากขวัญอยู่กับตัวและร่างกายก็จักเกิดสิริมงคลแต่ถ้าหากขวัญหาย หรือขวัญหนี ก็จะมีสิ่งไม่ได้เกิดขึ้น เช่น ความเจ็บป่วย จึงมีสุภาษิตพม่ากล่าวว่า “ถ้าขวัญออกจากตัว ฝี่จะเข้าสิง” คนพม่ายังมีความเชื่อเรื่อง “ผี” ไม่ต่างไปจากชนชาติอื่นๆ ในประชาคมอาเซียน คนพม่านับถือ ผี เทพยดา นางไม้ และเรียกว่า “นัต” เป็นวิญญาณศักดิ์สิทธิ์มีฤทธิ์ โดยทุกหมู่บ้านจะมีศาลบูชาตั้งอยู่ แม้ว่าคนพม่าจะนับถือพระพุทธศาสนาแต่ผีก็ยังมีอิทธิพลในความเชื่อของคนพม่าอยู่ตามความเชื่อดั้งเดิม

ดังนั้น โลกทัศน์ของคนพม่าจากภาษิต ยังได้เสนอแง่มุมโลกทัศน์ของคนพม่าในเชิงอภิปรายว่ามีลักษณะแบบจิตนิยม สิ่งที่แสดงให้เห็นว่าคนพม่ามีความ

สุขุมในการดำรงชีวิต พระพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อแนวคิดของคนพม่า ความเชื่อเรื่องกรรม การเป็นพุทธศาสนิกชนที่เคร่งครัด เป็นปัจจัยหนึ่งสร้างอัตลักษณ์อันโดดเด่นให้ประเทศเมียนมาร์ โดยเฉพาะปัจจุบันวิธีการเจริญวิปัสสนาแนวสติปัฏฐานมีชื่อเสียงไปทั่วโลก จากสำนวนภาษิตของคนพม่าที่ได้ศึกษามาทั้งหมดนี้ นำไปสู่ข้อสรุปว่าคนพม่ามีแนวคิดที่เป็นสันตินิยมได้อย่างชัดเจน

บทส่งท้าย

บทเรียบเรียงและวิเคราะห์ข้างต้นนั้น ไม่ว่าจะมิได้เห็นด้วยหรือเห็นต่างอย่างไรก็ตาม แต่สิ่งที่ปฏิเสธไม่ได้ก็คือ งานเขียนของ อาจารย์ ดร.ศิริพัชร ฆานเซอร์ วรรัตน์ และ มิ่ง ตันดา เอง ถือเป็นงานเขียนที่นำไปสู่ข้อสรุปที่ว่า แนวทางการศึกษาและการวิจัยที่น่าสนใจในอนาคตนั้น ควรจะลักษณะแบบสหศรัทธา (Interfaith) และแบบสหวัฒนธรรม (Intercultural) เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแท้จริงเกี่ยวกับปรากฏการณ์แบบผสมผสานของโลกทัศน์แบบต่างๆ ในสังคมพม่า มโนทัศน์ที่แตกต่างและความเชื่อที่หลากหลาย เป็นลักษณะสำคัญที่พบเห็นได้ ไม่เฉพาะแต่ในสังคมพม่าหรือสังคมไทยเท่านั้น แต่พบได้เช่นกันทุกประเทศของประชาคมอาเซียน ดังนั้น การศึกษาเชิงสหศรัทธาและเชิงสหวัฒนธรรมจะทำให้เกิดความสมานฉันท์และความเข้าใจอันดีในกลุ่มประเทศอาเซียน นอกจากนี้ผู้เขียนได้อ้างอิงโคลงโลกนิติ ฉบับภาษาไทยไว้บ้างแล้วในหนังสือเล่มนี้ ซึ่งเป็นการตีความแบบสัมพันธ์บท เพื่ออธิบายสำนวนภาษิตพม่าให้เกิดความเข้าใจอย่างชัดเจนยิ่งขึ้นสำหรับคนไทยด้วยกันที่คุ้นเคยกับสำนวนภาษิตเหล่านี้ในโคลงโลกนิติตั้งแต่สมัยเรียนระดับมัธยมศึกษา ทำให้สามารถเข้าใจเนื้อหาสาระได้ทันที ดังนั้น จึงมีความเชื่อว่า หากมีการศึกษาต่อยอด ศึกษาเทียบเคียงกับโคลงนิติ ฉบับภาษาไทยกับฉบับภาษาพม่า จะทำให้เราเข้าใจว่า แต่ละประเทศมีความเข้าใจแก่นธรรมร่วมกันในลักษณะใด และแม้ว่าทั้งสองฉบับมีแหล่งที่มาจากพุทธศาสนสุภาษิต แต่กลวิธีการตีความและการเลือกสรรสาระอาจจะแตกต่างกันได้ ดังนั้น จึงมีประเด็นสำคัญเกี่ยวกับโคลงโลกนิติอีกหลายด้านที่น่าศึกษาค้นคว้าและนำวิเคราะห์โดยละเอียด

โครงการ “วารสาร “ไพธวิชัย” : วารสารการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน”

คำแนะนำสำหรับการเสนอบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารไพธวิชัย

1. เป็นบทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย ในศาสตร์ทุกสาขา ที่ไม่เคยตีพิมพ์ที่ใดมาก่อน เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนาทางเลือกอย่างยั่งยืนในทุกระดับ โดยมีเป้าหมายสร้างความเข้มแข็งและพึ่งตนเองของชุมชนและสังคมบนฐานความรู้และคุณธรรม
2. เป็นภาษาไทย หรือ ภาษาอังกฤษ
3. ระบุชื่อบทความ ชื่อ - นามสกุลจริง (ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ตำแหน่งทางวิชาการ สถานที่ทำงานของผู้เขียนบทความ ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ และ E - mail
4. บทความต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ มีความยาวไม่เกินหนึ่งหน้ากระดาษ A4 โดยระบุชื่อบทความ ชื่อ - นามสกุลผู้เขียน คำสำคัญ เนื้อความ
5. หากเป็นงานแปลหรือเรียบเรียงจากภาษาต่างประเทศ ต้องมีหลักฐานการอนุญาตให้ตีพิมพ์เป็นลายลักษณ์อักษรจากเจ้าของลิขสิทธิ์
6. ส่งต้นฉบับบทความมีความยาวไม่เกิน 15 - 20 หน้ากระดาษ A4 จำนวน 1 ชุด พร้อมทั้งส่ง File ข้อมูล.doc ทาง E - mail ไปยัง baba_birdram@hotmail.com ข้อความในบทความพิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft Word ใช้ขนาดตัวอักษร 16 รูปแบบตัวอักษร TH SarabunPSK
7. ยินดีรับบทความตลอดเวลา แต่วารสารไพธวิชัยพิมพ์เผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ คือ ในเดือนมกราคม - มิถุนายน และกรกฎาคม - ธันวาคม จึงแนะนำให้ส่งต้นฉบับก่อนกำหนดตีพิมพ์เผยแพร่ที่ต้องการอย่างน้อย 5 เดือน

8. เกณฑ์การพิจารณา มีดังนี้
 - 8.1 กองบรรณาธิการจะพิจารณาเบื้องต้น
 - 8.2 ผู้ทรงคุณวุฒิ (ผู้ประเมินบทความ) จำนวน 3 ท่าน เป็นผู้พิจารณาเนื้อหาสาระ ตรวจสอบความถูกต้อง และคุณภาพทางวิชาการ
 9. กองบรรณาธิการจะไม่คืนต้นฉบับและแผ่นบันทึกข้อมูลให้กับเจ้าของบทความ
 10. ลิขสิทธิ์บทความของผู้เขียนและสงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย การตีพิมพ์ซ้ำต้องได้รับอนุญาตจากผู้เขียนเป็นลายลักษณ์อักษร ในกรณีที่มีแหล่งให้ทุน จะต้องมีการอนุญาตให้ส่งบทความเป็นลายลักษณ์อักษรจากแหล่งให้ทุน
 11. การอ้างอิงเอกสาร ใช้การอ้างอิงแบบนามปี และการเขียนบรรณานุกรมตามแบบของตัวอย่างดังนี้
- เนื่อง นิลรัตน์, ม.ล. (2539). **ชีวิตในวัง 1**. กรุงเทพฯ: ศรีสารา.

ใช้แบบอักษร TH SarabunPSK ทั้งหมด ชื่องานวิจัยภาษาไทย ขนาด 18 ตัวหนา
 “[ชื่องานวิจัยภาษาอังกฤษ ขนาด 18 ตัวหนา]”

"[ชื่อนักวิจัย1ภาษาไทย ขนาด 14]" ("[ชื่อนักวิจัย 1 ภาษาอังกฤษ ขนาด 14]")*
 "[ชื่อนักวิจัย2ภาษาไทย 14]" ("[ชื่อนักวิจัย 2 ภาษาอังกฤษ 14]")**
 "[ชื่อนักวิจัย3ภาษาไทย 14]" ("[ชื่อนักวิจัย 3 ภาษาอังกฤษ 14]")***

บทคัดย่อ

"[บทคัดย่อภาษาไทย ขนาด 16 ไม่ควรเกิน 8 บรรทัด]"

ABSTRACT

"[ABSTRACT ภาษาอังกฤษ ขนาด 16 ไม่ควรเกิน 8 บรรทัด]"

คำสำคัญ : "[กรอกรายละเอียด คำสำคัญให้อยู่ในหน้าแรก ไม่เกิน 3 คำ ขนาด 14]"

Key Words : "[กรอกรายละเอียด Key words ให้อยู่ในหน้าแรก ไม่เกิน 3 คำ ขนาด 14]"

*"[สถานะ (บศ.หรือ สำเร็จการศึกษา) หลักสูตร.....สาขา.....คณะมหาวิทยาลัย..... (ภาษาไทย)]"

**"[ตำแหน่งทางวิชาการ ภาควิชาหรือสาขาวิชา.....คณะ.....สถาบัน.....(ภาษาไทย)]"

***"[ตำแหน่งทางวิชาการ ภาควิชาหรือสาขาวิชา.....คณะ.....สถาบัน.....(ภาษาไทย)]"

บทนำ

"[กรอกรายละเอียด บทนำ]"

วัตถุประสงค์การวิจัย

"[กรอกรายละเอียด วัตถุประสงค์การวิจัย]"

วิธีการวิจัย

"[กรอกรายละเอียด วิธีการวิจัย]"

ผลการวิจัย

"[กรอกรายละเอียด ผลการวิจัย]"

สรุปผลการวิจัยและอภิปราย

"[กรอกรายละเอียด อภิปรายและสรุปผล]"

กิตติกรรมประกาศ

"[กรอกรายละเอียด กิตติกรรมประกาศ]"

เอกสารอ้างอิง

"[กรอกรายละเอียด เอกสารอ้างอิง]"